Viktor Paskov

Georg Henih'e Balad

Roman

Bulgarcadan Çeviren:
Hüseyin Mevsim

KÜL | sanat

Viktor Paskov

Georg Henih e Balad

Çeviri Hüseyin Mevsim

Külsanat yayın evi

geçenlerde, eski aile defterlerini karıştırırken, okul
defteri sayfalarına kurşun kalemle okunaksız bir yazıyla Georg Henih tarafından yazılmış iki mektup geçti elime.

Sağ üst köşede yazılmış oldukları yıl -1960 ve yer Hayrettin Köyü'ndeki huzurevi- belirtilmiş.

İkinci mektubun son sayfasına paslanmış ataçla huzurevi yönetiminin bir duyurusu tutturulmuş, işte şu tarihte Georg Henih'in (yaşlılık sözcüğünün Latince'si geçiyordu) vefat ettiği ve ertesi gün köy mezarlığına gömüldüğü bildiriliyordu.

Son isteği doğrultusunda tabutuna, yanında getirdiği ve tek varlığı olan kemanı yerleştirilmiş.

Kaderin garip cilvesine göre Georg Henih'in vefat ettiği gün ben on iki yaşımı doldurmuşum.

Kendimi o günü hatırlamaya zorladım. Ama hatıranın bulunması gerektiği o yerde -yüreğimde mi, ruhumda mı?-bembeyaz bir boşluk vardı.

Sonbahar başlarında yumuşak ve güneşli bir sabah olması gerekir... Herhalde sabahın birkaç renge bürünmüş olması gerekirdi, ama hangilerine?

Bu renkler hâlâ yaşıyor mu?

Bu yazıyı yazdığım şu anda dışarıda yağmur çiseliyor -geç bir sonbahar akşamı. Kirli gri siste karşımızdaki bloklar sanki morumtırak görünüyor. Ara sıra aşağıda otomatik kapılı şehir otobüsü duruyor. Odamda gölgeler sürünüyor, ama bunların arasında Georg Henih'inki yok. Yalnızlığı hiçbir zaman bu denli belirgin hissetmemiştim.

...Sonbahar başlarında yumuşak, güneşli bir sabah olması gerekir. Annem alt odada yemek hazırlıyor olacak. İskır Sokağı'nda bulunan eski püskü evde bir oda ve mutfak tutuyorduk. Şimdi yerinde başka bir bina var. Nasıl bir bina olduğunu bilmek bile istemiyorum.

Kahvaltıdan sonra babam iki pazar çantasıyla çıkmış olmalı. Rakovski ile İskır sokaklarının köşesindeki meyhaneye uğramış ve bira, belki de şarap veya üzüm rakısı almış olmalı.

O gün başka neler olmuş olabilirdi?

Aile, bayrama hazırlanıyor olabilirdi. Hayır! Bütün mahallemiz hazırlanıyordu. Bir zamanlar babalarımız bayramları ne güzel kutlarlardı!

Bense herhalde incecik bacaklarımla, nefret ettiğim o küçük yuvarlak gözlüklerim ve bir zamanlar sahip olduğum o özgüvenimle sağa sola geziniyordum. Çünkü ben çar
Viktor'dum.

(Georg Henih öyle dedi.)

Niye karıştırıyorum ki şimdi bu eski defterleri? Bulunacak bir şey mi var sanki bunlarda?! Örneğin, aile mührü, asalet unvanı... Veya en azından soyumun kökleri yüzyılların derinliklerinde kayboluyor olsaydı da, şimdi hesap, kartpostal, karşılığı olmayan senetler ve mahkeme kararları karıştırmama değseydi. Ne gezer!

Annemin soyu toprak ağalığından geliyor. Bütün mal varlıkları Dokuz Eylül'den sonra devletleştirildi. Gerçekten soyunda on dokuzuncu yüzyıl başında olağanüstü bir kahramanlık sergilemiş olan Postonkyo adında efsanevi biri yok değildi - bir ağanın kafasını mı kırmış ne, ama bunu doğrulayan hiçbir yazılı belge yok ki!

Babamın soyuna gelince, onlar Ulah'tı, Romen bile değiller yani ve nereden geldikleri hiç mi hiç bilinmiyor. (Ne de nereye gittikleri.)

Öyle ki, Georg Henih'in bana "çar" unvanı vermesinin bu tür bir dayanağı yoktu.

Şimdi son iki mektubunu okuyorum ve bana yine çar Viktor diye hitap ettiğini görüyorum.

Georg Yosif Henih.

Hatırlıyorum... Bekhterev hastalığından ikiye bükülmüş bedeni, Parkinson'dan çatlayan kafayı, kahverengi lekelerle kaplı, adeta iki ahtapota benzeyen ve onca kemanı ustaca yapmış uzun eğri parmaklı elleri hatırlıyorum...

Henih.

O gün, bundan yirmi dört yıl önce, sen sandukanın -çamdan mı?, çınardan mı?, benek dağılımı nasıldı?, nem oranı neydi?- hayır, kaba saba ve melodisiz bir ağaçtan yapılma bir sandukanın içinde cansız yatıyordun.

Cansız.

Umut ederim ki, mezara indirilmeden önce duan okunmuştur, çünkü sen bir Hıristiyan'dın. Sol tarafında senin gibi cansız, doksan yıllık yaşamının tacı, Tanrı için yaptığın keman yatıyordu. O ölçüsüz, orantısız ve garip enstrüman ki, kodaman öğrencilerin onu görebilmek için günlerce Volov Sokağı'ndaki sefil bodrum katın etrafında

dolaşmıştı. Gördüklerinde ise çıklamalarına, bıyık altından gülümsemelerine ve göz kırpıştırmalarına neden olmuştu.

Herhalde son anların çok acıydı, ihtiyarcık!

Herhalde umutsuzluğun pençesinde, sen, Henih soyunun yaşayan son üyesi, ölümün sonsuza dek hatıranı sileceğini düşünüyordun. Ve gayet haklıydın.

Bu dünyadan göçüp gidince, geride kalanların belleğinde yaşıyor mu acaba insan? Acaba -ne güzel söylendiği gibi- ustanın ruhu öğrencilerine, sanatı ise belleklerine ve eserlerine mi geçer?

Öğrencilerinden çoğu halen yaşıyor, ama senin hakkında ağızlarından bir sözcük bile kopartılamaz. Sen ölüsün. Ölümünden yirmi dört yıl sonra senin hakkında hiç kimse bir şey bilmiyor. Benim birazcık bildiklerimin ise sanatınla o kadar az ilgisi var ki...

Daha doğrusu, bunun benimle ilgisi var.

Çünkü kim olduğumu neredeyse unutmuştum!

Şimdi Yahudi kralı gibi içimden bağırmak geliyor: Zavallı Georg Henih, kalk! Yanıt ver: En büyük tutkuyla yarattığımız, yaratabilecek durumda olduğumuz o yegâne şeyler, bizi yüceltmeleri gerekirken, her zaman mı alay, acı ve kıs kıs gülmelere neden olurlar?

Acımız içinde bunları Tanrı’ya mı adamamız gerekir?

O’nu gördün mü yukarıda, göklerde, yoksa toprak mı oldun ve seninle beraber kemanın da çürüdü mü?

Zanaatının çerçevelerine sığmayan bu enstrümanı yapmaya başladığında neler geçiyordu aklından?

Georg Henih, çar Viktor’un içinden ağlamak geliyor. Rezalet! Toprağın bol olsun!

Onu ilk gördüğümde beş yaşımı doldurmamıştım. Hatıra, aydınger kâğıdı üzerine renkli kalemlerle çizilmiş resim gibi belleğimde taptaze ve net. Sanki yükseklerde, otuz yıl önceki olay ve hadiselerin üzerinde, onları ayrıntıyla gözden geçirerek dolaşıyorum. Akışlarına karışmaya veya -Tanrı korusun!- değiştirmeye hiç niyetim yok.

Babam müzisyendi. Babamın babası da müzisyenmiş.

Mantıken benim de müzisyen olmam gerekirdi -annem ve babamın hemfikir oldukları tek konu. Babam, yanılmaz sezisiyle yeteneğimin onunkinden daha büyük olduğunu kavradığı için; annem ise- Ulah soyundan gelen babamla evlendiği anda onu güçlü Medarov ailesinden silip

attıkları için anne, baba, kardeş, yenge, birinci ve ikinci kuzenlerini benim sayemde cezalandırmak istiyordu.

Üstüne üstlük, bazı anonim mektuplara dayanarak bunlar babamın piç olduğunu iddia ediyorlardı. Ama bu doğru değildi! Babam değil, babaannem, yani onun annesi piçti. Öyle veya böyle, o, sakin ve tatlı, harika bir nineydi, yüzünün yarısı morumsu pigmentlerle kaplıydı ve Bulgarca bilmiyordu, ancak ben onu anlatmaya niyetli değilim.

En cesur rüyalarında annem beni konser podyumunda görüyordu -minnacık frak içinde papyonlu, elindeki minnacık kemanıyla ışık ve şan İçinde yüzen bir harika çocuk. Arkamda, meşhur bir orkestra şefinin yönettiği filarmoni. Locada hükümet üyeleri. Diğer locada Bulgar Çiftçiler Birliği üyeleri (Medarovlar çiftçiydi). Çiçekler, alkışlar. Konfetiler, çelenkler, ihtişam. Gazeteciler. Hani beleşçilerin oturduğu üçüncü balkonun o son sırasında ise suçlu ve kızarıp bozarmış yüzlerle Medarov ailesi: “Bak sen piçin oğluna!”

İşte böyle hayalleri vardı mağrur ve mağdur anneciğimin. Bana gelince -tutkulu bir şekilde ünlü bir kemancı olmak istiyordum. (Aynı şekilde ünlü bir polis, makinist, itfaiyeci de olmak istiyordum.) Ama dört yaşında çocuklar için keman yoktu, sadece çeyrek, yarım, dörde üç ve bütün kemanlar vardı. Bana ise sekizlik gerekiyordu. Bir karıştan büyük olmayacak ve yine de enstrüman olacak.

Böyle bir şeyi yapmayı kabul edecek tek kişi Georg Henih’ti.

Zaman tünelinde geriye dönüş yapmam gerektiğinden okurun affına sığınıyorum, ama Georg Usta’nın macerasını. Bulgaristan’a ne zaman ve niçin geldiğini bilenler parmakla sayılacak kadar azdır.

Yüzyılımızın başlarında, Sofya’nın sarı döşeme taşları üzerinde at arabaları, içlerinde tel çemberli etekli bayan ve fraklı baylarla dolaşırken; Sofya parklarında üflemeli çalgılarla La Traviatta’dan potpuri çalınırken; İvan Vazov köpeğini Halk Meclisi önünde gezdirirken ve Opera Topluluğu ilk temsillerini verirken; Bulgar müzik kültürünün temellerini oluşturmak isteyenleri desteklemek için Sofya’ya Çek ve İtalyan müzisyenler gelmiş.

Tanrı bilir misyonlarını gerçekleştirirken ne kadar üzüntü, zorluk ve yoksulluk çektiler. Bunu anlatmak gelmiyor içimden. Utanç ve üzüntü duyuyorum. Bunların büyük bir kısmı hayal kırıklığı içinde evlerine dönmüş. Kalanların ise adları bilinmiyor. Adları, enstitü ve ansiklopedilerde korunmuş ve iyi ki sırtlarına basarak ışık içinde yüzen dünya podyumuna

doğru emin adımlarla yürüyen bizler, onları hiç değilse bu şereften yoksun bırakmamışız.

...Herhalde 1910 yılının sıcak bir sonbahar günüydü. Düdük çalarak ve puflayarak Çekya'dan gelen tren Sofya garına yanaşmış. Kompartımanın penceresinden neşeli şaşkınlıkla Georg Henih Usta -kırk yaşlarında, uzun boylu ve gösterişli, sarı saçlı, mavi gözlü bir erkek- başını çıkarmış. Yük vagonunda, içinde aletleri bulunan sandığı yolculuk etmiş -yarım yüzyıl sonra göreceğim o ince eğeler, oyma makasları, minyatür rendeler, testerecikler, demir çubuklar, kalıplar, keçeden çekiçler ve kancalar. Genç ve kendi gibi mavi gözlü karısına:

-Bojenka, geldik!, diye seslenmiş. -Hadi, iniyoruz!

Sofya garında onu karşılayanlar var mıydı? Herhalde. Büyük olasılıkla bunlar onun gibi genç ve heyecanlı insanlar olan bando şefleri Henrih Vizner ve Mazarik'ti.

Ruhları şad olsun!

Henih ailesinin nereye yerleştiğini ve bütün bu uzun, çetin ve zor yılları nasıl geçirdiğini bilmiyorum. Sadece Georg Henih'in Çarlık Orkestrası'nda kontrbas çaldığını, usta işi kemanlar yaptığını ve sürekli etrafında birbirinden üstün ve yetenekli bir yığın öğrencinin bulunduğunu biliyorum. O yıllarda Bulgar kemancılığı temellerinin atıldığını da.

Ama sen, Georg Henih, mutlu muydun? Niçin doğduğun Çekya'ya, hakkında bana o kadar çok şey anlattığın ağabeyin Anton'un yanına dönmedin? Orada, miras kalan şatonun çevresinde yeşil çayırlar varmış; azgın atlar bu çayırlar üzerinde koşuşuyorlarmış; sakin Bojenka'nın sevgi dolu gözlerle seni izlediği atölyenden incecik akçaağaç ve cila kokuları yayılıyormuş ve bütün Avrupa kemanlarını çalarken sadece çocuğunuzun olmaması sizi mutsuz kılıyormuş.

Niçin burada kaldığını sormayacağım. Ne de çetin yılları nasıl geçirdiğini. Ne de nasıl hakaret ve kırgınlıklara katlandığını. Önemli olan kalmış olman

Pazar olması gerek, çünkü babam bir tek pazar günleri serbestti. Haftanın diğer günlerini Müzikal Tiyatrosu'nda prova ve temsillerde geçiriyordu. Prova ve temsil olmadığında -yoksul değil miydik? - ekstra bir iş kapmaya koşuyordu. Zavallı annem ise evde çalışıyor, eski Singer'le gömleklere yaka dikiyordu. Bu iş, kötü ruh halinden başka hiçbir şey kazandırmıyordu.

Bazen, kötü ruh halinin en yüksek noktasında dişlerinin arasına ipliği sıkıştırıyor, bomboş bakışını dikiş makinesinin üzerinde bir noktaya odaklıyordu. Ayakları pedalı boş yere çevirmeye devam ediyordu. Böyle durumlarda, o, Medarov ailesiyle kuruntulu bir savaşa tutuşuyordu.

Bu ikili savaşta ben önemli rol üstleniyordum.

Eminim ki bir pazar günüydü, ağustos başları olmalı...

Kendim uyandım. Annem krem renkli kostümümü ütülerken en özenli şekilde yıkandım. Heyecandan hiçbir şey atıştıramadım. Kahvaltı bir işkenceydi adeta.

Penceresi önünde, karşı apartmanın gri ve çatlamış duvarı nedeniyle oda her zaman olduğu gibi karanlıktı. Sadece bu duvara gün ışığı düştüğünde sanki bizde de biraz aydınlık oluyordu.

Ama bu pazar sanki güneşin bütün ışınları dağınıkça zemine saçılmışlardı. Musluktan güneşli su akıyordu, annemin yüzünde güneşimsi bir gülümseme ışıldıyordu. Bir tek babam ciddi, yakışıklı ve buz gibi soğuktu -mermerimsi alnına siyah bir perçem düşüyordu ve onu başının ani hareketiyle geri atıyordu.

Bu denli yetenekli bir sanatçıya yazık oldu!

Kahvaltı, törensel bir suskunlukla sona erdi. Yeniden ellerimi yıkamam gerekiyordu.

Daha sonra annem koridordan geçip basamaklardan inerek bizi tâ dış kapıya kadar uğurladı. Orada ellerini bağlamış kaldı ve bize, "Uğurlar olsun!" dedi. Sanki önemli bir misyonla çok uzaklara, başka bir devlete gidiyorduk.

Babam beyaz şantuk kostümü içinde, lavanta kokusu yayarak ciddi ve dikkatlice adım atıyordu. Ben ardından ayaklarımı sürüyor ve çevrede olan biteni gözlüyordum.

Neler oluyordu?

Mahallemiz, uykusundan uyanıyordu.

Marangoz Vangel ağaç rendeliyordu.

Fırıncı Yordan dükkânının kapısı önünde önlüğünden beyaz bulutlar silkeliyordu. Sağdaki ağaçlar mavi gökyüzüne doğru roketler püskürtüyor, sokaktansa kahverengi atlarla koşulu at arabaları ve çok ender bir otomobil geçiyordu.

Çat-çat-çat!

Traka-trak! Ne gizemli seslerle doluyordu bir zamanlar bu yoksul, çoktandır kaybolan mahalle!

Komşularımızla karşılaşıyorduk. Babamı durdurmaya ve ayaküstü sohbete tutmaya çalışıyorlardı, ama o bu konuşma denemelerini nazikçe reddediyordu: "Önemli bir işimiz var!”

Nereye gidiyorduk biliyor musunuz? Dünyanın daha görmediği, küçücük ve parlak bir mucize olan sekizlik keman siparişi vermeye. Bu sekizlik kemanla ne sihirli melodiler çalacaktım... Bütün Bulgaristan’ı ağlatacaktım. En fazla da Medarov ailesi ağlayacaktı. Önümde diz çökerek hıçkırıklara boğulacaktı...

Derken Volov Sokağı’na vardık ve sola döndük. İkinci veya üçüncü evin önünde durduk, babam ahşap küçük kapıyı itti. Birkaç basamak aşağıya indik. Usta, bodrum katında yaşıyordu.

Babam kapı ziline bastı. Yerde sürüklenen adımlar duyuldu. Kapı gıcırdadı ve açıldı.

Bembeyaz saçlı, yaşlı mı yaşlı bir nine neredeyse tamamen akı çıkmış gözleriyle davetkârca gülümsüyordu: Bojenka.

-Hadi girmek, Marin ve küçük çocuk!, diye davet etti bizi.

Girdik. Karanlık bir koridordan geçtik. Babam kapıyı tıklattıktan sonra kapı kolunu çekti. Bana öğretildiği gibi sarı kasketimi çıkardım.

Georg Henih, tezgâhın önünde yüksek bir sandalyeye oturmuş, ince oyma kalemiyle ağaç mengeneye sıkıştırılmış kemanın dibini şekillendiriyordu. Tezgâhın üzerinde tarif edilemez merak uyandıran kancalar, küçük çakılar, tuhaf çekiçler, parlak kerpetenler ve bilmediğim başka aletler diziliydi. Duvarların her yerinde büyük ve küçük keman ve viyola kalıpları asılıydı. Köşede sarı rengiyle kalın, iyi kalpli, benden iki kat daha büyük bir kontrbas parlıyordu. Tezgâhın solundaki duvarda, minderin üzerinde birkaç ikona ve kandil asılıydı. İki küçük pencerede canlı perdeler renkleniyordu. Cilâ, tutkal ve ağaç kokuyordu. Bu kokuları büyük bir zevkle içime çekiyordum. İlk kez duyduğum kokular. Cüceler mağarasındaki gibi alacakaranlıktı, ama ezici değil, gizemli ve sımsıcaktı.

Georg Henih sandalyeden indi. Bedeni cep çakısı gibi belden ikiye katlanmıştı. Upuzun elleri neredeyse yere değiyordu. Yeraltı cücesine benziyordu. Ayakkabıcılar gibi beline deriden bir kuşak sarmıştı, üzerinde kolları sıvalı gri bir gömlek vardı. Bizi görebilmesi için çenesini yukarıya doğru çevirmesi gerekiyordu ve bu sırada gözleri, bütün yaşlı insanlarınki gibi beyazlaşmıştı ve zaten biraz ifadesiz olan bakışını yana kaydırıyorlardı. Tamamen buruşuklarla kaplı olan uzunca yüzü, omuzlarına düşen

beyazlaşmış saçları ve incecik, neredeyse görünmeyen dudakları vardı. Ne kadar da küçük olsam, ellerini öpmek için önünde neredeyse diz çökmem gerekiyordu.

-Sevgili meslektaş Marin yaşasın! Ve büyük adam, altın adı ne?, diye tabureyi yanına çekerek sordu.

-Viktor!, diye fısıldadım ben büyütenmişçesine.

-Çar adı! Kaç yaş var altın çocuk Viktor?

-Dört yaş on bir ay!, diye pantolonumun kantlarına ellerimi toplayarak bir nefeste söyledim.

-Oy! Çok! Buraya şimdi oturuyor ve veriyor Georgi Dede'ye küçük el.

Tabureye oturdum. Babam minderin üzerine yerleşti. Georg Henih yeniden sandalyeye tırmandı. Elimi uzattım ve güvenle ihtiyarın avucunun içine bıraktım. Pürüzlü ve sıcacıktı. Dikkatlice bir o parmağımı bir bu parmağımı çekiyor, bunların eklemlerine dokunuyor, hafifçe büküyor, uzunluğunu baş parmağı ve işaret parmağıyla ölçüyordu. Beni okşuyordu sanki. Bu, benim için yepyeni bir duyguydu. Baba tarafımdan dedem ben doğmadan önce vefat etmiş, anne tarafımdan olan ise beni bilmek dahi istemiyordu. Belki sapın uzunluğuna uydurabilmek için parmaklarımın boyunu ölçtüğü bu dakikalarda, Georg Henih'e karşı, son görüşmemize dek beni terk etmeyen sonsuz bir güven hissettim. (Bir anlamda bu duygu şimdiye dek beni bırakmadı.)

Bojenka dolaptan vişne tatlısı çıkarıp iki küçük tabağa koydu ve tezgâhın üzerine, önümüze sürdü. İki bardak su da getirdi. Ben kibarca kaşığın ucuyla tatlıdan tadarken babamla Georg Henih eski tanıdıklarını anıyorlardı. İhtiyar birileri hakkında sorular soruyor, karmakarışık konuşmasına sürekli "Oy!" veya "Ay!" katıyordu. İyi haberler "Oy!", kabul edemediği haberler "Ay!"dı. Heyecanlanmasının ifadesi "Oy, oy, oy!", umutsuzluğun ise "Ay, ay, ay!"dı. Birkaç yıl öncesine kadar (ben daha yokken) Müzikal Tiyatrosu'ndan biraz para kazanıyormuş, ama artık çok yaşlandığından yürümekte zorlandığını ve yayı dahi çekmeye gücünün yetmediğini öğrendim. (Ay, ay, ay.)

Konuşurlarken kapı yine çalındı. Bojenka açmaya gitti. Odaya siyah saçlı, altın dişli, bulut gibi iri yarı biri girdi. Birden mekân daraldı.

-Oy, Frantişek Usta!, diye canlandı ihtiyar. -Hoş geldi, hoş geldi!

-Bak sen, bak sen, müşteri, a?, diye gürledi misafir, babamın elini sıkarken ve omzuma dokunurken. - Hadi yine iyisin, ihtiyarcık, sızlanmaya hakkın yok! Ne sipariş edeceksiniz? Keman? Viyola? Yay?

-Franta Usta, benim öğrenci!, diye gururla söyledi ihtiyar. -İyi öğrenci!

-Hadi Franta, tatlı yemek var! - Bojenka yeni gelen misafirin önüne küçük bir tabak koydu.

-Mmm, harika!, diyerek tatlıyı bir anda yuttu. Cebinden çıkardığı mendille ağzını sildi, sonra tekrar yerine koydu ve Bojenka'yı alkışladı. Memnuniyetten kadının yüzü ışıldadı.

-Hristo Frantov!, dedi kartvizitini çıkarıp babama takdim ederken. -Atölyem Lege Sokağı'nda. Her nevi telli çalgılar yaparım. Yaylar da, tabii kİ.

-İyi usta!, diye ihtiyar tekrar onayladı.

-Tabii ki, iyidir! Bak şuraya - elini iç cebine sokup dörde katlanmış bir kâğıt çıkardı ve Ceorg Henih'e uzattı, ama öyle ki, biz de görelim. - İki altın madalya, biri Bologna, diğeri Kanada'dan.

Babam kâğıdı aldı, dikkatlice baktı, nezaketten birkaç kez cıkladı ve Frantişek Usta'ya iade etti.

Sessizce sandalyeden inip kontrbasın yanına gittim, göbekli ve sıcacık bedenine sarıldım.

Bu ucubeyi hangi masal devi çalıyordu acaba? HollandalI Mihel mi? Frantişek Usta'yi, akşamları yatağımın başında annemin okuduğu Taş Kalp masalındaki HollandalI Mihel'e benzetiyordum.

Bojenka sessizce odayı toparlıyordu. Ben kontrbasın karanlık rahmini inceliyordum ki, birden Franta'nın gür sesinden irkildim:

-Ne? Ha-ha-ha! Dalga mı geçiyorsunuz? Sekizlik mi? Zavallım! Bari ağaçtan at oyuncağı yapmaya başlasaydın.

-Sekizlik yapacak! - sakin, ama kararlı bir şekilde yanıt verdi Henih.

-Biraz cilâ ver, benimki bitti!, diyerek Frantov kalktı. -İşim var, dün bir keman bitirdim. Boyandı, verniklendi, bir tek cilâsı çekilecek. Ama bitti. Gözün keman görsün! Müzik çalması için, ıslık değil.

-Kaç kez öğretmek her usta kendi yapmak cilâ! - dedi ayıplarcasına Georg Henih, küçük bir kavanoza koyu kırmızımsı bir sıvı dökerken.

-Ağaç sakızı yok! Terementi de, firnis de... - Frantov bana yabancı olan, ama anında kaptığım ve eve dönünce gizemli dualar gibi tekrarladığım sözcükler telâffuz etmeye başladı. Damar, firnis, terementi... .

-Hadi cimri olma!, diye bitirdi sonunda.

-Verdi cilâ! İşte.

-Georgi Usta!, Frantov'un sesi birden yumuşadı. -Niçin bana aletlerini satmıyorsun? Daha ne kadar yalvarmamı istiyorsun? Bu ellerle artık kemancı olamayacağını görmüyor musun?

-Oluyor!

-Olmuyor. Oyuncak yapmak istiyorsan, sana yeni bir Alman takımı hediye edeceğim. Bileği taşlı, elektrik motorlu...

-Frantov Usta Almanya'dan takımı tutsun!, diye aniden kızdı ihtiyar. - Henih satmamak! Onlar bana babadan hediye. Bileği istemiyor.

-Ama Vanko'ya oyma kalemini hediye etmişsin!

•Hediye etmemek. Vanda Usta geldi, aldı oyma kalem, hemen çevirmek, dedi. Bir ay geçmiş o zamandan. Yok Vanda, yok oyma kalem. Ay. ay, ay!

-Ay, ay, ay! Niye gelip benden istemedi? Oyma kalemini kafasında kırardım. Hadi... Sağlıcakla kalın!, dedi ve babama dönerek:

- Size bir şey gerekirse, atölyemi öğrendiniz, değil mi? Lege'de. Ama ben oyuncak yapmam.

Frantişek Usta çıktı. Oda sanki genişledi. Georg Henih beni çağırdı. Sandalyesinin yanına gittim ve esas duruşa geçtim. Çenemi avucuna aldı ve hafifçe yukarı kaldırdı. Gözlerimin içine baktı. Ben de onunkilere baktım. Bulanık beyaz içinde gri beyaz, sanki ayran içinde farecikler gibiydiler. "Çar, küçük çar Viktor!" diye mırıldanarak ve neredeyse hiç görünmeyen dudaklarıyla gülümseyerek uzun bir süre bana baktı.

Sonra parmaklarımı, bileğimden dirseğime ve dirseğimden omzuma kadar olan mesafeyi ölçtü. Ardından da omzumdan çeneme kadar. Sol elime bir lata tutturdu, parmaklarımı üzerine yerleştirdi, bir ucunu çenemin altına dayadı ve dirseğimi büktü.

-Sıkma kendini, sıkma!, diye mırıldanıyordu.

Gevşedim, gözlerimi hafifçe kıstım. Salon, büyük bir salon, seyirciler ve babam gibi birçok müzisyen hayal ettim. Çenemin altındaki lata sanki vızıldıyordu. Annem, Georg Henih ve Bojenka birinci sırada, mahalleden çocuklar...

-İstiyor keman çalmak. Bay Viktor?

-Çok!

-Konsere Georg Dede ve Bojenka Nine'yi davet etmek?

-Evet!

-Sana keman yapmak. Küçük çar, küçük keman... Küçük çocuk!

Burada,.bu iki ihtiyarın sevimli evinde daha çok kalmayı, büyülü yeraltı cücesinin benim sekizlik kemanım üzerinde nasıl çalıştığına, ona damar, firnis, terementi gibi gizemli sözcükleri nasıl fısıldadığına, ince bir oyma makasıyla sapın ucundaki salyangozu nasıl oyduğuna, kemanın gövdesine nasıl gizemli bir cilâ sürdüğüne, altın telleri altın anahtarcılarla nasıl gerdiğine bakmak istiyordum.

-Baba, diye sordum sokağa çıkınca, - Georgi Dede büyük usta mı?

-En büyüğü!, diye yanıtladı kısaca.

-Ya Franta Usta?

-O da usta bozuntusu.

Doğum günümde babam sekizlik kemanı eve getirdi, yatağın üzerine bıraktı, siyah kılıfı açtı ve onu görebilmemiz için kenara çekildi.

Annem şaşırdı, bense hıçkırdım. Kılıfın içinde tarif edilemeyecek kadar güzel bir yaratık kırmızımsı yansımalarla parlıyor ve narince çınlıyordu, sanki ona dokunmamamız için yalvarıyordu. Georg Henih'in kemanı altın telleriyle karanlık odamıza kıvılcımlar saçan, küçük bir kulak gibi kıvrımlı salyangozu ve sapın iki tarafında ince kaşları andıran iki soru işaretiyle prens gibi mis kokan havaimsi ve kırılgan bir dişil yaratıktı.

Bu, onunla ilk karşılaşmamda Beş yıl sonra yeniden görüştük. Bütün bu zaman içinde - her gün kemanını elimde tutmuyor muydum - ihtiyarı sıkça aklıma getiriyordum. Bodrum katını, duvarlardaki ikonaları, iki tezgâhı, Bojenka'yı ve en çok da sımsıcak elli büyücü yeraltı cücesini, ikiye bükülmüş bedenini, feri sönmüş gözlerini, garip sözcüklerini hatırlıyordum. Sıkça Volov Sokağı'ndaki bodrum katına koşarak küçük pencereyi tıklatmayı, çam sakızına kokan huzurlu mağarasına gitmeyi ve yine "Küçük çar!"ı duymayı istiyordum. Kim bilir neden, bir türlü karar veremiyordum.

Onun kemanına gelince, ben büyüdüm ve babam onu tutkulu bir şekilde kemancı olmayı isteyen başka bir çocuğa hediye etti. İnşallah

olmuştur, çünkü benden virtüöz çıkmadı, ama bu, başka bir yerde anlattığım ayrı bir konu. Mağdur bir ev kadını ve bir müzisyenin oğlunun konser veren ünlü bir artist olması çekici ve romantik olabilirdi, ki bir ara işler neredeyse o noktaya gelmişti. Ama bu da belki bir gün anlatacağım üçüncü bir konu.

Kendi kendime soruyorum şimdi: Georg Henih, anlam nerede?

Mektuplarını bulup tekrar okuduktan birkaç gün sonra trene atlayıp Hayrettin Köyü'ne gittim. Yağışlı ve puslu bir gündü; kirli pamuk püskülleri gibi bulutlar mezarlığın üzerinde asılıydı. Mezar mezar dolaşıyor, her hacca bakıyordum, ama senin mezarın ve haccın yoktu, Georg Usta! Ve niye olsun ki zaten? Usta, mezar ve haccını yaşamdayken kalbinde taşır.

Acaba kemanlarına ne oldu?

Benim yazdıklarıma ne olacak?

Urperiyorum, Georg Henih.

Yıllar - bir, iki, üç, dört, beş derken - akıp gidiyor ve görünürde hiçbir şey değişmiyordu. Ama sadece görünürde. Babam, hep öyle soğukkanlı, yakışıklı ve ciddi, akşama kadar prova, temsil ve çalgıcılık arasında koşuşturuyordu. Ne var ki artık siyah saçlarında ilk beyaz teller belirmişti. Ben öğrenciydim ve kemanın (artık dörde üçlük) yayını sürtmeye devam ediyordum, ama harika çocuk olma çağım geçmişti. Annem evde iş yapmaya devam ediyordu. Medarov ailesiyle iç savaşı da sürüyordu. Ama daha ender ve daha sönük, çünkü bu savaşı kazanma umudu gitgide azalıyordu. Aslında neşeli ve sivri zekâlı olan annem İçine kapanmaya başladı, elmacık kemikleri sivrileşti, bütün sorulara "evet" veya "hayır" ile yanıt veriyordu ve bütün dünyayla ters düşmüştü. Makinenin başında otururken artık daha sıkça bomboş bakışıyla donakalıyordu. Bu bakışı babamın üzerine düştüğünde daha boş ve ifadesiz oluyordu: Gerçekten bu muydu uğruna bilmem neleri feda ettiği adam ve aslında anne babası haklı değil miydiler? Geri dönüşü olmayan bir hata yapmamış mıydı? Çünkü o olmasaydı Avusturya'da diş hekimliği okuyabilirdi. Burgtheater ve Prater'in bulunduğu Viyana... Viyana valsları, güzel mavi Tuna... Onu çevreleyen bu ortam gerçek mi? Bu eski Yahudi mahallesi, bu karanlık, iki yatak ve bir masalı, dörde dört ve en kötüsü, Avusturya-Macaristan yapımı ceviz büfe yerine alelacele uydurulmuş ve üzerine tencere, tabak, çatal, kaşık dizdiği bu lânet raftı oda.

Büfe...

-Yoksuluz biz, yoksuluz..., diye mırıldanıyordu kendi kendine dikiş makinesinin pedalına basarak.

Bu, babamı çıldırtıyordu. Her sahici Ulah gibi “yoksulluk” sözcüğünden ona da afakanlar basıyordu.

•Daha yoksulları da var!, diye düşmanca yanıtlıyordu.

-Bizden daha yoksul? - Annemin şaşkınlığı neredeyse samimiydi.

-Yiyeceğin var mı? Sırtında giyeceğin var mı? Çocuğun aç mı geziyor? Daha ne istiyorsun?

Bu. karşılıklı atağa geçme sinyaliydi. Annem sert bir şekilde pedala basmayı kesiyor, başını kaldırıp buz gibi yanıt veriyordu:

-Sen çok iyi biliyorsun ne istediğimi. Bilmiyormuş gibi davranma.

-Ne?!

-Büfe! Sen alıştıysan...

-Neye?

-Şeye... Düzensizliğe, demek istiyorum, ben alışmadım. Alışmayacağım da!

-Ne demek istiyorsun?, diye ürperiyordu babam.

-Annemin evinde kap kaçağı büfeye koyuyorduk!

-Yeter!, diye yalvarıyordu babam. - İki saat sonra temsilim var.

-Tem-sif... Hey sen, sesin çıkmasın orada!, diye zaten sessizce oturduğum köşeye doğru bağırıyordu annem. -Sanatçı beyefendinin sessizliğe ihtiyacı var! Sanatçı beyefendinin aileye, eve ve huzura ihtiyacı yok; onun için tabaktan mı yiyecek, yoksa havandan mı ne fark eder, nasıl da olsa şeye ihtiyacı yok...

-Büfeye!, diye hatırlatıyordu babam.

-Ama, hayır! Onun büfeye ihtiyacı yoksa karısının var! Tamam mı?

-Tamam! - O, yataktan kalkıp kostümüne uzanıyor ve: Bu evde bana ihtiyaç yok!, diyerek onurla dışarı çıkıyordu.

-Bildin!, diye haykırıyordu ardından annem. - Bu evde erkeğe ihtiyaç var!

-Git Medarovlara dön!, diye duyuluyordu son basamaktan. - Onlar zengin. Bir yerlerden sana koca da satın alırlar. Olmadı, Avusturya’dan getirtirler!, ve kapıyı çarpıyordu.

-Yoksul çocuk!, diye hummalı şekilde annem başımı sıvazlıyor ve saçlarım ürperiyordu. - yoksul, yoksul çocuk!

Anneme sokuluyor, gözlerimi kapatıyordum. Yoksul, yoksul, yoksul, yoksul, dünyanın en yoksul çocuğuydum ben. Hector Malot'nun Evsiz'indeki Yoksul Remi'den daha yoksul!

Gerçekten, İskır Sokağı'ndaki bu eski ve bir zamanlar dış görüntüsü süslü eve, fare yuvasına gibi bir odaya ikişer üçer çocuklu aileler tıkılmıştı ve herkes yoksulluk çekiyordu.

Herkesin nefret edip lânet yağdırdığı ve ortak sefaletten sorumlu tuttuğu evin dikkate değer bir biyografisi vardı. Bağımsızlığın ilk yıllarında inşa edilen bu bina, Italyan Büyükelçiliğiymiş. Bir zamanlar, şimdi eğri ve dökülmüş merdiven ve koridorlarında İtalyanca çınlıyormuş; duvarları delik deşik bu odalarda, tavanların çıplak kaburgaları altında Dante'nin şiirleri yankılanır, canzonetler söylenir, entrikalar örülürmüş, ama yüzyılın 20'li yıllarında ev daha da ilgi çekici bir kimliğe bürünmüş. O yıllarda, içinde doğma şerefine nail olduğum ev, zengin bir Yahudi tarafından satın alınmış ve o, dış cephesine kırmızı fener asarak burasını geneleve dönüştürmüş. Kendine karşı nefret histeriyle dolduğu durumlarda, annem:

-Ulah'a evlendim ve genelevde yaşıyorum!, derdi ve bu tespitten sonra perdeleri indirerek kabuğuna çekiliyordu.

Herkesler yoksuldu... Oğul ve kızıyla bir odada yaşayan Vraja ile Stamen odayı perdelerle ayırmışlardı; öyle ki, kapı açılıp içeri birisi girince, cereyan perdeleri şişiriyordu, sanki orada insan değil de hayalet yaşıyordu. Gel gör ki içerisi cinlere de dar gelebilirdi.

Frosa ile Yorde ve çocukları Mitko, Lyubka, Lili de yoksuldular. Odalarında büyük bir yatak, masa ve birkaç sandalyeden başka bir şey yoktu. Giysilerini nerede tuttuklarına şaşıp kalıyorum. Yerlerde mi yuvarlanıyorlardı acaba? Kendileri kuru tahtaların üzerinde mi uyuyorlardı?

Merdivenleri bomba tarafından ikiye ayrılmıştı ve geniş delikten içerdeki eğri ve paslanmış demirler görünüyordu. Direkler yükseliyordu. Odalarına kadar çıkabilmek gerçek bir maceraydı.

Yorde, geceleri ay ışığı altında mahalle meyhanesinden sarhoş dönerken, sıkça bir ayağıyla bu dehlize dalıyordu. O zaman incecik sesiyle Ay'a doğru uluyor ve karısıyla çocukları gelip oradan kurtarıncaya dek korkunç küfürler savuruyordu. Ama olayların çoğunda, kudurmuş

Frosa onu merdivende sıkışmış olarak ve kayıtsızca havada asılı ayakla bırakıyordu, başı göğsüne düşmüş hüzünlü bir şövalye gibi.

Ama Pepi ile Manolço ve küçük çocukları Vladko ile Vançe çok daha yoksuldular, onların yaşamı adeta bir yoksulluk kantosuydu.

Eskiden yataklık etmiş Manolço kendinden geçinceye dek içiyor ve eve sarhoş dönünce karısıyla çocuklarını doğramak için baltayı aramaya başlıyordu. Korkunç çığlıklar ve yakarışlar yükseliyordu odalarından, karanlık katımızın birinci odası. O zaman Rolenski ile babam yataklarından uykulu uykulu ve öfkeyle fırlıyorlar, hep beraber Manolço'yu bir güzel dövüyor ve uykuya yatırıyorlardı. Sonraki gün o hiçbir şey hatırlamıyordu, parmak ucuna basarak tuvalete gidiyor ve suçluluk duyuyordu.

Karşılarında, o yıllarda kebapçılık yapan eski burjuva Rolenski ile Rolenska'nın odaları bulunuyordu. Onların büfesi ve Telefunken radyoları vardı. Akşamüzeri, mahallenin yeni idare karşıtları yabancı radyo istasyonlarını dinlemeye toplanırlardı. Cihazın etrafında kafalarını bükmüş otururlar ve Londra Radyosu'nun: "Bulgar kardeşler! Aklınızı başınıza devşirin! Komünistler Bulgaristan'ı dilenci değneğine mahkûm edecekler!" çağrısını onaylarcasına homurdanırlardı.

Rolenskilere acıyamıyorum. 50'li yılların ortalarında bunlar Amerika'ya kaçtı ve orada kebaplarla inanılmaz zengin olmuşlar. Mahallemizde öyle konuşuluyordu. Çocukları da olmuş, Silvia. Silvia, İskır Sokağı'ndaki bizler gibi değil, saray yavrusu bir evde yaşıyormuş.

Ama sen ne bilirsin ki, Silvia!

Onların odasının yanında yalnız yaşayan Tsanka da yoksuldu. Onun da duvarında büfe yerine raf vardı. Evde kalmış ve yalnızlık ve yoksulluk onu iyice bunaltmıştı. Tsanka, sabahtan akşama kadar Türk kahvesi yapıyor, fincanları ters çevirerek Paris Sokağı'nda oturan o eski cadı Boyka'yı falına bakması ve onu faytonla bizim sokaktan kurtarıp başka bir semte götürecek olan kavalyenin ne zaman geleceğini söylemesi İçin çağırıyordu. Oborişte, belki San Stefano Sokağı ve elveda İskır Sokağı lümpenleri...

Ya zemin kattaki esnaf?

Fırıncı Yordan üç beş kuruş kazanabilmek için dükkânın önünde kaynamış mısır satıyor ve tembel bir ev hanımının gelip börek açmak için hamur siparişinde bulunacağı bayram günlerine umut bağlıyordu.

Marangoz Vangel sabahtan akşama dek işsiz takılıyor ve can sıkıntısından tezgâhın üzerine konan sinekleri çekiciyle eziyordu. Tesadüfen serseri bir müşteri pencere çerçevesi siparişinde bulunmaya uğradığında, Vangel kaparo alıyor ve hemen bir çocuğu meyhaneden limonata şişesi içinde mastika almaya gönderiyordu. Müşteri çerçevesini almaya gelince ustayı talaşın üzerinde sızmış buluyordu. O zaman Vangel'i sıkça bir güzel dövüyorlardı; kedileri ise, beş altı tane yoluk tüylü mahlûk, acıklı acıklı miyavlıyorlardı.

Babam Rolenski'den borç alıyordu. Rolenski de annemden. Annem Tsanka'dan. Tsanka Frosa'dan, Frosa Vraja'dan, Vraja'nın kocası Stamen, Manolço ile beraber içiyor ve borç parayı ondan alıyordu. Ayılınca Manolço babamdan para alıyordu.

Böylece paralar gizemli bir daire içinde dolaşıyordu ve her an herkes herkese borçluydu. Bu, karmaşık, ama düzgün bir bağımlılık sistemiydi.

Bazen birinin ansızın paralandığı günler de oluyordu. O zaman mahalleye Dionissios bayramı geliyordu. Kurulan ortak sofraya domuz eti konuyor, biralar ise semt meyhanesinden kovalarla alınıyordu. Rolenski ızgarayı çıkarıyor ve kebapları çevirmeye koyuluyordu, yordan sıcacık poğaçalar taşıyor, hattâ benim mermerimsi babam dahi Ingiliz trompetiyle istek üzerine müzik çalıyordu.

Bir sonraki yoksul güne kadar.

Geceleri babam temsilden yorgun argın ve suskun dönüyor, sandalyeye oturuyor, başını avucuna dayayıp bakışını karşı duvara dikiyordu.

Annem, o da öyle suskun, dikiş makinesinden kalkıyor, akşam yemeğini babamın tabağına doldurup önüne koyuyordu. Babam sessizce bir iki lokma atıştırıp tabağı kenara çekiyordu. Annem suskunca yemek artığını tencereye geri döküyor, masayı toparlıyor ve tekrar makinenin başına geçiyordu. Işığın beni rahatsız etmemesi için lâmbanın bir tarafına gazete geriyorlardı. Ben suskunca odanın karanlık kısmında yatıyor, onlar aydınlık kısmında susuyorlardı.

Makine tıkır tıkır çalışıyordu.

Büfenin gölgesi aralarına yerleşmiş ve uzlaşmasızca onları ayırıyordu.

Gecenin geç saatinde, tam bir suskunluk içinde son yaka da dikilince, lâmbayı söndürüyorlar, karanlıkta sessizce soyunuyor ve aile

yatağına - herkes kendi köşesine -yatıyorlardı. Gecenin karanlığında, odanın ıssızlığında gece yarısı diyalogu başlıyordu, önce fısıltıyla, daha sonra tıslayarak: ...yoksuluz, yoksul; ...bırak artık şu yoksulluk masalını, neyimiz eksik; ...çok iyi biliyorsun; ...yine bu senin büfen; ...keşke benim olsaydı; ...sana büfeyi nasıl, nereden alayım, biliyorsun ki büfe alacak paramız yok; ...bulacaksın, bulmak zorundasın; ...yeter artık, temsilden dönüyorum; ...ben sanki gece eğlencesinden dönüyorum, herkesin büfesi var; ...Pepi’nin var mı, Tsanka’nın var mı, Frosa'nın var mı; ...ben ne Pepi’yim, neTsanka, ne de Frosa; ...ah, hanımefendi asil bir soydan; ...tam öyle, annem babam asil insanlardı, keşke zamanında onları dinleseydim; ...dinleseydin, ama dinlemedin ve dinlemediğine göre sus ve uyu; ...beyefendiye uyumak ne kolay; ...çocuğu düşünsene; ...asıl sen düşünmüyorsun onu; ...söylesene nihayet ne istiyorsun; ...biliyorsun ne istediğimi; ...rahat bırak beni, bu büfeden ötürü kafamı yiyeceğim; ...kürk manto veya fayton mu istiyorum sanki, meyhane ve kabare mi istedim, bir büfe istiyorum; ...sus, yoksa alıp başımı gideceğim; ...cehenneme kadar yolun var.

Babam yataktan fırlıyor, sessizce giyiniyor ve çıkıyordu. Ayak sesleri uzun koridorda yankılanıyordu. Karanlıkta annem ağlıyor ve çarşafı ısırıyordu. Hıçkırıklarını duymamak için başımı yorganın altına sokuyor ve hayal etmeye başlıyordum.

Hayallerim gerçekçi ve somuttu. Konser salonu ve tıka basa dolu kasa geliri hayal ediyordum. Kime ne çaldığımın hiç önemi yoktu. Önemli olan konserden sonra hemen kasaya koşuyordum, para dolu çekmeceyi çekiyor ve kâğıt paraları cebime, kemanın kılıfına, her yere tıka basa tepiyordum. Kapıda annem ve babam bekliyorlardı. Ben 100 Levalıkları çıkarıyor ve hepsini onlara veriyordum. Sonra, "Hadi şimdi büfe alalım!”, diyordum, ardından uyuyor ve rüyamda bu büfeyi görüyordum.

Sessiz sedasız barış anlaşması imzaladıkları geceler de oluyordu. Babam işten dönüyor, akşam yemeğini yiyor, ellerini yıkıyor ve anneme işaret veriyordu. Annem kalkıyor.
üstüne bir şeyler giyiyor ve beni iyice sarıp “İyi geceler!” diledikten sonra geziye çıkıyorlardı.

...Uzak geçmişte, el ele tutunmuş iki yalnız figürün nasıl yürüdüklerini görüyorum. Rakovski’yi geçiyor, Dondukov’a koyuluyorlardı, sağ tarafta mobilya mağazalarının vitrinleri ışıl ışıldı. Onlar adımlarını yavaşlatıyor, büfeye yaklaşıyor, duraklıyorlardı... “İşte şu!”

Gözlerinin önünde şahane bir büfe parıldıyordu - kışkırtıcı dolaplı ve kurnaz çekmeceli; küçük yaramaz kapılarının sapları kibirle kıvrılmış, köstebek gibi, “Tutun bizi! Yapışın bize! Açın bizi!” diyorlardı. Büfenin rahmi adeta fokurduyordu: “Doldurun beni!” Barın vitrini yapmacıktan iç çekiyordu: “Boşum!” Gardırop gizlice gıcırdıyor ve bütün büfe konuşuyordu:

-Hey, sizler! Ben saygınım, sağlamım, varsılım, sağlıklıyım, keyfim yerinde, her şeyim yerinde, mutluluk veriyorum, ben bir maskotum, kültürlüyüm, aydın, zarif ve duygusalım; sadık ve vefalıyım, sır saklamasını bilirim, kendi kendime garanti veririm, garanti sürem vardır, dertsizim, siyasetle ilgilenmem, ekmek ve su istemem; görülmeye değer büyük bir eserim, beni tâ uzaktan görürler, uçuklarlar, ahlar, ohlar, nefeslerini keserim; birbirini pataklayacak, birbirine düello ilân edecekler, çekmecelerim önünde intihar edecekler - her şeye hazırlar, çünkü hizmetim sınır tanımaz ve kıvançlıyım, Avusturya baronu soyundan gelirim, cevizden yapıldım, ağaç kurduna karşı bağışıklıyım, modadan anlarım, en moda olan gözde nesneden daha modadayım; çok akıllıyım, itilâflar yatıştırmayı beceririm, barış sağlarım; yabancı dil konuşurum, kültür ataşesi olabilirim, bir tek sözle - tanrısalım! - diz çökün ve yalvarın, yalvarın, hadi; görüyor musunuz nasıl yalvarıyorsunuz? -yıkılın şimdi karşımdan, uyuz proletaryalar...

Annem ve babam eve dönüyorlardı. Aşağıdaki kapının nasıl örtüldüğünü ve koridordaki yorgun adımlarını duyuyordum ve biliyordum ki, annem babamın önünde yürüyordu. Odaya ışığı yakmadan giriyorlar ve uyuyup uyumadığımı soruyorlardı.

-Uyuyorum, diye yanıt veriyordum, - nereye gittiniz?

-Biraz temiz hava aldık, diye yanıtlıyorlardı.

Büfe - önce hayal, sonra - saplantı, annemin aklını yavaş yavaş fethetti ve iyice bunalttı. Hattâ harika çocuk hayalini bile arka plâna itti. Konser salonunun, ışık ve locaların, alkış ve selâmların, çiçeklerin yerine geçti. Artık Medarov ailesi sadece büfe sayesinde dize getirilebilirdi. Büfe söylentileri bir gün annemin doğduğu yöreye ulaşacaktı, evinde başka hiç kimsede olmayan masalsı bir nesneyi bulundurduğu her yere yayılacaktı: Alâaddin’in lâmbası ve halifelerin hâzinelerinden daha masalsı, Troia ve Micene'den daha önemli, Altın Post’tan daha kıymetli. Kalın kafalı anne babası meraktan trene atlayıp Sofya’ya gelmeden edemeyeceklerdi... Ve işte o zaman...

Karısının aklını yitirdiğini görerek babam da aklını yitirdi. Zaten kısıtlı olan serbest zamanını mobilya mağazalarında geçirmeye başladı. Sıkça beni de yanına alıyordu. Herhangi bir büfenin önünde duruyorduk, o gözlerini dikiyor, sanki onu hipnotize etmek, bakışının gücüyle sırrını çözmek, bu kahrolası ahşap nesneyle telepatik bir ilişkiye girmek istiyordu. Sağından ve solundan dolanıyor, göz kararı ve karışla onu ölçüyordu, daha sonra ise yanına marangoz metresi ve ölçüleri not ettiği küçük bir defter almaya başladı. Bu haliyle o, satıcıları pek mutlu etmiyordu ve onlar sıkça bize hoşnutsuzca bakıyor, ama susuyorlardı, çünkü babam mermerimsi alnı ve yakıcı, hummalı gözleriyle korku aşılıyordu.

Gitgide babam büfe psikolojisi uzmanı oldu. Aralarında geziniyor, özensizce parmağıyla tıklatıyor, ağaca kulak dayayarak sesi dinliyor, gözlerini kısıyor ve mırıldanıyordu.
Eh, fena değil, fena değil, ama yine de pek sağlam sayılmaz; bu ise epeyce kaba; ha! bu da tam bir çılgınlık; bak sen, bunda bir ışık var...

Bir gün annemle odada oturduğumuz sırada - annem dikiyor, ben de kitap okuyordum - dış kapının farklı bir şekilde - sert ve net - çarptırıldığını duyduk. Biraz sonra adımları da koridorda adeta çınladılar. Kapıya doğru başımızı kaldırdık, sanki ikimiz de endişe verici, olağandışı bir şey olmasını bekliyorduk. Kapı açıldı. Bembeyaz yüzü, dağınık perçemi ve Aziz Yorgos gibi ateşli gözlerle babam kapının çerçevesine dikildi ve alçak, ama yoğun bir sesle:

-Muradına erdin!, dedi.

Annem yavaşça dikiş makinesinin önüne dikildi ve sıkıntıdan elleriyle şakaklarını sıvazladı. Gözleriyle beni aradı, ama ben de bir şey anlamıyordum.

-Neyin?, diye sordu.

-Büfenin muradına.

-Ne büfesi?

-Bilmiyor yapma kendini. Çok iyi biliyorsun!, babam kapıyı örttü, ona yaslandı ve bir kez daha itiraz kabul
etmeyen bir tonla:

-Muradına erdin!, dedi.

-Nereden nereye?, annem iyice şaşırdı ve iskemleye oturdu.

- Borç para mı aldın yoksa?

-Hayır.

-Yoksa avludaki payını kardeşine mi sattın?

-Hayır. Satmadım.
-Yoksa..., yoksa kumar mı oynadın?
-Kumar mı?, babam onu yerle bir edici bir bakışla suzdu.
-Öyleyse?
-Kendim yapacağım! - İki elini ileriye uzattı ve avuçlarını yukarı çevirdi. - İşte şu iki elimle!
-Sen mi?, annemin ses tonu beş katlı binayı çökertebilirdi.
-Ben!, onunki de on katlı binayı yıkabilirdi. - Ben, ben! Piç, bir söz verince, onu tutar! Bütün malvarlığınız, topraklar, at ve tavuklar, fayton ve hizmetçiler, Avusturyalar ve diş hekimlerinizle beş para etmediğinizi göstereceğim size!, dedi eliyle geniş bir yarı daire çizerek.
-Babamın malları devletleştirildi!, diye bağırdı annem. - Bu gerçeği göz önünde bulundurmanı rica ederim!
-Bundan böyle ben değil, gerçek beni göz önünde bulunduracak. Anlaşıldı mı?
-N'oluyor burada?, diye Tsanka kapıyı açtı ve merakla başını uzattı.
- Dövüşecek misiniz? Ne bu gürültü patırtı?
-Büfe yapacakmış!, annem adeta mahvolmuştu.
-Kim?
Annem sessizce babamı gösterdi.
-Hani araç gereç?, diye pratikçe sordu Tsanka.
-Vangel'den alacağım. Bir damacana rakı karşılığı.
-Ya atölye? Tezgâh? Tahta? Kontrplak?
-Kontrplak ve tahtayı tiyatrodan verecekler.
-Hani atölye? Tezgâh?
Babam susuyordu.
-Konuşsana! Niye susuyorsun? Konuşsana! Niye susuyorsun?, diye iki kadın da saldırıya geçtiler. - Nerede yapacaksın sen bu büfeni? Ne üzerinde yapacaksın? Niye yanıt vermiyorsun?
Babam susuyor ve omuzları sarkıyordu.
İşte o zaman yanına yaklaştım ve dizine dokundum. O, umutsuz bir bakışla baktı bana.
-Georgi Dede! - dedim, - Georgi Dede'nin yanında iki tezgâh var.
Bakışı hemen duruldu. İlk başta şaşkınca baktı, sonra gözleri şimdiye dek hiç olmadığı şekilde adeta parladılar. Beni elleriyle kaldırdı ve

tavana doğru fırlatarak:

-Akıllım! Yeteneğim! Deham! - diye bağırdı.

Böylece, tutkulu müzisyen, virtüöz trompetçi, Sofya Radyosu'nda Altın Kaydı olan sanatçı, müzik çevrelerinde Böcek Marin olarak tanınan - çünkü Böceğin Uçuşu adlı baş döndürücü parçayı çalabiliyordu, bunu ise sadece SSCB'li Timofey Dokşitser ile Amerikalı Harry James yapabiliyorlardı - uzun zaman için enstrümanını bir kenara bıraktı ve büfe yapmaya koyuldu.

Sabah saat 5'te kalkarak Müzikal Tiyatrosu'na viyolonsel piyesleri çalmaya koşan o, büfe yapıyordu.

Keman konserleri transkribe eden ve trompetle, trompet uğruna ve trompetten geçimini sağlayan,' gece gündüz notalarla uğraşmaktan başı dönmüş (bundan dolayı biraz dalgın ve kendinde değil gibi görünen) o, enstrümanını boşladı.

Yoksulluktan deliliğe kadar getirilen, gururu zedelenen, erkek onuru yaralanan o, büfe yapmaya koyuldu.

Ve ben soruyorum — yoksulluk felâket değilse, nedir o zaman?

Bu büfe şimdi vahşi bir canavar gibi evde duruyor ve sararıyor: yoksulluğun anıtı. Hiçbir zaman onu atmayacağım! Her gün yanından geçiyorum, kalbimin derininde ondan nefret ediyorum, ama ılık su ve yün bez parçasıyla onu parlatmaya, paslanmış vidalarını sıkmaya ve yenileriyle değiştirmeye, yaşlılıktan gıcırdamasınlar diye kapılarını yağlamaya, onu övmeye, önünde eğilmeye, yüceltmeye, gece vakti gözümle kollamaya, hoş sözler fısıldamaya, bir hastabakıcı misali ona hizmet etmeye devam edeceğim.

Ve bir gün, manevi açıdan yükselince ve hakkın benden yana olduğunu hissedince, bir balta alarak onu parçalara ayıracağım. Acımasızca onu katledeceğim. Ama o hain o denli sağlam ki, benden daha fazla yaşayacağından eminim.

Ve işte - yaşamda sıkça olduğu gibi - beş yıl önceki sahne tekrarlandı, yine yaz ve yine ağustostu. Annem beyaz gömleğimi ve siyah pantolonumu ütülerken babamla masada oturuyor ve kahvaltımızı yapıyorduk.

Kapı çıkışında annem bize iyi *yolculuklar* diledi, sanki çok önemli bir misyonla uzaklara, yabancı bir ülkeye gidiyorduk. Sonra *uzun*

zamandır yapmadığı bir şeyi yaptı -parmakları üzerine kalkarak babamı yanağından öptü.

-Hadi, aslanım benim!, dedi utanarak babam. Görülür şekilde heyecanlıydı.

Pazar olması gerekir. İskır Sokağı'nda Volov Sokağı yönünde yürüyorduk. Beyaz alnına düşmüş perçemi ve Müzikal Tiyatrosu'nun terzisi tarafından artık içi dışına getirilmiş şantuktu beyaz kostümü içinde babam ciddi ve mermerimsiydi. Ağaçlar mavi gökyüzüne doğru yeşil fıskiyeler püskürtüyorlardı, biri sanki onları aşağıdan şişiriyordu. Mavi gökyüzünün kendisi de kuduruk maviydi, döşeme taşları üzerinde alacalı arabalara koşulu kahverengi atlar topurduyor, ara sıra bir otomobil geçiyordu.

Frosa, yamalı iç çamaşırları seriyordu pencereye. Vraja yıpranmış çergesini silkiyordu. Bir ayağıyla dehlizde asılı yorde uluyordu. Vangel giysilerinden talaş kırıntılarını silkiyor ve şaşkınca bakınıyordu. Rolenska ile Rolenski birbirlerine "pezevenk" diye bağırıyorlardı. Başının altına yastık yerine balta koymuş Manolço yüksek sesle horluyordu. Ne gizemli seslerle doluyordu bir zamanlar bu mahalle!

Komşulara rastlıyorduk, bizi sohbete tutmak istiyorlardı, ama babam nazikçe onların denemelerini savuşturuyordu.

Biliyor musunuz nereye gidiyorduk? Büfe yapmaya. İnsan dehasının tacı, buluşların buluşuna doğru - ileri!

Volov Sokağı'na girdik ve sağa saptık. Üçüncü evin önüne geldiğimizde heyecandan kalbim çarpıyordu. Bodrum katının alçak pencerelerinden içeri bakmak için eğildik.

Hiçbir şey görünmüyordu.

Pencereler tozlu ve kirliydi, sanki birileri buradan geçeceğimizi ve bakmak için eğileceğimizi biliyormuş ve bilerek üzerlerine yağ dökmüştü. Sadece iç taraflarında bazı bez parçaları görünüyordu. Merdivenlerden aşağıya indik ve zile bastık.

Yine hiçbir şey yoktu.

Kara kara önsezilerle dolu babam ikinci, üçüncü, beşinci, onuncu kez itfaiye çanı gibi zırlayan lanet zile bastı.

En sonunda içerden ayak sesleri duyuldu, kapı açıldı ve karşımıza atlet ve eşofmanlı, alçak alnına sıklıkla düşen kızıl gür saçlı ve küçük ve kin dolu gözleri üzerimizde pire gibi zıplamaya başlayan iri yarı biri çıktı. İçerden köpek havlaması geliyordu.

-Baron, sakin ol! Sustur şu iti ya!, diye gürledi erkek, karanlık koridora doğru dönerek.

-Kendin sustursana ya!, diye içerden boğuk bir kadın sesi duyduk.

-Ne var?, diye düşmanca sordu o, kızıl kıllı göğüslerini kaşıyarak.

-Usta Georg Henih'i arıyoruz, keman ustası, diye yanıt verdi babam.

-Burada öyle birisi yok! Ne kemanı ya?

-Bakınız, bir ihtiyar... Çok yaşlı. Keman ustası. Atölyesi burada.

Yine köpek havlaması duyuldu, ama iki misli daha kudurmuşçasına ve güçlü. Koridordan kocaman bir köpek fırladı geldi, sahibinin üzerine atladı ve ön ayaklarını göğsüne dayadı. Sonra bize doğru başını çevirdi. Açık ağzından aşağıya uzun bir dil sarktı.

-Baron, uz dur! Siz nesi oluyorsunuz?

-Hiç kimsesi..., ben meslektaşıyım, bu da oğlum.

-Soldaki kapı, diye işaret etti adam, köpeği tasmasından tuttu ve bize yol açtı. - Sadece Ceorg değil, Gyorgi o ve kendisi de marangoz! En azından bir zamanlar öyleymiş.

Köpeği tasmasından sürükleyerek odasına girdi ve kapıyı kapattı.

Georgi Dede'nin kapısının önünde biraz seslendik. Ses yok. Sadece karanlık ve ağır köpek kokusu. Eşikte yalanmış kemikler ve devrilmiş bir çanak duruyordu. Babam bir kez çaldı, ardından bir daha ve yanıt alamayınca kapıya yüklendi ve içeri girdik.

Georg Henih oturuyordu, daha doğrusu - Georg Henih minderin üstünde ikiye katlanmıştı, sanki karnında dayanılmaz sancıları vardı. Başı titriyordu. Oda karanlıktı. Güneş ışını beş santimetrelik pislik tabakasını delemezdi. Yapışkan, cılız bir ışık bilinmeyen bir kaynaktan sızıyor ve eşyaların daha büyük ve daha gri görünmelerine neden oluyordu. İhtiyarlık, yosun, çürüme, ölüm kokuyordu. Ekşi ve pislik kokuyordu. Bir elektrikli ocak üzerinde cezve kıkırdıyordu, odada insan sesini andıran tek şey.

Babam burnunu tıkadı, pencereye doğru iki adım attı ve sonuna kadar açtı. Biraz güneş ışığı bulanıklığı delerek içeri yayıldı ve

tezgâhın üzerinde ters dönmüş rendeyi, Henih'in yana eğilmiş başını ve ocağın bulunduğu köşeyi aydınlattı.

O, selâmımızı almadı. Sadece titriyordu. Sonra bedeninin üst kısmını kıvırmak için sancılı bir deneme yaparak çenesini kaldırdı ve bize doğru baktı. Gözleri, kaynamış suya atılmış balığın gözleri gibi bembeyazdı. Kirli perçemleri dağınıkça omuzlarına düşüyordu.

Odanın duvarları yapışkan ve nemden oluşan gri gözeneklerle kaplıydı. Sarkmış ihtiyar yanaklarına benziyordu. Onlar sanki nefes alıp veriyorlardı ve bütün oda yarı ölü bedenlerinin hastalıklı nefesiyle doluyordu.

Bir sürü hamamböceği zeminde ileri geri cirit atıyordu. İki tezgâhın üzerinde, bir zamanlar olduğu gibi yanalmış, kahverengi kirlilikle kaplanmış keman kalıpları, dip ve ön kısımları, çeşitli büyüklükte saplar, paslanmış kanca ve sararmış at kıllarının sarktığı kararmış yaylar asılıydı.

Köşedeki kontrbas yoktu. Orada tozla kaplı, içindeki tutkalın donmuş olduğu bir çömlek yuvarlanıyordu. Bojenka yoktu. Duvardaki eğri ve saçma ikonalar altında onun çiviyle kakılmış fotoğrafı asılıydı. Alt köşesinde küçük siyah bir kurdele vardı. Resim, eski resimlere özgü o tipik sarı renkte solmuştu ve sanki tanıdığım o gülümseyen ihtiyar kadının uzak bir benzerini yansıtıyordu.

Babam köşeye gitti ve ocağın didik didik olmuş kordonunu prizden çekti. İki parmağıyla cezveyi aldı ve tiksintiyle içeriğini kokladı.

-Bay Georgi, ne bu?, diye sordu, ihtiyarın önüne çömelerek.

O, gözlerini babamın yüzünden cezveye doğru kaydırdı. Bu bakışta hiçbir anlam yoktu, sanki biri ve öteki arasında fark göremiyordu. Sırtındaki gömlek paslı lekelerle kaplıydı. Yakası yoktu. Telle tutturulmuş pantolonları düğmesizdi.

-Bay Georgi!, babam elini uzattı, dikkatlice onu omzundan tuttu ve hafifçe sarstı, nedir bu? - Ve cezveyi burnuna doğru uzattı.

İhtiyarın burun delikleri büzüldü. Yüzü büsbütün kasıldı. Bakışını cezveye odakladı. Bir iki kez ağzını şapırdattı.

-Bu var Georg Henih öğle yemek, diye beklenmedik bir yanıt verdi o. - Gerek bir şey yemek. Daha sağ, gerek.

-Ne öğle yemeği? Ne yiyeceksin?

-Biraz sirke, biraz su. İhtiyar Henih'e iyi. Ekmeği banıyor, öğle yemek yiyor. Kim sen? Tanımak seni? Benim öğrenci? Altın ad ne?

Babam cezveyi elinden düşürdü. İçindekiler yere yayıldı. Su minderin altına aktı ve hamamböceklerini ürküttü. Ortalık daha da ekşi koktu.

Babam doğruldu, bana baktı, normalde ateşli olan bakışı şimdi neredeyse sönmüştü. Sanki beni gördüğüne şaşırmıştı.

-Bu..., dedi o, ayaklarındaki su birikintisini göstererek, bu burada... Hemen Dr. Berberyan'a koş! Süt ve simit de al!

Cüzdanından bir kâğıt para çıkardı, bana uzattı ve ben ferahlamış halde dışarı fırladım.

Bir saat sonra simit ve Dr. Berberyan ile döndüğümde babam ortalığı biraz temizlemeyi başarmıştı, ama iki pencerenin de sonuna kadar açılmış olmasına rağmen iğrenç koku kabarmaya ve bodrum katını tamamen kaplamaya devam ediyordu.

Sofya müzisyenlerinin doktoru olan Berberyan – bir Ermeni için alışılmadık bir durum - iri yarı, dolgun, mavi gözlü ve uzun burunlu olmanın yanı sıra bütün doktorlara özgü o mizah duygusuna sahipti: "İşin bitmiş senin!" veya "yakında kurtları besleyeceğiz!" veya "Doktor değil, papaz gerek sana!"

Daha kapının koluna basarken, "Papaz gerek sana!"
demek için ağzını açmıştı, ama eşiğe dikilince ve gözleri ihtiyarın üzerine düşünce sözleri boğazında düğümlendi ve uzun zaman öylece açık ağız ve yusyuvarlak mavi gözlerle kalakaldı.

Soru falan sormadan kapıyı kapattı ve Georg Henih'i soymaya başlayan babama yardım etti. Sonra acele çantasından kulaklıklarını çıkardı, bunları kıllı kulaklarına yerleştirdi ve lâstik ucu ihtiyarın göğsü üzerinde gezdirmeye başladı.

Henih bir deri bir kemik kalmıştı. Cılız ihtiyar bedeni buruşmuş ve mumya gibi sararmıştı. İnsan bedeni olarak kabul edilmesi çok zordu. Acı verici bir görüntüydü.

Ortak çabalarla onu sırtüstü çevirdiler. Berberyan orasına burasına dokundu, ihtiyar istediklerini yapmalarına bırakıyordu kendini, sadece titriyor ve ara sıra nefes alıyordu.

Berberyan doğruldu ve suratını asarak kulaklıklarını çantasına toplamaya başladı.

-Doktor..., diye başladı babam, ama o sözünü kesti.

-Rezalet. Rezalet, diyorum! Bu adam açlıktan ölüyor.

-Nesi var?

-Söyledim ya - aç. Bunun dışında. Behçet hastalığı -evet! Parkinson - evet! Bir iki yıl daha yaşayabilir. Tabii, bu arada açlıktan ölmezse, dedi o ve bir küfür bastı, babamsa benim yanımda küfür edilmesine ilk kez tepkisiz kaldı.

Babam zahmetinin karşılığını sordu, ama Berberyan onun elini itti.

-İyisi mi, yiyecek bir şeyler al ona. Hafif bir şey olsun, aksi halde midesini deler. Domates çorbası, pirinç de olabilir, en fazla biraz ekmekle tavuk çorbası. Ve süt. - Cüzdanını çıkardı, birkaç kâğıt para saydı ve .bunları tezgâhın üzerine bıraktı.

-Rezalet!, diye karamsarca söylendi Berberyan, bu adamı otuz yıldır tanırım. Bu halde bırakılsın..., üstelik burada..., eliyle bir hareket yaptı o ve çıkışa doğru yöneldi. Eşikte duraksadı ve yarın tekrar uğrayacağını söyledi. Bir küfür daha savurdu ve çıktı.

Sessizce oturuyorduk. Komşu odadan Baron'un havlaması duyuluyordu. Babam cezveyi yıkadı, sütü ısıttı ve papara doğradı. Sağdan ve soldan Georgi Dede'nin bedenini destekliyorduk. Bu, hiçbir çaba gerektirmiyordu, çünkü çok hafifti. Benden daha hafif.

Bir yerlerden kaşık bulduk. Georg Henih kaşığı tutamıyordu ve küçük bir çocuk gibi onu beslemeyi denedik. Kaşık, dudaklarının dar aralığında oynuyor ve süt çenesinden aşağıya akıyordu.

Besleme bittiğinde o tamamen tükenmişti. Onu yatırdık, hımbıl bir çergeyle sardık ve çıktık.

Babam komşu kapıyı çaldı. Kızıl göründü.

-Ne oldu yine? Baron, içeri gir! Uf!, diyerek ayaklarının arasına sokulmak isteyen köpeği itekledi.

-Ara sıra ihtiyara göz kulak olmanızı rica edebilir miyim?, dedi babam. - Simit ve süt bıraktım ona.

Kızıl kapıyı çarparak kapattı.

Eve doğru giderken yolda susuyorduk.

İçeri girdiğimizde masa örtüsü konmuş, yemek bizi bekliyordu. Annem somurtarak makineden kalktı.

-Ne..., diye başladı, ama babam bir jestle onu kesti attı.

Öğle yemeğine oturduk. Babamın bize işaret vermesini bekliyorduk. Ama o, birden masaya öyle bir yumruk attı ki, tabaklar sıçradı ve çorba örtüye döküldü.

-Bu evde bundan böyle birisinin “yoksulluk” sözcüğünü. ağzına aldığını duyarsam, dedi korkunç bir soğukkanlılıkla babam, bir daha bu sözcüğü duyarsam, kimin söylediği önemli değil, gerisini kendi düşünsün! Afiyet olsun! Yiyin!, diye bağırdı o ve biz soğuk çorbayı kaşıklamaya başladık.

O günden beri Ceorg Henih ailemizin dördüncü üyesi oldu. Her sabah ona kahvaltısını götürüyor, öğlen ise annem birbiri üstüne konulan üç mavi sefertası hazırlıyor ve ben, babamın büfenin yapımına başladığı bodrum katına doğru yola çıkıyordum.

İhtiyar, inanılmayacak kadar çabuk toparladı kendini. Şimdi ise, belki de onun ölümden önce ölüye benzemesinin nedeninin açlık değil, karanlık bodrum katında öldürücü yalnızlığa ve acizliğe terk edilmesi olduğunu düşünüyorum Veya bütün bunlar hepsi birden...

Annem ona bir kat eski ve temiz giysi, iç gömlekleri, gömlek ve pantolon gönderdi. Şehir hamamına götürmemiz düşünülemezdi. Becerebildiğimiz kadarıyla alümin bir leğende yıkadık onu. Çekçe, Bulgarca, Lâtince karışımı dualar mırıldanarak karmaşık prosedüre sabırla katlanıyordu. Odayı mümkün mertebe temizledik, ama annem küçük perdeleri takmaya geldiğinde nefesi kesildi ve karnını avuçlarıyla bastırdı.

Komşular bizim orada bulunmamıza öfke ve hoşnutsuzlukla tepki verdiler. Birimiz gelince - Georgi Dede dış kapının anahtarını vermişti - Kızıl, Baron ile koridora çıkıyordu, bilerek bize çarpıyordu ve yabancı evlerde dolaşan küstahları lânetliyordu.

Ona dikkat çevirmemeye gayret ediyorduk.

Babam Müzikal Tiyatrosu’ndan biçilmiş tahtalar, kontrplak, Vangel’den çeşitli aletler ve bir büfenin yapımı için neler gerekirse getirdi. Evde zamanını elinde pergel ve üçgen, resim defterimden kopardığı bir yaprak üzerine eğilmiş çizerek ve karmaşık hesaplamalara dalmış geçiriyordu.

Trompet mutfakta dinleniyordu.

Babam onu sadece temsil veya provaya giderken alıyordu. O da son dakikada. Alelacele birkaç ton üflüyordu trompetle ve “Hoşça kalın!” demeden, rakam ve geometrik şekillerle dolu kafayla merdivenlerden koşar adım iniyordu.

Ona gerekli ortamı sağlamaya çaba gösteriyorduk. Etrafında adeta parmak üzerinde yürüyorduk. Ben gam veya arpej alıştırmaları yapmayı düşünmüyordum bile. Her şey harikaydı.

Uzun bir zaman için müzik evimizi terk etmişti.

Babam birkaç gününü Georg Henih'in aletlerini temizlemeye ayırdı. Bu denli ince ve nazik olmalarına karşın pek işine yaramayacaklardı. İçinden ölmüş fareler kokusu yayılan yarı çürümüş bir sandığa konulmuşlardı. Babam onları teker teker çıkarıyor, ispirtoya batırılmış bez parçasıyla dikkatlice siliyor ve tezgâha serilmiş büyük bir mendilin üstüne koyuyordu.

Bunu tamamlayınca, gözlerimizin önünde keman yapımında kullanılan şahane bir eski takım parladı: Narin törpüler, burgular, düzgün kesilmiş saplarıyla sık ve ince dişli testereler; yarım milimetrelik oluklar yapan oyma makasları, çocuk parmağı büyüklüğünde rendeler, daha büyükleri, bütün keman türleri için zarif kalıplar, ki bunlarda ağaç minnacık kancalarla bağlanıyor ve oturması için belirli zaman bırakılıyor, ince burunlu bıçaklar.

Bitirince babam doğruldu ve aletlere büyülenmiş gibi baktı. Bodrum katının loşluğunda bunlar mavili kırmızımsı bir parıltıyla parlıyor, üzerlerinde koyu damlacıklar halinde yağlar kıvılcım çakıyor, kullanımdan kahverengileşmiş sapları sıcak ve asil renklerle ışık saçıyorlardı.

-Bay Georgi, bu aletler nereden böyle?

Henih minderden kalktı. Başı neredeyse dizlerine değiyordu, elleriyle aletlerine dokununca daha fazla titremeye başladı.

-Baba Masif vermiş, diye yanıtladı. - Altın çocuk Viktor kadar, baba hediye etmek, usta olmak.

-Baban da mı keman yapıyordu?, diye sordum.

-Baba var büyük usta. Keman yapmak. Ve viyolonsel.
Ve bas. Onun baba, yani benim dede - aziz adı hatırlamamak - o da büyük usta...

O, minderine döndü, puflayarak üzerine tırmandı ve bize sırtını dönerek yattı.

Babam tekrar sandığa elini soktu ve yün kumaş parçalarına düzgünce sarılmış ağaç parçaları çıkardı. Onların altında kalın talaş tabakası ve ağaç kırıntıları vardı.

-Bu ne?, diye sordu o, parmak ucuyla ağaç parçalarına tıklarken ve onları altüst çevirirken.

-Enstrüman için ağaç, diye bize dönmeden yanıtladı ihtiyar. - Şimdi var elinde, o Spindler v Mlyn'den, Bohemya'dan akçaağaç.

Enstrümanın arkası için. Yüz yaş. İyi ağaç. Duyuyor nasıl ton? Ses duyuyor?

-Duymuyorum, diye itiraf etti babam.

-Duymamak..., şimdi var tutmak ağaç, Mittenvvald'den.

Ön taraf için, köknar. Kendim kurutmak, bu altın çocuk kadarken. Ses duyuyor?

-Hayır...

-Duymuyor..., sarmak güzelce, sandığa koymak. Kurumak, ses toplamak, iyi ağaç, eski ağaç...

Babam dikkatlice ağaç parçalarını yün kumaşa sardı, kırıntı ve talaşın üzerine yerleştirdi ve üzerine aletleri koydu. Bunlar uzunca bir zaman bu sandıktan çıkartılmadılar.

Yaz tatiliydi ve günün daha büyük kısmını, babamın provaları olduğunda ve büfeye zamanı kalmadığında dahi, Georg Henih'in yanında geçiriyordum.

Babamın büfe yapmaya başladığı haberi mahalleye yıldırım hızıyla yayıldı ve toplumsal saygınlığımızı değiştirdi. Önceleri yoksullarla eşit ölçüde yoksulken, birden hain, aydın, dönek, böbürlenen melezlere dönüştük.

Kemanımdan dolayı zaten benden nefret eden akranlarım, artık iki misli daha nefret etmeye başladılar. Tam bir izolasyona mahkûm edilmiştim.

Buna itirazım yoktu, çünkü izolasyon, sıkıca sarıldığım mutlak yoksulluk fikriyle tamamen örtüşüyordu. Yoksul olmam hoşuma gidiyordu! Var gücümle yoksulluğa kilitlenmiştim. Hector Malot'nun aptalca kitabının kurbanı değil miydim, benim manevi idealim yoksul Remi idi. Ondan da daha yoksul ve daha iyi kalpli olmak istiyordum.

O yıllarda büfe sahibi olmak, aşağı yukarı günümüzde havuzlu ve şelâlefi üç katlı villa sahibi olmaya eşdeğerdi. Mahalle alınmış ve hayal kırıklığına uğramıştı. Mahalle ürperdi ve bize karşı düşmanca tavır takındı. Babam, Rolenski'den borç para almayı bıraktı. Adımları daha sağlam ve daha mağrur oldu. Annem artık kuyruklarda ezilip büzülmüyordu ve sefilliğin korosunda çalmıyordu. Aksine, büfenin yapımıyla ilgili son haberleri yayarak komşu kadınların kalplerine zehirli oklar saplıyordu. Örneğin, sol çekmece. Sol çekmeceyi yaparken kocası ne gibi zorluklarla karşılaşmış? Bunları nasıl aşmış? içine neler konacak? Sağdakiyle ne güzel bir uyum oluşturacak. Ama asıl zorluk iki çekmeceye uygun renk bulmaktı

- ona kalsa rengin mavi olması gerekirdi, beyaz fon üzerine, ama kocası, iki beyaz renkli çekmece dışında, bütün büfenin mavi renkte olmasında diretiyor. Onların görüşü neydi acaba bu konuda? Sonra kuyruktan eve dönüyor ve ipliği iğne deliğinden geçirirken ve yakaları makinenin soluna dizerken yüzünde ince, muzaffer bir gülümseme beliriyordu. Hatta bazen kendi kendine şarkılar mırıldanıyordu.

Semtte kıskançlık patladı. Kadınlar, babamı örnek göstererek adamlarını mahalle meyhanesinde içiyorlar diye azarlıyorlardı. Erkekler de iki misli içiyor, babama küfrediyor ve hıncını karılarından çıkarıyorlardı. Frosa, Yorde'yi bütün gece yarılmış tahtaların esiri ve tamamıyla karısının şefkatine bağımlı olarak basamakta sıkışık bıraktı.

Ertesi gün Mitko, Lyubka ve Lili adındaki çocukları herhangi görünür bir neden olmadan beni dayaktan kırıp geçirdiler.

Sadece babamın adının anıldığından dolayı Manolço baltayla odasındaki karyola, masa ve sandalyeleri yardı, kudurmuş gibi sokağa fırladı ve faşistlere lânetler yağdırarak binaya acımasızca darbeler indirmeye başladı.

Karakolda ayyaşların hücresine koydular onu ve ayıldığında dün ne yaptığını bir türlü anımsamıyordu. Hemen morarıncaya kadar içti yine ve yazgısında yıllar sonra ölmek olmasaydı, topu atacaktı.

Annem çamaşırlarını koridora asıyordu. Ayak yoluna giden Rolenski çamaşırlara tükürüyordu. Dönüşte de tükürüyordu. Aslında tükürme hakkına en az o pislik sahipti, çünkü odasında Dokuz Eylül öncesinden bir büfe vardı. Bir keresinde annem onu güzelce kolladı ve tam dükkânının düğmelerini iliklerken çamaşırlara tükürüyordu ki, Rolenska yetişmeseydi yardımına, ütüyle başını yaracaktı. "Ağa kızı!", diye bağırıyordu o ve annemi saçlarından çekiyordu. -Serçeme dokunayım deme sakın! - Birbirlerini "Orospu" ve "Pezevenk" diye çağırmadıkları zamanlar, nazikçe "Serçe" diyorlardı.

Skandalsız gün geçmiyordu neredeyse. O yıllardaki anlayışımda yoksulluk ve skandal sözcükleri birbirini reddettiklerinden dolayı Georg Henih'in yanına gitmeyi ve zamanımı orada geçirmeyi yeğliyordum.

Üç sefertasını alıyor ve sokakta nereye gittiğimi soranlara, mütevazıca ve başım öne eğik: "Georgi Dedemi beslemeye", diye yanıtlıyordum.

En sonunda kendi zevkime göre bir dede bulmuştum: Olağanüstü yoksul, sonsuz iyi kalpli, masalımsı dış görünüşlü, sırlar sahibi, uzak, bilinmeyen bir gezegenden gelmiş ve gizemli bir dil konuşan, bambaşka bir mesleği olan ve aziz misali sefillik çeken.

Baron ve Kızıl'dan korkmadan bodrum katına girmeye alıştım. Karısından daha çok korkuyordum. O. iriyarı bir kadındı, her zaman kırmızı renkli sarkık iç çamaşırı giyiyor, alkol kokuyor ve kocasından da daha öfkeli azarlıyordu. Dış kapıyı ayakla itip açıyordum, odaya giriyor ve sefertaslarını tezgâhın üzerine bırakıyordum. Sonra tabureye oturup Georgi Dede'nin beni fark etmesini bekliyordum. Her zaman onu minderin üzerinde ikiye katlanmış, dizlere kadar uzanan titrek ellerle, düşünceye dalmış halde buluyordum. Belki de Georg Henih hiçbir şey düşünmüyordu o zaman. Belki de düşünce ve anıları beyazlaşmış başının etrafında dönüyorlardı, lâmba ışığı çevresinde dönen kelebekler gibi, oysa lâmba kendi kendine yanıyor ve etrafında ne olup bittiğini bilmiyordu.

Yere hüzünlü bir ışık süzülüyordu. Büfenin iskeleti köşede kararıyordu. Keman kalıpları duvarlarda boş armut şeklinde mekân kaplayarak umutsuzluğun mührü gibi asılı duruyorlardı. Bir zamanlar çalıştığı karşı taraftaki tezgâh gıcırdıyor ve sanki ihtiyar kemikleri kırılıyor gibi patlıyordu. Tezgâh gitgide daha alçalıyordu, sanki boyunu sahibinin boyuyla eşitlemek istercesine. Bojenka'nın fotoğrafı, duvardaki ikonalar ve Georgi Dede'nin parasızlıktan dolayı yağ alamadığından, babamın ise ateist olduğundan doldurmak aklına gelmediğinden hiçbir zaman yakılmayan kandil arasında koyu koyu parlıyordu.

Uzun süren sessizlikten sonra Georg Henih başını kaldırdığında, ince dudaklarını yavaş bir gülümseme hafiften geriyordu ve ben tezgâhın üzerinde mavileşen sefertaslarından dolayı utandığını seziyordum.

Kısa bir zaman sonra benim yanımda yemekten sıkıldığını anlamıştım ve o kaşıkla yemeği karıştırırken ben büfenin etrafında dolaşıyordum, içine sanki tabut içine yatarmış gibi uzanıyordum: Ya o beni içine alacak kadar büyüktü, ya da ben içeri girebilmek için yeterince küçüktüm. Duvardan kalıplar indiriyor, elimde onları çeviriyor ve inceliyordum, mengeneyle sıkıyor ya da gevşetiyordum veya duvardaki ikonalara bakıyordum.

-Kim bu kadın?

-Tanrı Anası.

-Tanrı yok değil mi? Anası nasıl olsun?

-Ay, ay, ay! Var Tanrı, var Ana, iyi yürekli, senin altın bayan anne gibi.

-Bu, bebek, bu mu yani Tanrı?

-O var Tanrı oğlu. Isa bebek. Sen nasıl var senin baba oğul.

-Babası nerede?

-Babayı görmemek. O her yerde... Burada yerde, orada gökyüzünde.

-Boşanmış olmasınlar?

-Ne?

-İşte öyle. O, çok içiyormuş ve Manolço gibi onları dövüyormuş, yoksulmuşlar ve onlara bakmadığından boşanmışlar.

-Ay! Saçmalık! Tanrı herkesi var düşünmek - sen, ben, altın anne, baba...

-Bana babam bakıyor. Bizse sana bakıyoruz.

-Sana çok teşekkür ve senin altın baba, yüz yıl yaşamak ve senin altın anne. Ama Tanrı ihtiyar Henih'i düşünüyor, şefaat diliyorum ağabey Anton Henih'e, baba Yosif Henih'e ve karı Bojenka Henihova'ya...

-Düşünüyorsa o zaman niçin yoksuluz?

-Yok, yoksul. Sen yok yoksul.

-Yoksulum! Sen de yoksulsun. Babam da. Annem zenginmiş, ama mülklerini devlet almış ve şimdi o da yoksul.

-Yok yoksul, diye iç geçiriyordu Georgi Henih, ama sen daha küçük çocuk, gerek okumak, hakim olmak, çar olmak...

Eziklikten adeta ağlayasım geliyordu.

-Ben yoksulum! Mahallemizde benden daha yoksul çocuk yok!

O zaman Georg Henih kalkıyor, ayaklarını sürüklüyor, titreyen elleriyle omuzlarımdan tutup ikonalara doğru diz çöktürüyordu. Kendisi de yanıma diz çöküyor ve fısıldamaya başlıyordu.

- Sen yok yoksul! Ben gözümle görmek seni! Mahalle yoksul belki, ama sen hayır. Çar! Çar Viktor, duymak beni? Hiçbir zaman unutmamak - sen çar Viktor, çar Davut gibi, Saul gibi, Süleyman gibi... Ve bilmediğim çarların bilinmeyen adlarını sıralamaya başlıyordu o ve aralarına karısı Bojenka'nın, ağabeyi Anton'un, baba Yosif'in, annemin ve

babamın, kendi adını serpiştiriyordu. Georg Henih hepimiz için dua ediyordu.

-Hadi var şimdi söylemek: Ave Maria...

-Ave Maria...

-Grazia plena...

-Grazia plena...

Oradan dönerken kafam Tanrı, Tanrı Anası ve Oğlu, aralarındaki karmaşık ilişkiler, benim yoksulluğum ve itiraz kabul etmeyen "Yok, yoksul! Sen çar!", sesiyle dolup taşıyordu.

Ne çarı? Niçin çar?

Hiç mi hiç çar olmak istemiyordum.

-Anne, biz yoksul muyuz?, diye soruyordum, babam temsilden dönünce ve masanın etrafına akşam yemeğine otururken.

-Yoksuluz. Ye!

-Saçmalama! Yoksul değiliz! Ye!

-Georgi Dede çar olduğumu söyledi.

-Bir trompet dehası ve bir çar: Biraz fazla değil mi? Ye!

-Keser misin! Hiçbir çar falan değilsin. Ye!

-O, Tanrı'nın var olduğunu söyledi. Tanrı, Tanrı Anasıyla evli ve O da ona çocuk doğurmuş - İsa.

-Tanrı olsaydı şimdi böyle olmazdık. Ye!

-Nasıl?

-İşte, olduğumuz gibi... Ye!

-Tanrı yok! Tanrı Anası yok! İsa yok! Hepsi uydurmaca.

-Niçin yalan söylüyor o zaman?

-O yalan söylemiyor... Anlıyor musun... O çok yaşlı. İhtiyar İnsanlar Tanrı'nın var olduğunu sanırlar. Oysa yok.

-Siz yaşlanınca Tanrı'nın var olduğuna inanacak mısınız?

-Belki de inanabiliriz... Başka işimiz kalmazsa.

-Yeter! Bıktım artık!, diye bağırıyordu babam ve önündeki tabağı tiksintiyle itiyordu. - Yeyin! Sadece kaba saba insanlar masa başında konuşur.

Annem dikiş makinesine oturuyordu, babam lâmbayı gazeteyle sarıyor ve hesaplarına dalıyordu. Bense odanın daha karanlık kısmında battaniyeyle başımı örtmüş yatıyor ve düşünüyordum: Çar. Tanrı.

O’na inanmak için yaşlanmayı beklemeye değer mi, diye düşünüyordum. Hemen şimdi inanmam daha akılcı değil miydi? Tanrı, Isa, Saul, Davut, Süleyman, Ave Maria, Anton, Yosif, Manolço, Frosa, Stamen, Vangel, Kabil ile Habil, Mitko, Lili, Lyubka, Georg Henih, Yorde. Yoksul Remi, çar Viktor... Ne karmakarışık bir dünya!

...ve o... bütün duvar kadar büyük mü olacak?, diye fısıldıyordu karanlıkta annem.

...ne kadar istersen...

...büsbütün... beyaz?

...beyaz... yeşil... mavi... kırmızı...

...harikasın... sağında... gardırop istiyorum... ...tabii... tabii... gardırop...

...büyük... derin...

...en derini...

...solda... ne olacak?...

...eczane dolabı... altında da... küçük çekmeceler... ...daha altta...

...dolap... küçük dolap...

...küçük istemiyorum... büyük olsun...

...tabii... tabii... en büyüğü olacak...

Tanrı ile Tanrı Anası”nın arası niçin açıldı acaba, diye düşünüyordum uykuya dalarken, ki O, hem yeryüzünde hem gökyüzünde dolaşmak zorunda kalsın... Büfe mi istemişti acaba O’ndan ve O da bunu ne satın alabilmiş ne de yapabilmişti? Öyleyse babam Tanrı’dan daha iyi. Onlar artık kavga etmiyor ve babam bizi bırakmayacak. Bu Tanrı herhalde dayakçı ve ayyaşın biri olmalı. Yorde gibi sopacı ve sarhoşun teki! Ve de beceriksizin beceriksizi. En iyisi mi, yerden göklere dönerken gök merdivenine sıkışsın ve hiç kimse O’nu oradan kurtarmasın. Georgi Dede’ye O'na inanmamasını söyleyeceğim. Ama ihtiyar değil mi? İhtiyar insanların inanması gerek değil mi? Bir saniye..., evet ya -her gün yemek götürmüyor muyum ona? Sağ oldukça her gün üç öğün yemek yiyeceğine inansın.

Babamın rendesi vızıldıyor ve tıslıyordu. Ağaçtan deri üstüne deri sıyrılıyor ve sonunda pembe özü çıplak çocuk bedeni gibi parlıyordu. Babam büyük bir hoşnutlukla yalabık yüzeye elini sürüyor ve yine hoşnutlukla başını sallıyordu. Köşede uzun ve kısa, ince ve kalın, keskin ve temiz kokan tahtalar üst üste diziliyordu. Babam hevesle kulağına sıkıştırdığı iki renkli kurşun kalemi alıyor ve tahtaları numaralandırıyordu. Bunların düzenini sadece o biliyordu.

Ağacın yeni kırkılmış ince, kıvrımlı ve sarı perçemleri yere dağılmıştı. O, güçten kesilmiş ağacı mengenede sıkıştırıyor ve kenarlarını törpüyle yalabıklaştırmaya başlıyordu. Çığlık gibi bir ses çıkıyordu. Kepek gibi kırıntılar dökülüyordu.

Georg Henih hüzünle köşede ağzını şapırdatıyordu. Beyazlaşmış gözlerle, paniğe kapılan ağacın babamın güçlü ellerinde nasıl acıyla kıvrandığına bakıyordu. Diğer tarafta bazen Baron havlıyordu.

-Ağacı korkutmamak, Marin!, diye azarla başını sallıyordu.

-Ya dinler, ya dinler...

-Ağaç suç yok.

-Onun anasını da...

-Niçin ağaca kızgın?

-Ah!

-Sanıyor anlamak. Ama böyle çalışmak iyi değil. Ağaç bilmek istemek ne olacak. Otur, konuş ağaçla. Sor ne kadar ihtiyar, nereden gelmek..., ağaç istemezse, büfe olmaz. Ağaç akıllı, usta akılsız.

-Aman, boş ver...

Georg Henih'e inat büfe gözlerimizin önünde gerçekleşiyordu: Önce şekilsiz bir fikir, sonra bir yığın kaba tahta, ardından çizim ve hesaplamalar, dikkatli gözlemler, güçlerin değerlendirilmesi, hücum ve işte - vitrin yavaş yavaş doğruluyor, talaş yığınları içinde doğuyordu. Halen daha burunsuz, göğüssüz ve kişiliksizdi, duvarlardaki keman kalıplarının akrabası olan boş dörtgenler yığınıydı, ama çok daha belirgin, daha perspektifli.

-Marin, öğretmek seni keman yapmak?

-Eh, Georgi Dede.

-El var, göz var! Meslek öğrenmek.

-Aha.

-Var yürek?

-Nasıl desem.

-Eh, Marin Usta!

Georg Henih mindere doğru gidiyor, ona tırmanıyordu, bize sırtı dönük yatıyor ve sessizleşiyordu. Çergeyi çekerek onu örtüyordum. Diğer tarafta ise Kızıl, Georg Henih'e, bize ve bütün dünyaya küfürler yağdırıyordu. Karısı ona eşlik ediyordu. Baron havlıyordu.

Gururu incinmiş babamın alnında siyah perçemler kıvrılıyordu. Çenesinin altındaki ince kaslar titreşiyordu. Ping! Ping! Ping!, diye çığlık atıyorlardı başlarına vurulan çiviler. Buraya, sonra buraya, bir de buraya, işte şimdi!, diye hırlıyordu o, geri çekiliyor, sonra yaklaşıyordu, tahtalara başını dayıyor, sağdan sola, soldan sağa dolaşıyordu, nedensiz gülüyor, içine kapanarak susuyor, bir gözünü kapatıyor, diğeri adeta tutuşuyordu, tutuşan gözünü kapatıyor, ötekini açıyordu. Babam adeta yanıp tutuşuyordu, sandalyeye bir yumruk indiriyordu, terli şakaklarını kaşıyor, başını arkaya atıyor ve geri atılmış başla öylece donakalıyordu, sonra birden zıplıyor ve eserine doğru atılıyordu: Al sana! Al! Al! Ve bu coşku karşısında boyun eğen büfe, yukarı, *yana* ve derinliğine büyüyordu. Ağaçla konuşmak da neymiş öyle? Saçmalık, Georg Usta!

Peng! Peng! Peng! Çekiçle çakılmış çivilerin başlarına son darbeleri indiriyordu o, bitkince sandalyeye yığılıyor ve aslan başını ellerinin arasına alıyordu.

-Kime yapmak, Marin, büfe?, diye ihtiyar minderden sesleniyordu.

-Kendimize... Karıma. Anlatmıştım, değil mi?

-Sen karıyı sevmek yok?

-Ne demek, “sevmek yok”, karım değil mi? Ne saçmalıyorsun öyle?

-Ama öyle çalışmak, sanki karı sevmemek.

-Nasıl çalışmamı istiyorsun?

-Dinlemek beni, öğretmek sana. Müşteri gelmek ve demek: “Bana keman!”, ihtiyar usta ne yapmak?

-Keman yapıyorsun.

-Ay, ay, ay! Her şey unutmak! Çar Viktor ile sekizlik keman için gelmek, hatırlamamak?

-E?

-Önce müşteriyle konuşmak. Nasıl insan? Neşeli? İyi? Susuyor? Hüzünlü? Akıllı? Yok akıllı? Üç günde istemek alet? Sakin? Usta Henih ile kibar? Önemli beyefendi? Gözler nasıl? Yok konuşmak, her şeyi yanlış yapmak? Şen insana yaptı hüzünlü keman. Hüzünlüye neşeli? Sen beni anlamak -keman kız kardeş gibi, o zaman iyi çalar. Geniş ton, yüksek ses. Hüzünlü insan neşeli kemanla çalabilir mi? Hayır. Kendin söylemek - sen müzisyen - yapabilir, yapamaz mı?

-Yapamaz, diye babam kabul ediyordu.

-Sonra ağaçla konuşmak. Var neşeli ağaç, var hüzünlü, akıllı, rahat, kurnaz, sağlam, sakin. Ne kadar insan, o kadar ağaç. Söyleyecek ağaca nereye gidecek, kime gidecek. Söylemek - ağaç senden keman yapmak, iyi insana göndermek. O seni sevmek, korumak, iyi hizmet et. Ağaç yüzyıl sahibini bekler! İşte böyle, Marin Usta! Başka türlü dinlemez, yarılır, keman olmak istemez. Ağaç insanı, usta ağacı seçer. Onunla dalaşmaz, dövüşmez. O suçsuz. Akılla çalışmak. Usta Franta, Usta Vanda böyle öğretmek. Gülmek..., inanmıyorsun? Elde altın, yürekte demir, anlamak?

-Anlıyorum...

-Dinlemek, ama anlamamak. Eh, Marin Usta!

Georg Henih tezgâhın altına el sokuyor, sigara izmaritlerini biriktirdiği konserve kutusunu çıkarıyor ve titreyen elleriyle içini karıştırıyordu. İzmarit çıkarıyor ve yakmaya uğraşıyordu. Tutkulu bir sigara tiryakisiydi ve sigara parası olmadığından geceleri sokaktan izmarit topluyordu.

Her gün ona iki paket Buzluca alıyordum, ama o onları yatağın altında biriktiriyor ve izmarit içiyordu. Babam bir şey söylemeden elinden konserve kutusunu alıyor ve çöpe atıyordu. Sonra Rodopi çıkarıyor ve ona sigara teklif ediyordu. Henih suçlu suçlu bir sigara alıyor, onu eziyor, diliyle ıslatıyordu, sonra ikisi sigaralarını yakıyor ve ince, acı dumanı üflüyorlardı.

O zaman gece basıyor ve köşeye mavimsi gölgeler yığıyordu. Gölgelerin aşağı yukarı gezindiklerini, ellerini çenelerine dayayarak yere ve tezgâha oturduklarını görüyordum. Henih de onları görüyordu, mindere oturuyor ve gözlerini karşıdaki duvara dikiyordu.

Babam avluda beline kadar soyunmuş yıkanıyor, burnundan sesle soluyor ve etrafına su damlaları saçıyordu. Alelacele giysilerini değiştiriyor, vedalaşıyor ve Müzikal Tiyatro'ya doğru koşturuyordu. Gölgeler dinleniyordu.

Biz ikimiz karanlık bodrum katında kalıyor ve gölgelerin ürkmemden ve kaybolup gitmemeleri için lâmbayı yakmıyorduk. Küçük yuvarlak gözlüklerimi çıkarıyor ve onları daha net görüyordum. Gölgeler yakınlaşıyor, Georg Henih'e dokunuyor ve hafifçe, mavimsi balonlar gibi ona çarparak yükseliyor ve yavaş yavaş yere iniyorlardı. Sonunda bizi yarı daire içine çevreliyor ve yere bağdaş kurarak oturuyorlardı.

İhtiyar, sanki onlarla arasındaki mesafeyi kısaltmak için daha çok bükülüyordu. Başı ve elleri daha hızlı titriyor, o heyecanlanıyordu. Alacakaranlık oda onların fısıltılarıyla doluyordu.

Georg Henih, ağabeyi Anton, babası Yosif ve karısı Bojenka ile konuşmaya başlıyordu. Bazen onların dışında, o daha ben kadarken vefat eden annesinin gölgesi de geliyordu. İhtiyar nazikçe bir şey fısıldıyordu, ama ne olduğunu anlamıyordum, çünkü gölgelerle Çekçe konuşuyordu.

-Ne diyorlar şimdi sana?, diye fısıldıyordum ben ve yeninden çekiştiriyordum onu.

-Yanındaki bu çocuk kim sormak, diye yanıt veriyordu o da fısıltıyla. Sen korkma, onlar var çoktan ölmek. Kötülük yapmak yok.

-Ne söylüyorsun onlara?

-Bu çar Viktor demek, iyi çocuk, okuyacak, çar olacak.

-Onlar ne diyorlar?

-Seni beğenmek. Baba Yosif de dedi sen çar. Küçük daha, ama büyümek - olmak büyük çar.

-Ağrıları var mı?

-Artık ağrı yok. Bir şey hissetmemek. Hepsi iyi, anne, baba, ağabey Anton ve karı Bojenka. Karı seni tanımak, ama ağlamak, çok üzgün.

-Niçin?

-Çünkü konsere gidememek çar Viktor çalarken.

-Söyle ağlamasın, diyordum fısıltıyla, ben kemancı olmak istemiyorum. Konser vermeyeceğim.

-Ay, ay! Kötü!

-Ne yapayım, özür dilercesine kollarımı açıyordum, içimden gelmiyor!

-Ama ne yapmak o zaman?

-Yazar olacağım, diye ciddi ciddi onları ikna ediyordum.
Hector Malot gibi, o Evsizler'i yazmış.

İhtiyar elimi eline alıyor, sıkıyor ve sessizce gülüyordu.

-Ne istersen olmak, ama çar olmak!

Ortalık karardıkça, gölgeler o denli büyüyordu. Onlar rahatça odanın içinde geziniyor, büfeye giriyor ve şaşkınca ona dokunuyorlardı, tezgâhların altına sokuluyor ve talaşın içinde usulca hışırdıyorlardı. Georg Henih inleyerek ayağa kalkıyor ve değneğine dayanarak aksamaya başlıyordu. Köşeye gidiyor, orada duraklıyor, gölgelerin biri hemen yanına

doğru kayıyor ve duvara yapışıyordu. Onun gölgeyle yer değiştirdiğini sanıyordum. Miyop gözlerimi zorluyor ve korkuyordum.

-Ne diyorlar şimdi?

-Sormak ne zaman yanlarına gitmek. Baba Yosif bana kızgın, çekişmek. İhtiyar Henih çok geç kalmak.

Susuyordum ve onu kendileriyle gelmeye zorlamasınlar diye gölgeler önünde gerekçeler uydurmayı deniyordum. Ne yapardım o gidince? Neyine gerek ki o? Hiçbir şey her akşam buraya gelmelerini engellemiyor. İşte ben onlara engel olmuyorum. Yoksa öyle değil miydi?

-Georgi Dede, onları engelleyip engellemediğimi sorsana?

-Engel yok, onlar var memnun senden. Küçük çocuk! Zararı yok.

-Onlarla gelemeyeceğini söyle, çünkü büfe hazır değil daha? Söyledin mi?

-Söylemek..., ama sormak niçin baba yapmak bu büfeyi?

-De ki. öyle gerekiyor. Biz yoksuluz ve büfe almaya paramız yok. Annem.....

-Hayır yoksul! Ağabey Anton söylemek, baba müzisyen, müzik yapmak var, büfe değil. Anton iyi müzisyen, komocu, virtüöz. Müzisyen yoksul olmaz, dinle benim ağabey ne diyor!

İrice bir gölge köşeden yükseliyordu. Georg Henih'in valizini karıştırırken bulduğum solmuş fotoğraftaki bıyıkları tanıyordum. Şövalye üniforması parlıyor, duvarda atın gölgesi beliriyordu. Gölge titreşiyordu, kâh küçülüyor kâh büyüyordu ve ıslak duvarın üzerinde karanlık bir ateş gibi oynuyordu. Sanki uzaklardan kişneme ve nal sesleri duyuyordum.

İhtiyar, dudaklarını oynatıyor ve yeniyle gözlerini ovuyordu. Güçlükle minderin üzerine yerleşiyordu. Delik deşik yayın üzerine tutununcaya dek sağına soluna dönüyordu. Dizleri keskince dikiliyor ve neredeyse çenesine dokunuyordu. Başını köşeye doğru çeviriyor ve gözleri daha yoğun bir hüzünle beyazlaşıyordu.

-Onlara kendini iyi hissettiğini söyle, diye yalvarıyordum ben, biz sana bakıyoruz, her gün sana yemek getiriyorum. Söyle ki, sen sağ oldukça da getireceğim. Biraz daha kal! Daha sonra geleceğini söyle onlara!

-Demek, ama Bojenka ağlıyor...

-Aç mı?

-Yok aç, Tanrı beslemek onu.

-Belki bugün beslemeyi unutmuştur? Belki yemeği beğenmemiştir?

-Tanrı unutmaz, onun yanında herkes doygun. Yemek iyi... Viktor, bana izmarit.

-Sigara al. Babam izmaritlerin zararlı olduğunu söyledi.

-İhtiyar Henih'e artık hiçbir şey zararlı değil. Viktor, yalvarmak, izmarit!

Georg Henih birkaç kez izmariti içine çekiyor, kırmızımsı ateşçik kırışık yüzüne kısa ve kederli bir ışık yayıyordu. Karanlık gitgide daha yoğunlaşıyor ve gölgelerin çizgileri onun içinde yitip gidiyordu. Sonra tamamen yok oluyorlardı.

-Georgi Dede, gittiler mi?

-Gittiler.

Bu gece de burada kaldığından ve gölgelerle gitmediğinden dolayı rahatça iç geçiriyordum. Onlarla konuşabilmek için Çekçe'yi öğrenmeyi hayal ediyordum. Sözlerimi yeterince inandırıcı yansıttığına inanmıyordum. Onlara karşı hiçbir itirazım yoktu. Üstelik olağanüstü ilginç buluyordum, ama bir gece onu kandıracaklarından ve onlarla beraber karanlıkta eriyip gideceğinden korkuyordum. İzmarit son kez yanacak ve o yitip gidecek. O zaman da sonsuza dek bu bodrum katında yalnız kalacağım. Diğer tarafta Baron havlayacak ve buradan çıkıp eve gitmeye korkacağım. Anne babama Georgi Dede'nin gölgelerle gittiğini nasıl anlatacağım? Onlar Tanrı'ya dahi inanmıyorlar. Uydurduğumu sanacaklar. Zaten de hayalpereste çıkmıştı adım.

-Georgi Dede, Çekçe konuşmayı öğret bana?

-Yeter ki iste, öğretmek seni, kolay öğrenmek, sen akıllı. Çar Viktor!

-"İyi günler" nasıl deniyor?

-İyi günler.

-"İyi akşamlar"?

-İyi akşamlar.

Ne kadar kolay! Gölgelerin dilini öğreneceğim. Hiç kimse ne konuştuğumuzu anlayamayacak. Artık gerçekten başka çare kalmayınca ve Georgi Dede onlarla beraber yola düşünce, beni de yanlarına alacaklar.

Ağabeyi Anton beni yanına ata alacak ve Tanrı'nın bizim geldiğimizi duyması ve aç olduğumuzu anlayarak masayı açması için kornoyu üfleyecek!

Artık eylülün ortaları yaklaşıyordu, bununla beraber Müzikal Tiyatrosu'nun yeni sezonu da. Genelde o günlerde babam trompeti sabahtan akşama kadar üfler, aralarda ise annemin küçümseyici bakışı ve dikiş makinesinin tekdüze sesi altında piyano orkestrasyonları, partitürler yazar ve trompet için keman konserleri transkribe ederdi.

Annem, konserler veren sanatçı eşinin dünya kariyerine inanmıyordu. Onun yanılsamalarını paylaşmıyordu, üstelik yeteneğinden de kuşku duyuyordu, ama babam bunu soğuk ve mağrur suskunlukla karşılıyordu.

Bu sonbahar trompet toz topluyordu. Notalar dosyalarda dinleniyordu, çünkü babam bütün yeteneği ve gücünü büfenin yapımına vermişti.

Çalışma o kadar sürüklüyordu ki onu, bir ara kendisi de büfeye benzedi - suskun, saygı uyandıran, erişilmez ve yabancı. Bu dünyaya ait olmayan. Öyle sanıyorum ki, nihai amacını unutmuştu. Bu yaptığının ne anlamı olduğunun, aslında niçin yaptığının, sonunda bundan ne çıkacağının farkında değildi... O, adeta patolojik bir fedakârlıkla büfeyi büfenin kendisinden dolayı yapıyordu.

Annem de bu anı yakaladı, ama yanlış yorumladı. Babamın başarısızlığına tanık olma isteğiyle adeta yanıp tutuşan komşular, bir karşı darbeye giriştiler. Onlar, “Yahu ne biçim iştir bu, bu zaman içinde insan bir değil yüz büfe yapar. Galiba onun büfe falan yaptığı yok, kim bilir nereye gidiyor, bu yakışıklılığıyla kesin zengin bir sevgili bulmuştur kendine”, diye lâf atıyorlardı!

Kadınlar tekrar kocalarını kendilerine çektiler ve kuyruklarda anneme merhametli bakışlar atmaya başladılar. Büfe için söz açmaya görsün, onlar susuyor ve ifadesizce tam gözlerine bakıyorlardı, sırtını dönünce ise ağızlarını elle kapatarak dedikodu fısıldıyorlardı.

Annem tabakları elinden düşürmeye başladı. Kırıkları taş gibi bir fizyonomiyle temizliyordu. Babam, Georg Henih'in bodrum katından aşırı yorgun ve adeta bitkin döndüğünde, annem tabakları daha büyük gayretle düşürüyordu.

-Keşke pencereden atsan bunları?, diye teklif ediyordu babam. En azından süpürmekle kendini yormazdın?

Annem pencereyi açıyor, raftan tabak alıyor ve arka avluya atıyordu. Kısa bir zaman sonra kırılma sesi duyuluyordu.

-Bu şekilde devam edersen, diyordu sakince babam, yakında bu büfeye koyacak şeyin kalmayacak.

-Ah, benim büfem!, diyordu öldürücü bir ironiyle annem. Kendi büfemin olacağı o günü görmeye ömrüm vefa eder mi acaba?

-Belki de etmez. Belki ondan önce kendini öldürmeye zorlarsın beni?

-Niye olmasın? Manolço'dan baltayı ödünç alırsın ve sonra huzur içinde büfenle yaşarsın. Herkes zaten senin o büfenin ne olduğunu biliyor. Sadece ben enayi bilmiyordum.

-Öyle mi? Nasıl biriymiş duyalım?

-Herhalde sarışındır.

-Öyle mi!, diye parmağını yukarı kaldırıyordu. Dikkat! Sahneye sarışınlar çıkıyor!

-Bütün mahalle sevgilin olduğunu biliyor!

-Evet! Aşağıdan yukarıya tamamen ahşap bir sevgili. Bu hususta benzeşiyorsunuz.

-Hiç umurumda değil. İsterse altından olsun. Ne istersen onu yap. Bütün hayat boyu zaten istediğini yapıyorsun.

-Bu kez senin istediğini yapıyorum.

Böyle bir konuşmadan sonra akşam yemeği yemeden yatıyorlardı. Büfenin gölgesi - bu kez gerçek – aralarına girmişti.

Aslına bakarsanız o gelişiyor ve büyüyor, gözlerimizin önünde bir dev gibi yükseliyordu. Georg Henih'in bodrum katında gittikçe genişleyen bir alan kaplıyordu, hatta bodrum katını bütünüyle yutmakla tehdit ediyordu. Elinde oyma makası ve çekiciyle önünde Mikelanj'ın Davud'u karşısında dikildiği gibi dikilen ve aşağıdan yukarı onu süzen babamın başının üzerinde yükseliyordu. Aslında büfe hazırdı. Vitrini için küçük olukların açılması, çekmece, dolap ve gardıroplarına sapların takılması ve boyanması kalıyordu.

Her gerçek sanatçı gibi babam finali aceleye getirmek istemiyordu. Her ayrıntının üzerinde yoğunlaşıyordu. Herhangi bir neden olmadan burma ve vidaları değiştiriyordu. Dikkat kesilerek ve gözlerini kapatarak kapıları açıyor ve kapatıyordu. En küçük bir gıcırtı duymaya görsün, hemen eskileri değiştirmek için yeni menteşeler almaya koşuyordu.

Kızıl ve karısı gitgide daha düşmanca bir tavır takınmaya başladılar. Her gün kapının önünde duraksıyordum, sefertaslarını yere

koyuyor ve Georgi Dede’nin bana öğrettiği gibi üç kez haç çıkartıyordum ve içeri girinceye dek Baron’u salmamaları için dua ediyordum.

Bana dokunursa, Vangel’in en büyük rendesiyle kulaklarını rendeleyeceği tehdidinde bulunmuştu babam. Bu büyük bir avuntu değildi. Onunla karşılaşmamayı tercih ediyordum. Ama benim girdiğimi duyunca, onlar Baron’u koridora bırakıyorlardı, devasa it etrafımda şahlanıyor ve sağır edici bir havlamayla boğuluyordu. Hatta hiddetten hırlamaya başlıyordu ve Georg Henih’in kapısına varıncaya dek dizlerim kesiliyordu.

-Kötü köpek, kötü hayvan!, diye kaygıyla mırıldanıyordu o. Babaya söyle salmamak seni yalnız. Sahip kötü, köpek kötü.

-Ben korkmuyorum, diye iddia ediyordum titrer dizlerle.

-Biliyor, ama gelme yalnız. Baba ile gelmek.

Babamla beraber gelmeye başladım.

Bir sabah Iskır ve Volov sokaklarının kesiştiği kavşağa doğru geliyorduk ki, uzaktan köpek havlaması duyduk. Acele ettik ve biraz daha yakınlaşınca Kızıl’ın sesi de geldi kulağımıza. Bağırıyordu, ama ne dediğini anlayamıyorduk, çünkü çığlıklarına karısının çığlıkları karışıyordu.

Koştuk, kapıyı açtık ve koridora girdik. Baron üzerimize atladı, arka ayakları üzerine kalktı ve havlamaları içinde boğuldu. Burnundan beyaz salyalar akıyordu. Georg Henih’in kapısı açıktı, kendisiyse minderin üzerine simit gibi çöreklenmiş yatıyordu. Kızıl ve karısı üzerine eğilmişlerdi.

-Elimden bir belâ çıkmadan götürün şu İti, diye bağırdı babam. Ne yaptığınızı sanıyorsunuz siz? Ne istiyorsunuz ihtiyardan?

Pehlivan gibi ağır ağır basarak Kızıl bize doğru yöneldi ve babamdan iki adım mesafede durdu. Ağırdan alarak ellerini beline koydu. Gri gözlerinin bakışı babamın yüzüne saplanıyordu.

-Bak sen babayiğide, diye tısladı o, ya sen ne yapıyorsun burada diye sorsam?

-Yıkılın buradan!, diye bağırdı babam ve mermerimsi alnını mavi bir damar yardı. Derhal defolun!

-Defolacak olan sensin!, diye isterik bir çığlık attı sarışın kadın kocasının arkasından. Canın cehenneme ve bu kart bunağı da götür kendinle! Burası marangozhane değil! Böbürlenme de yıkıl git buradan!

-Yanılıyorsunuz, diye yanıt verdi babam, burası bir müzik atölyesi, hem de kırk yıldan beri. İhtiyara eziyet etmeyi bırakın.

-Müzik atölyesiyse, diye alaylı bir şekilde yanıtladı Kızıl, mahkeme kararınız var mı? Galiba yok, diye sırıttı. O halde ne çıkıyor ortaya, dede burada kırk yıldır gayri resmi oturuyor. Öyle mi?

-Marin, bırak komşu, konuşma..., rica etmek, diye araya girdi Georg Henih.

-Siz insan mısınız?

-İnsanız! Sapına kadar! Sen bir odaya sığışmanın ve şu kartın kokusunu çekmenin ne demek olduğunu bilir misin! Geberdi, geberecek, ama gebermiyor. Kendi başına bir odada oturuyor, şimdi ise kira da almaya başladı. Uyanıklar! Ama bu olmayacak, benden bilesin! Hadi git içeri ya!, diye karısını omzundan tuttuğu gibi itekledi. İkisi odasına girdiler. Baron koridorda havlamaya devam ediyordu.

-Georgi Dede, ne istiyor bunlar senden?

-Evimden çıkmak.

-Nasıl öyle çıkacaksın? Rahat ol. Kimse seni buradan çıkaramaz.

-Hakimden tapu yok.

-Mahkeme kararı yok mu demek istiyorsun?

-Yok.

•Ne demek yok? Kim bilir nerelere sokuşturdun.

-Her şey valizde.

-Çıkar göreyim!

Ben yatağın altına daldım ve Georg Henih’in valizini çıkardım. İçinde hiçbir mahkeme kararı yoktu. Pullarını koparmış olduğum eski zarflar içinde mektup desteleri ve fotoğraflar vardı: Bojenka ile Georg Henih; şövalye giysileri ve koltuk altındaki kornoyla atının yanında ağabeyi Anton; Bojenka yalnız, sağında solunda çayırlar; keman telleri, yine mektuplar, madalyalar, kalın kâğıt üzerine siyah ve kırmızı harflerle yazılmış ve yuvarlak mühürlerle mühürlenmiş ustalık belgesi vardı. Her şey vardı, ama Çek asıllı yaşlı keman ustası Georg yosif Henih’in ölünceye dek yaşamaya ve görece bir huzur içinde Volov Sokağı’ndaki kirli, rutubetli ve çöküntü bodrum katında günlerini geçirmeye hakkı olduğunu tasdik eden bir mahkeme kararı yoktu.

Babam ayağa kalktı. Elini alnına sürdü ve umutsuzca omuzlarını kaldırdı.

-Yok, dedi. Yok oğlu yok.

Büfenin yanına giderek bir tekme savurdu. Ona dayandı ve düşünceye daldı. Uzun zaman düşündü.

-Buldum!, diye alnına vurdu o. Tabii ki! Pasaportunu ver, pasaportunu. Orada adres kaydın olmalı.

-Paşaport yok, diye yanıt verdi Georg Henih bitkince.

-Nasıl yok! Kaybettin mi yoksa?

-Komşu çöplüğe atmak. Paşaportu görmek istedi, burada yaşamak hakkı için ve çöplüğe...

-Nasıl öyle atacakmış? Ağzından çıkanı kulağın duyuyor mu senin?

-Duymak..., komşu, paşaport çok eski, dedi, yirmi yıl eski.

-Ne zamandan beri pasaport çıkartmıyorsun?

-Hatırlamıyor. Gerekmemiş paşaport. Evde oturmak, bir yere çıkmamak. Ne yapayım paşaport?

-Ya emekli aylığın? Onu nasıl ödüyorlar?

-Var tapu..., o tezgâhın çekmecesini karıştırdı, buruşmuş bir kâğıt çıkardı ve babama uzattı.

"İşbu bu belge sahibinin, Çekya doğumlu, Sofya'da mukim marangoz Georg Yosif Henih adındaki kişiyle aynı kişi olduğuna dair verilmektedir, diye okudu babam. Gerektiğinde Halk İdarecileri önünde ibraz edilmesi için tanzim edilmiştir. İmza: Petır Kremıkliyski. Doktor Uzmanlaşma ve İhtisaslaşma Enstitüsü Bölgesi Geçici Komiseri. Yaşasın Vatan Cephesi. Sofya, Ekim 1944."

-Ve emekli aylığını buna karşılık veriyorlar? Babam buruşturulmuş kâğıda inanmayan gözlerle bakıyordu.

-Veriyor. Müdür var beni tanımak, bilmek burada yaşadığımı.

-Ama pasaportsuz nasıl olur, Georgi Dede? Hiç olur mu böyle şey?

-Niye, Marin? Rica ederim. Neyime benim paşaport? Bir yere gitmiyor. Almak biraz ekmek, izmarit toplamak, bu kadar. Evde oturur, ölüm beklemek. - ve ihtiyar ağlamaya başladı.

-Bir saniye, dedi babam yumuşak bir sesle, bir şeyler yapacağız. Kendine gel! Kendine gel hadi! Pasaport çıkartacağız. Hiçbir belgen yok mu?

-Tapu var, ihtiyar yeniyle gözyaşlarını yüzüne bulaştırıyordu.

-Benim dışımda seni kim tanıyor? Senin sen olduğunu kim biliyor?

-Kimse..., sen, altın çocuk, bayan eşin. Kimse Georg Henih'i tanımaz. Tanrım, ağabey Anton'un, baba Yosif'in, karı Bojenka'nın günahlarını bağışla... - Georgi Dede gölgeleri çağırmaya başladı.

-Tanımıyor olamazlar! Bir saniye... Hani öğrencilerin?

-Franta Usta geldi, aletleri istiyor. Dargın gitmek.

-Ne zaman?

-Hatırlamıyorum.

-Öteki?

-Vanda? İyi usta. Eller altın, kalp demir.

-Nerede çalışıyor?

-Hatırlamamak.

-Bulacağız onları, dedi babam ve minderden kalktı. Sen kendini üzme sadece! Üç kişinin seni tanıdığını onaylamaları gerekiyor ve pasaportu çıkartacağız. Hadi canım, sen de!

Babam kalın bir çivi çaktı kapıya ve onu çengel gibi kıvırdı.

-Ben gelinceye dek kimseyi içeri alma! Duydun mu, Georgi Dede?

-Almayacağım. Yatağa yatmak, ölmek için dua etmek. Yakınlarımın yanına, ağabeyimin, babamın, karımın yanına gitmek.

-Ölmeyeceksin, dedi babam kapıda duraksayarak, pasaportsuz olmaz. - diye karamsarca ilâve etti ve dışarı çıktık.

Üç günde o Hristo Frantov ile İvan Konov'u buldu. Georg Henih'in altın öğrencileri. Birinin atölyesine gittiğimizde - Lege Sokağı'ndan Veslets'e değişmişti o - enstrüman ve yay sipariş eden bir yığın müşteri gördük. Franta Usta yeni parlak sertifikalara sahip olmuştu ve bunlar geniş mekânın duvarlarında asılıydılar. Bunların aralarında marifetle şekiller, kalıplar, çeşitli büyüklükte yay ve kemanlar diziliydi, aynen Georg Henih'in bodrum katında olduğu gibi, ama tam da öyle değildi. Her şey parıldıyor, kibirleniyor, başarıdan söz ediyor, çığlık atıyor, övünüyordu.

Ustanın bizi odasına alması için bir saat beklememiz gerekti.

Frantişek Usta, aynı o enerjik siyah saçlı adam, bulut gibiydi adeta. Önündeki altın dişi ve burnundaki altın çerçeveli gözlükler ona dağınık bir kişi görünümü veriyorlardı. Saçları Georgi Dede'ninkiler gibi omuzlarına düşüyordu ve ağzını açıp bozuk Bulgarca ile konuşmaya başlasaydı hiç şaşırmayacaktım.

-Ne için geldiniz, diye sordu o, ufaklığa yay mı? Yoksa keman mı? Önümüzdeki yarım yıl içinde olmayacak, baştan söyleyeyim. Sipariş altında kaldım. Sizleri başka bir ustaya da yönlendirebilirim.

-Georg Henih için geliyoruz, dedi babam.

-A ?. diye aptalca sordu Frantov ve gözlüklerini indirdi. - Eee? Ne oldu? Öldü mü yoksa?

-yaşıyor, dedi babam. - Halen yaşıyor ve yaşıyor olduğundan dolayı yardım etmemiz gerek.

•Ne anlamda? Madden mi?

-İdareciler önünde onu tanımlamamız gerek. Yani pasaport çıkartmaları için onu tanıdığınızı söylemeniz gerek. Aksi halde onu evinden kovacaklar.

-Önce bir konuda anlaşalım, azizim, dedi kibarca Franta Usta. - Birbirimizle “gerek”, "gerekir” diye konuşmayalım dilerseniz. Her şeyden önce, bir şey yapmam “gerekmiyor”. Haklı mıyım?

-Ama siz onun öğrencisisiniz!

-Çünkü o kalktı öğrencisini evinden kovdu. Uç yıl önce aletlerini bana satmasını teklif etmeye gittiğimde, beni azarladı ve kovdu. Ben onu babam gibi sayıyordum! Düşünebiliyor musunuz? Üstüne üstlük hatırı sayılır bir miktar teklif ettim. Hatta onun da üstünde. Ama ihtiyar hayvan gibi yaşamayı, sandığının üzerinde oturmayı ve kokuşmayı tercih ediyor. Durum bundan ibaret. Herhangi bir girişimde bulunmaya hiç niyetim yok... Ancak ölüm durumunda belki aletlerine...

Babam onu dinlemedi, kolumdan çekti ve arkasındaki kapıyı çarptı.

Vanda Usta’nın yanında da daha başarılı olduğumuz söylenemezdi. Sahne çok küçük varyasyonlarla yinelendi. Fark şuydu ki, o, durmadan sırıtıyor ve babamın omzunu vuruyordu, babam da bundan olağanüstü rahatsız oluyordu.

Vanda Usta ufak tefek bir adamcağızdı, ama porsuk gibi çevik ve tilki misali kurnazdı. Onun atölyesi de berat ve sertifikalarla yığılıydı, anlaşılan işleri tıkırındaydı.

-Kim gönderdi sizi dediniz? Frantov mu? Olacak şey değil! Gönlünden müşteriler nasıl kopmuş böyle? Bu Frantov’a şaşma da kal! Ama bakın, uyarıyorum - önümüzdeki yarım yıl için siparişle yığılıyım...

-Biz müşteri değiliz.

-A! Öyle mi? Neysiniz o zaman? Çölde bedevi mİ? Ha ha!

-Ustanız Georg Henih ile ilgili geliyoruz, dedi babam ve bir saat önce Frantişek Ustaya söylediklerini yineledi.

Vanda Usta ilgiyle dinliyor ve görünür şekilde heyecanlanıyordu. Bir ara az kalsın ağlayacaktı, ama ağlamadı, kendine hakim oldu ve derin bir iç geçirerek hiçbir konuda yardımcı olamayacağını söyledi.

-Boş bir dakikam bile yok! Hatta saniye! Anlıyor musunuz? Bütün bir günümü polis ve avukatlar arasında koşturmaya ayırırsam, bu benim felâketim olur! Sürelerim alt üst olacak. Aramızda kalsın - Frantov ihtiyarın aletlerini koparmayı başardı mı?

Buradan da aynı şekilde çıktık. Anlaşılan koskoca dünyada, yemin ederek Volov Sokağı'ndaki zavallının, bu eskimiş kemik ve deri yığını, adsız, yaşsız, verisiz ve ikametsiz zavallının, keman ustası, Bulgar luthier ekolünün kurucusu Georg Yosif Henih ile aynı kişi olduğunu tasdik edecek sadece biz üçümüz - babam, annem ve ben - kalmıştık.

İki öğrencisi ondan yüz çevirdiler. Onu tanımalarını sağlayacak bir güç yoktu.

Ama yine de bir güç vardı. Babam, avukat, avukatlık büroları ve belediye daireleri arasında koşuşturmaya başladı. Gerçekten Georg Henih'in hiçbir listede adı geçmiyordu, ne sağ ne ölüydü o, ama en sonunda iki öğrencisini de tanıklık etme zorunda bıraktı. İkisine tebliğler gönderildi, gerekli makamlara çağrıldılar ve uzun tartışmalar ve evrak savaşından sonra Georgi Dedeye yeni pasaport çıkartıldı.

Pasaportuna adresi işlendi ve şimdilik Volov Sokağı'nda yaşadığına tanıklık eden tek belge buydu.

Mahkeme kararı çıkarmayı reddettiler.

Pasaportu için resim yaptırmaya götürmemiz gerektiğinde, onu binbir zorluklarla çıkarabildik bodrum katından. Titriyordu, sızlanıyordu, mırıldanıyordu, dilleri karıştırarak kâh Çekçe, kâh Bulgarca, kâh Almanca konuşuyordu. Papakoçev'in fotoğraf stüdyosuna onu götürmeyi nasıl başardığımıza hiç aklım ermiyor.

Ürkekçe sandalyeye oturdu, kımıldamadan fotoğraf makinesine perişan bir bakış yöneltti, sanki objektifin içinden Baron fırlayacak ve onu yiyecekti. Titrememeye gayret ediyor, ama kendine hakim olamıyordu.

Onun için fotoğraf çektirmek başlı başına bir işkenceydi.

Sonra eve toplandı, yüzünü duvara dönerek yatağa uzandı ve iki gün iki gece bir lokma ekmek yemeden ve bir yudum su içmeden öylece yattı.

Kızıl ve karısı sinmişlerdi. Odalarından çıkmıyor ve havlamaktan adeta yırtılan Baron'u içeride tutuyorlardı. Bunlar iyiye işaret değildi, ama bir hafta geçince babam durumu kabullendiklerine ve Georgi Dede'nin bodrum odası üzerindeki emellerinden vazgeçtiğine kanaat getirdi.

Onun iyimserliği dayanaksızdı, ancak onların uyguladıkları taktiğin analizini yapamayacak derecede büfenin tamamlanmasına odaklamıştı kendini. Üstelik tiyatro sezonu yeni açılmıştı. Babam sabah 5'te kalkıyor, dokuz buçuğa kadar Georgi Dede'nin yanında çalışıyor, oradan provaya koşuşturuyor, alelacele evde öğle yemeği yiyor ve yeniden bodrum katma doğru yollanıyordu. Akşam yedide yine temsile acele ediyordu. Geç saatlerde yorgun argın dönüyor, yemek yemeden acelece soyunuyor ve kendini yatağa atıyordu. Ve anında uyuyordu.

Sabah okula gidiyor ve orada beş sıkıntılı saat geçiriyordum. Öğrenci arkadaşlarımdan delinmez bir duvar ayırıyordu beni. Georg Henih'in, gölgelerle, çar, Tanrılar, konuşan ağaçlar, alacakaranlık ve alacakaranlıkta gizemli seslerle kaplı dünyasına baş aşağı dalıyordum. Bu dünya, değneklerin, yeşil rahlelerin ve kara tahtanın, kırık not ve ihtarların, öğretmenlerin şaşkınlığı ve okul arkadaşlarımın alaylarının somut, ezici, amansız dünyasından çok daha yakındı bana.

Okuldan eve dönmeye acele ediyordum, çantamı köşeye atıyor, mavi sefertaslarını aldığım gibi Georg Henih'in yanına koşuyordum.

Son zamanlarda biraz kendine gelmişti. Aletlerini birer birer sandığından çıkarıyor, parlatıyor, düşünceli düşünceli onları gözden geçiriyor ve Çekçe bir şeyler mırıldanıyordu. Ona tahtaları vermemi rica ediyordu - Spindler v Mlyn ve Mittenwald'den olan ağaçları. Ben dikkatlice onları yün kumaşın içinden çıkarıyordum, parmak ucuna basarak çok değerli ve kırılgan bir şeyi taşıyor gibi ona götürüyor ve yanına oturuyordum.

-Burasını görmek, diyordu o, - benekleri görmek? -Ağaç, aşağıda genişleyen ve yukarıda daralan ince ve sık, dalgaya benzeyen çizgilerle kaplıydı.

-Görüyorum. Nedir bu?

-Ağaç olgun, çok zengin! Kral ağaç. Dokunmak buraya.

O gözlerimi kapattırıyor, ağaca dokunmamı ve parmaklarımın ucunu yavaş yavaş *yüzeyine sürmemi* istiyordu. Ağaç sanki dokunmamdan ürperiyordu.

-Hissetmek?

-Hissediyorum!

-Ne?

-Çok pürüzsüz..., deri gibi.

-Sıcaklık hissetmek?

Ağaçtan, içime sızan, beni dolduran ve göğsümün altında duran hafif bir sıcaklık yayılıyordu. Sıcaklık tamamıyla beni eritinceye dek nazikçe büyüyordu.

-Nereden geliyor?

-Bohemya'da güneş toplamış, iki yüz yıl, üç yüz, sıcak rüzgâr solumuş...

-Hava.

-Hava değil, rüzgâr! Sonra babam bulmuş, ağaçla konuşmuş, sormuş onunla gelmek istiyor. O razı gelmiş, babamla bizim eve gelmiş.

-Sonra?

-Baba ağaca ev yapmış, kuru ve sıcak olsun diye. Ağaçta su olmayacak.

-Susuz nasıl yaşayacak ki?

-Yaşıyor! Ağaç, ihtiyar Henih'ten daha canlı. Su olmayınca ağaç daha güçlü ses çıkarır, daha..., nasıl söylemek... -ve ağacın nasıl ses çıkardığını bana anımsatmak için minderin üzerinde sallanmaya başlıyordu.

-Daha yumuşak?

-Evet, yumuşak, iyi ses! Duyuyor?, o hafiften parmağıyla ağacı tıklıyordu. Ağaç narin bir ses çıkarıyordu.

-Duyuyorum.

-Duyuyor..., iyi kulak. Ben demiş - sen çar. İnanmıyor, gülüyorsun!

-Sana gülmüyorum, diye fısıldıyordum, - yine tıklat!

-Kendin tıklat.

Saatler boyu ağacın sesini dinleyerek böyle oturuyorduk, ağacın yüzeyine tıklıyor ve harika zaman geçiriyorduk.

Başka zaman elindeki ağaçla düşünceli oturuyordu, uzun uzun ona bakıyordu, damak oynatıyor, gözlerini bana dikiyor ve en sonunda:

-Viktor, öğretmek seni keman yapmak?

-Çok mu zor?

-Çok zor. Ömür boyu ihtiyar Henih keman yapar ve en iyisini yapmamış. Halen düşünüyor nasıl yapmak, düşünüyor, düşünüyor..., Tanrı için keman yapmak istiyor.

-Sekizlik çok İyiydi! Babam senin en iyi usta olduğunu söylüyor.

-İyi sekizlik?, diye düşünceye dalıyordu o, - çar için keman.

-Kaç yıl öğrenmem gerekiyor?

-Çoook, diyerek karamsarlaşıyordu o, - çok yazık, seni öğretmeye zamanım yok. Çok üzgün, çok. İhtiyar Henih çok yakında gidecek.

İkimiz de hüzünleniyorduk. Ağacı onun elinden alıp eski bez parçalarına sarıyor ve sandığın dibine koyuyordum. Aletleri de toparlıyordum.

Sonra gölgeler geliyordu. Bodrum katına rahatça yerleşiyorlardı. Artık eski tanıdık sayılırdık ve ben onları Çekçe selâmlıyordum. Georg Henih ile uzun ve fısıldaşarak konuşmaya başlıyorlardı. Ben gergince oturuyor ve ağzına bakıyordum - razı gelip değneğiyle aksayarak gölgelerin peşinden kalkıp gitmesin diye. Ağzı belirsiz aralıklarla açılıp kapanıyordu, sanki sözleri tam olarak telâffuz etmiyordu, bazen de su içen ve boğulan susamış kuş misali başını arkaya atıyordu.

Her zaman olduğu gibi Bojenka ağlıyor ve onu bu denli uzun zaman yalnız bırakmaması için yalvarıyordu. Babası ciddi ciddi başını sallıyor, ağabeyi Anton ise kâh bir cüce kadar küçülen, kâh tavana kadar büyüyen ve koşmaya sabırsızlaşarak yelesini silkeleyen atın boynuna hafifçe dokunuyordu.

Gölgeler bana karşı iyi ve alçakgönüllü davranıyorlardı. Çekçe’de ilerleyişim onları sevindiriyordu. Ama son zamanlarda daha ısrarcı oluyorlardı, hazır büfeyi işaret ederek: “Hadi artık büfe hazır, niye burada duruyorsun?“, diyorlardı ve onları uzun zaman, en azından Çekçe’yi iyice öğreninceye dek burada bırakmaları için ikna etmem gerekiyordu.

Sonra gidiyorlardı. Onlardan sonra ben de gidiyordum. Evde, bilimin derinliklerine dalmış süsü vererek kitapların üzerine eğiliyordum, gerçekte ise onu biraz daha yanımda bırakmaları için

kurnazlık ve gerekçeler kurguluyordum. Ya da artık hiçbir türlü olmuyorsa, beni de yanlarına alsınlar.

Ve işte en sonunda büyük gün geldi çattı. Bir sabah çantada birkaç kutu boya, cila, fırça, boya ve iki leğenle Georg Henih'in bodrum katına doğru yollandık. Babam, mutlak beyaz rengi elde edebilmek için boyaları karıştırarak eritirken, ben hemen yanında oturuyor ve ona yardım ediyordum. Bir değnekle leğeni karıştırıyor ve sıvının koyulaşmamasına dikkat ediyordum.

Annemin hiçbir şeyden haberi yoktu. Büfe hakkında çoktandır evde kimse bir şey konuşmuyordu. Annem neredeyse dışarı çıkmıyordu. Komşu kadınlarıyla karşılaşmamak için alışverişe beni gönderiyordu. Kendi ise anında Singer makinesinin pedalına basıyor ve yüreğinin derinliklerinde Medarov ailesinin alaycı gülüşleri yankılanıyordu.

En sonunda her şey hazırdı. Babam büyük fırçayı boyaya batırdı, dikkatlice onu silkti ve büfenin üzerine birbirine eşit beyaz çizgiler sürmeye başladı. Bir günde onu boyadı. Eczane dolabı, bunun altındaki iki küçük çekmece, dolabın iki kapısı ve sağdaki gardırop tamamıyla beyaza boyandı. Bar - maviye, vitrinin ince çerçevesi ve onun olukları ise pastel kahverengiye. Ağır ağır çatlayarak iki gün büfe kurudu ve sonra neredeyse bütün devasa yüzeyine babam ince bir fırçayla hemen kuruyan bir cilâ çekti.

Ve o zaman büfe hayranlık dolu bakışlarımızın önünde bütün ihtişamı ve görkemiyle parladı. Babam gözleriyle adeta onu içiyordu. Georg Henih'in yüzünde dahi incecik bir gülümseme kıpırdıyordu. Üçümüz de minderin üzerinde oturuyor ve haz alıyorduk. Oda, sanki içerde 100 mum yakılmış gibi parlıyordu.

Sonra babam kalktı, siyah perçemini geri attı, ellerini arkaya bağladı ve bodrum odası içinde gezinmeye başladı. Büfeye doğru iki adım atıyor ve duruyordu. Uzun uzun bakıyordu. Sonra yine iki adım geri. Düşünceye dalıyordu.

Ortamı yeterince gerdiğine karar verince, o duraksadı, derinden nefes alarak akciğerleri ve diyaframını doldurdu ve şu kısaca konuşmayı yaptı:

-Ne zamandır bu anı bekliyorum, diye hafiften başladı o, -herhalde bir yıldan beri, daha daha eskiden de olabilir. Her nasılsa. Kendimi mutsuz hissediyordum. Sen daha bunun ne olduğunu bilmezsin. Zayıf düştüğüm anlar oldu. Dilerim sen hiçbir zaman düşmezsin. Kendi gücüme

inancımı yeniden kazanacağım işte bu anı hayal ettim. - O durdu, bana baktı ve işaret parmağını kaldırarak: - Sen artık o kadar küçük değilsin ve babanın kim olduğunu iyi biliyorsun, dedi. - Yaşamım boyunca bana hiçbir destek sağlayamayan yoksul bir aileden geliyorum. Sofya'ya elimde bir trompet ve kuru bir yetenekle geldiğimde, bunun dürüst bir insanın ona bahşedilmiş olan hayatı rahatça yaşayabilmesi için yeterli olduğunu düşünüyordum. Ama yeterli değil!, diye birden sesini yükseltti o ve yeniden işaret parmağını kaldırdı: - Anlıyor musun? Yeterli değil!

Uzun bir ara verdi, diliyle dudaklarını yaladı, büfeye doğru memnun bir göz attı ve devam etti:

-Bildiğin gibi annen zengin bir aileden geliyor. Onların gözünde ben bir piçim. Sen bunun ne olduğunu bilmezsin. Her neyse. Onların gözünde ben piçten de beter bir şeyim. Ben yoksulum! Dahası, beceriksizim! Ailesine bakacak durumda olmayan bir zavallıyım! Ha! Demek öyle?, o yumruklarını sıktı ve bembeyaz kesildi. - Dinle ve beni iyi anla! Anlıyor musun?

-Anlıyorum, diye yanıt verdim kendimi toparlayarak.

-Her zaman yoksullar ve varsıllar olacaktır! Ve her zaman yoksul, varsılın kurbanı olacaktır. Varsıl onun özgüvenini yok edinceye kadar sarsacak, ayak altına alacak, ezip büzecek. Ama beni asla yok edemezler! Ben şu beyzadelere, Medarov ailesinden söz edilince her zaman yaptığı gibi elle bir yarı daire çizdi o, - onlara ihtiyacım olmadığını göstermeyi başardım. Piçin, güvenebileceği iki eli vardır! Sadece onlara güvenebilir! - O, yüzünü yaklaştırdı ve bakışıyla adeta beni yaktı. - Sen benim oğlumsun! Yeteneklisin. Senden bir şey çıkabilir. Ama hiçbir zaman unutma: Onlar senin içindeki cevherle ilgilenmezler! Senin yeteneğin beş para etmez onlar için! Çünkü onlar şey görmek ister...

-Ne?

-Büfe!, diye bağırdı o ve eserini gösterdi. - İşte bunu! Ne mutlu bana ki, diye daha sakince devam etti, - benim ve senin, belki de çocuklarının kullanacağı bir eser yarattım. Bu da, yeter ki bizi kışkırtsınlar, kolaylıkla onların seviyesine yükselebileceğimizin bir kanıtıdır. Hattâ daha yükseğe. Seninle mağaza mağaza dolaştık, her çeşit büfe gördük. Söyle bana, buna benzer bir şey gördün mü?

-Hayır!

-Göremeyeceksin de, dedi memnuniyetle babam, avuçlarını yukarı kaldırdı, yavaşça onları oynattı ve sevgiyle: - İşte şu iki elimle... Şu

iki elimle yaptım.

-Marin, sen ahmak, diye sakince söyledi Georg Henih. - Sen yoksul. Ay, ay. Çok yoksul.

-Yanılıyorsun, Georgi Dede. Artık ahmak değilim. Yoksul da değilim. Benden istenen kanıtı verdim. Başka bir isteğiniz var mı?, diye küçük pencereye doğru bağırdı o, sanki oraya polemiğe hazır durumda bütün Medarov ailesi yığılmıştı. - Apartman mı? - Buyursunlar! - Araba mı? - Buyursunlar! Uçak mı? Havuzlu villa mı? Şelâle ve asma bahçeleri mi? - Buyursunlar, buyursunlar, buyursunlar! Siz yeter ki isteyin! Piç belki bütün isteklerinizi yerine getirecek durumdadır? O halde? Siz nereye gidiyorsunuz? Lânet olsun!

-Sen trompetle zengin. O olmadan - iyice yoksul.

-Ya sen, sen ne elde ettin kemanlarınla? Bu bodrum katını. Bu sefaleti. Paçavra gibi sokağa atılmayı! Öğrencilerin seni duymak dahi istemiyorlar! Biliyor musun bu dünyada neye en çok değer verilir, Georgi Dede? İşte! Bir bak! İyi gör, bunu bir zamanlar kaçırmışsın, Henih Usta.

-Eh, Marin! Elinde altın, kafanda çamur. Çocuğa saçmalık konuşma. Dinleme babanı. Baba sinirli. Sinir geçince, o zaman dinle.

-Hemen koş eve, dedi babam, - işte para, annene ver de masayı hazırlasın. Büfe geliyor. Misafirimiz olacak!

Bir solukta eve yetiştim, merdivenlerden adeta uçtum, ' koridordaki çamaşırları devirdim, kapıyı açmamla beraber tekerleme söyler gibi:

-Masayı hazırla! Sofrayı kur! Büfe geliyor! Misafirimiz olacak!, dedim.

Annem makineden kalktı ve ağzı açık kaldı. Sendeledi ve tekrar yerine oturdu:

-Şimdi mi? Hemen mi? Nasıl yani?

-Zamanım yok!, diye bağırdım ben, paraları masaya attım ve gerisin geriye koştum.

Georg Henih'in kaldığı bodrum katın önünde kırmızı bir at arabası durmuştu. At başını sallıyor, arabacı ise gevşekçe kırbaçın sapıyla onun sırtını kaşıyordu. Müzikal Tiyatrosu'nun timpancısı Grigor Avramov, ikinci trompetist Robert Dimov, kontrbasçı Robertoviç ve babam başlarının üzerinde karla kaplı kayalık gibi yükselen büfenin etrafında uzun hamala ipleriyle bir şeyler yapıyorlardı.

-Poco a poco! Daha dikkatli!, diye bağırıyordu Robertoviç.

-Hadi biraz daha presto, şimdi de vivace, ne nazlanıyorsun öyle!, diye sabırsızlanıyordu Grigor Avramov.

-Andante! Ben vinç miyim sanki? Biraz daha comodo, kollarımı koparacaksın.

Babam memnunca burnundan soluyordu.

Onlar adım adım büfeyi at arabasına taşımayı başardılar. Arabanın arka kapağını açtılar ve oraya çapraz bir direk koydular. Kızıl ve karısı sokağa çıkmışlardı. Bakıyor ve kara kara susuyorlardı. Gelen geçenler duruyor, ağızları açık kalıyor ve bu mucizenin at arabasına nasıl yükleneceğini görmek için duraksıyorlardı. Arabacı mağrurca etrafa bakıyordu. Babam da çevresinde olup biteni görmezden geliyordu.

En sonunda büfeyi at arabasının ortasına yerleştirmeyi başardılar. Arabacı yüksek sesle "Diy!" diyerek kırbacı savurdu, havada zarif bir yılancık oluşturdu onunla ve atın sırtına indirdi. At kişnedi, başını salladı, kasları kahverengi deriyi şişirdi ve araba yavaşça hareket etti.

Grigor Avramov, Robertoviç, Robert Dimov ve babam büfenin dört bir yanında lahit başında nöbet tutan muhafız alayı gibi duruyorlardı. Araba döşeme taşlarının üzerinde tıkırdıyordu. Sırtımı dikleştirerek arabanın oturağında oturuyordum. Ne tasvir edilemez anlardı bunlar!

İskır Sokağı'nın iki tarafında komşular kordon oluşturmuşlardı, çünkü annem haberi yaymayı başarmıştı. Stamat ve Vraja, oğulları Georgi ve kızları Toni ile oradaydılar; Pepi ve Manolço, oğulları Vladko ve kızları Vançe ile; yörde ve Frosa ise Mitko, Lili ile Lyubka ile (nasıl da kıskanıyorlardı beni!); Tsanka, Rolenska ve Rolenski, Boyka ve kızı Buba, yönetici Mirço (mahallede enfarktüsten giden ilk kişi) karısı Malinka, kızı Stanka ve oğlu Stanko ile. Kulaklarının arkasını kaşıyan ve bu işe şaşıp kalan Vangel de oradaydı; una bulanmış Yordan; araba tamircisi Pavel; sağ gözünde yeşil bir büyüteçle saatçi Brım Amca; çekirdek satan ve bir keresinde kulübesini tutuşturduğum Sakatela... Hepsi sokağın iki tarafına toplanmış, sonuna kadar açık ağızlarla bakıyorlardı, sarı güneş ise dosdoğru ağızlarına düşüyor ve ışıkları babamdan kuşkulananların tâ bağırsaklarına kadar süzülüyordu. Mavi gökyüzü çağıldıyor ve başlarının üzerinde dağılıyordu. Ağaçlar ellerini toplamış uz duruyorlardı, dağınık yeşil saçları ise rüzgâra kapılmışlardı. At nallarının tıkırtıları dışında hiçbir ses duyulmuyordu. Bir de derinden, yer altından yükselen bir -A-a-a-a-a-

a-a-a-a-a-a-a-a-a-a-a-a-a-a-a-a-a-a-a-ahl, ki bu ses yerin kalbinin tâ kendisinden geliyordu.

Buzdağına benzettiğim büfe havayı beyaz göğüsleriyle yarıyordu, kapıların sarı kolları güneş ışınlarını sanki kendine çekiyor ve konfeti gibi ateşli kıvılcımlar saçıyorlardı. Dört erkek de lüle taşından heykeller gibi duruyorlardı.

İskır Sokağı'ndaki bir zamanların İtalyan Elçiliği, sonra genelev, ardından yoksul aileler için bir mezar olan ve fareler misali kancaya tıkılmış olduğumuz yılan deliği andıran eski Yahudi evinin önünde siyah saçları, kara gözleri ve elmacık kemikleri çıkmış, heyecandan beyazlaşmış yüzü ve basmadan fistanıyla anneciğim duruyordu. Mahcubiyetten parmaklarıyla beyaz yakasını buruşturuyordu.

At arabası durdu.

Arabacı bir operacı sesiyle “Oooop!” dedi ve at, havaya kalkan topuğu ve sağa eğilmiş başla dondu kaldı.

Babam, hafif ve zarif bir zıplamayla arabadan indi. Salına salına, sanki topuklarına hava pompalanmış gibi yürüyerek anneme yaklaştı, önünde durdu ve başını salladı.

Annem utangaç bir kız reveransı yaptı.

Babam onu belinden tuttu, ikisi parmaklarını ördüler ve ellerini uzattılar.

Mahallelilerin kulakları dikildi, o kadar ki, nefes almaktan bile çekiniyorlardı. Beklentiyle yüklü bir ara başladı.

Ve birden büfeden, harika bir Zilberman marka organdan gibi coşkulu sesler yükselmeye başladı ve semtte yankılandı. Onun etrafında havanın nasıl titreştiği görülebilirdi. Bütün çekmeceleri, kapı ve kapıcıklarıyla, dolabı ve gardırobuyla büfe öyle güçlü melodiler yaymaya başladı ki, ağaçların yaprakları komşuların ve gelip geçenlerin açık ağızlarına doluşuyordu. Harika bir müzikti bu, benzersiz notalar kokteyli, hisli bir yansıma ve yüceltme, kantata, oratoryo, yaşamın İlâhisi, göklerin senfonisi, beş okyanusun çoksesli uğultusu... Babamla annem ise mutlu ve genç, sarhoş ve birbirine aşık dans ediyorlardı, dans ediyorlardı, dans ediyorlardı.

Eczane dolabından balzam gibi ince sesler fışkırıyordu. Gardıroptan kapalı ve dalgalı bir bas partisi gürlüyordu. Sol dolaptan birbirine bağlı sosisler gibi flüt için tema ve motifler sıralanıyordu. Sağdakinden, Borodin’in polovec danslarındaki ziller gibi - bum-ta-ta, bum-ta-ta - törensel tencere ve el tavası sesi yükseliyordu. Bardan arpın, likör tadındaki kristal akordları dökülüyordu. Çekmecelerden, Ispanyol capricciosundaki kastanetler gibi kaşık ve çatalların enerjik tıraklamaları yükseliyordu. Bir sözle, büfe müzik ziyafeti çekiyordu - uğulduyor, gürlüyor, gümbürdüyor, taşıp gidiyordu! Mahalle, sarsılmış halde dinliyor, annemle babam ise dans ediyordu.

Sonra herkes sarhoş oldu. Robert Dimov ile Grigor Avramov, Hans Andersen’in En İnanılmazı masalındaki Kaba Adam gibi bizim büfemizi, yani mağrur ve onuruna dokunulmuş babamın ellerinden çıkan o olağanüstü eseri, elindeki baltayla parçalamaya kalkışan Manolço’yu kollarından tutuyorlardı.

Birçok kere Georg Henih'i eve davet etmiştik, ancak o her zaman yürümekte zorlandığı bahanesiyle bunu kabul etmiyordu. Gerçekten yürümek onun için tam bir işkenceydi. Döşeme taşlarının üzerinde, körler gibi elindeki değnekle yere vurarak binbir zorlukla ayak sürüklüyordu. Başı dizlerine değiyor ve o denli titriyordu ki, kenardan bakınca omuzlarından kopup düşmesin ve önüne tekerlenmesin diye dehşete kapılıyordum.

Ama gerçek neden bu değildi. Titreyen ellerinden utandığını biliyordum. Georg Henih fazlasıyla içine kapanıktı ve hiç kimseyi görünüşüyle rahatsız etmek istemiyordu.

Ama bu kez çaresi yoktu: Büfenin getirilişinden iki gün sonra annem bizzat kendisi gitti bodrum katına, onun öğle yemeği davetini ise geri çevirmesi olanaksızdı. Kabul etmekten başka çaresi yoktu. Ona kendisini almaya gelmemi teklif ettim, ama kabul etmedi.

-Evi bulurum. Çoktandır gezinmemek. Beni sizde evde beklemek.

Pekâlâ.

Saat 11 'den itibaren beklemeye koyuldum. Artık 12'yi çeyrek geçiyordu, ama o halen yoktu. Masa beyaz bir örtüyle kaplıydı, üzerindeki boş tabaklar ışıyordu ve her birinin yanına kar beyaz bir peçete konmuştu.

Georg Henih onuruna annem hafif bir et suyu, karışık soslu bir yemek ve Çek knedlysi hazırlamıştı.

Masada mumlar yanıyordu. Annem her iki dakikada bir temiz bir bezle büfenin tozunu alıyordu. Babam sigara içiyor ve güya gazete okuyordu, ama yarım saatten beri bakışı hep aynı noktaya çivilenmişti ve koridordan gelen her hafifçe sesten sonra sandalyeden kalkıyordu.

Georg Henih ilk kez konuğumuz olacaktı. Her birimizin heyecanlanması için nedenleri vardı. Babamın, çünkü yüreği ihtiyara acımaktan parçalanıyordu ve atılgan karakteri, koşullara boyun eğerek her gün azar azar ölen bir insanoğlu karşısında başkaldırıyordu. Georgi Dede'yi acıklı gündelik yaşamından kopartarak günlerini biraz olsun renklendirmeyi, ona neşe aşılamayı çok istiyordu. Ama nasıl? O, her iki dakikada bir cep saatini çıkarıyor, başını kapıya doğru çeviriyor, sandalyesinden kalkmaya yelteniyordu ve herhalde, ben gibi, Volov Sokağı'na koşup ne olduğunu görmek için can atıyordu.

Annemin soya bağlılık duygusunda devasa bir delik açılmıştı. Bunu en yakın akrabaları yapmışlardı. Neredeyse 10 yıldır anne babası öyle bir tutum takınmışlardı ki, sanki kızları canlı mezara girmişti. Sofya'dan sadece 100 küsur km uzaklıkta yaşıyorlardı, ama sanki Kuzey Kutbu'nda yaşıyorlarmış kadar uzaktaydılar. Georgi Dede'nin kendi dedesi Stefan'a çok benzediğini takmıştı kafasına. Eminim ki, bu benzerlik sadece onun hayalinde vardı. Onun, anne baba ilgisinden yoksun kalmış yüreği, kendiliğinden uzun yıllarca biriken bütün sevgisini verebileceği birini arıyordu.

Bana gelince, benim heyecanlanma nedenlerim çok netti: Georg Henih benim dünyamdı.

Kendisi ise herhalde üç kişinin yaşamına ne kadar derinden girdiğinin farkında değildi.

"Gelsin bizde kalsın." Herkes ilk olarak ötekinin bu cümleyi söylemesini bekliyordu. Ve yine hepimiz bunun ne kadar olanaksız olduğunu biliyorduk.

En sonunda dayanamadım ve onu karşılamaya çıkacağımı söyledim. Babam başını salladı ve yine gazeteye odaklandı.

Merdivenlerden inerken onu dış kapının penceresinden gördüm. Değneğinin ucuyla zilin düğmesine basmaya çalışıyordu. Zorlanarak değneğin ucunu zilin etrafına saplıyordu.

-Ne zamandan beri bekliyorsun burada?

-Ya çok olmadı, yakında gelmek. Onbeş dakka!

-Seni almaya geleyim demedim mi? Niye kabul etmedin?, diye çekişiyordum ben ona, merdivenleri çıkmasına yardım ederken. Yemek vesilesiyle şık giyinmeyi denemişti: Siyah, umutsuz bir ceket dizlerine kadar sarkmıştı, yenleri parmaklarının ucunu örtüyordu, gömleğinin yakasına fiyonklu siyah bir kurdele takmıştı.

Koridorda dirseğimden tuttu ve kulağımı ağzına doğru eğmemi işaret ederek:

-Viktor, sana söylemek. Yaşlı Henih karar verdi: Keman yapmak!, dedi.

-Ne zaman?, diye mırıldandım heyecanla. - Gerçekten mi? Kime? Kim sipariş etti?

-Sipariş yok. Ama keman yapmak: Tanrı için. Belki bugün, yarın belki. Bakmaya gelmek?

-Geleceğim! Tabii ki, geleceğim! Ama nasıl yani? Gerçekten mi Tanrı için?

-Dedim ya. Tanrı için!

Annem onu kapıda yüzünde gülümsemeyle karşıladı. Babam da onun omuzları arkasından kulaklarına kadar gülümsemeyle başını uzatıyordu.

-Hoşgeldin, Georgi Dede! Hadi, çünkü çorbamız soğudu! - dedi o ve elini uzattı.

Georg Henih onun elini aldı ve dudaklarını dokundurdu, annem sıkıldı, elini çekti ve arkasına sakladı.

-Sizleri selâmlamak, sevgili bayan, sizin efendinizi, benim değerli meslektaş ve altın çocuğu. Bütün bana kıymetli aileye mutluluk dilemek, ben Georg Henih - dedi o törensel bir biçimde ve eşikten içeri girdi.

Babam, ortadaki yeri ona bırakmıştı. Oturacağı sandalyenin arkasında dimdik duruyor ve dayanağını tutuyordu. Yaşlı konuğumuz iniltilerle sandalyeye yerleşti. Babamla biz de oturduk. Annem mutfağa kadar gitti.

-Bira içer misin?

-İçer, ama bakmamak bana, lyutven, baş titriyor, el titriyor, yaşlılık...

-Önemli değil, bardağı iki elinle tutarsın! - diye tavsiye ettim ben.

Babam biraları koydu.

Georg Henih gerçekten bardağı iki eliyle tuttu. Gücü elverdiğince onu sıktı. Bugün her zamankinden daha fazla titriyor gibi geliyordu bana. Belki o da heyecanlanıyordu?

-Genç usta iken, çok bira içmek, dedi o. - Çek'te bira çok iyi, siyah şey gibi..., boya gibi... - O bir yudum aldı ve bardağı bıraktı. - Ama rakı içmemek, içki hayır..., iyi değil -dedikten sonra başını göğüsüne sarkıttı ve sustu.

-Onca yıl artıkan. yaşlı. Hatırlamamak..., dedi aniden düz bir sesle, sanki kendi kendine konuşuyordu.

-Neyi hatırlamıyorsun? Nasıl bira içtiğini mi?

-Masa örtüsü..., tabaklar..., yaşlı Henih için mum yanıyor, benim için büyük bayram, siz kusura bakmayın. Ne zamandır olmadı. Marin, doldur bana.

Babam onun bardağını yeniden doldurdu. Georg Henih beyaz köpüğe nasıl baktığımı fark etti, gülümsedi ve başıyla işaret etti:

-Hadi, küçük çar Viktor, benimle küçük bir bardak iç?

Babam ellerini açtı, sanki hadi benden gitsin demek istercesine, kendi yaptığı büfenin vitrinini çekti ve oradan küçük bir bardak çıkardı. Doldurdu ve ben ikisiyle bardak tokuşturdum.

-Marin Usta, diyerek konuğumuz boş bardağını masanın üzerine koydu, - sana sormak: Büfeyi kaç zaman yapmış?

-Ne kadar?, diye babam düşündü. - Bir buçuk ay? İki? Evet, aşağı yukarı iki ay. Niye ki?

-Bu çok veya az?

-Galiba çok... Bu kadar işim olmasaydı, bir ayda da bitirebilirdim. Niçin?

-Ben eski usta, yetmiş yıldır keman yapıyorum..., diyerek düşünceli düşünceli bardağı avuçlarında döndürüyordu. - Ama yaşlı Henih keman altı günde yapamaz.

-Tabii ki, yapamaz. Niçin? Altı günde keman yapmanı kim istiyor ki?

-Yapmak olur, ama keman beş para etmez. Ağaca yazık olmak.

-Tabii ki, malzemeyi berbat edersin.

-Bir türlü anlamamak, Marin Usta! - İhtiyar ona doğru baktı. - Bizim ustamız Tanrı dünyayı yapmak altı günde. Sen genç, söyle bana, çabuk mu yapmış?

-Bana sorarsan - diye başladı babam, ama bu arada mutfağın kapısı açıldı ve annem üzerinde dumanın yükseldiği çorbalıkla göründü. Onu masanın ortasına bıraktı ve herkese çorba doldurdu: Georg Henih ona komplimanlar yağdırıyordu, babam şişiniyordu, bense tek kelimeyle acıkmıştım.

-Nefis olmak!, diye Georgi Dede annemi övüyordu. -Çok iyi, benim Bojenka gibi!, dudaklarını peçeteye batırıyordu, annemse mutluluktan kızarıyordu. Knedlyyi tabağına koyunca ihtiyar, şaşkınlıktan iç geçirdi ve gözleri yuvarlaklaştı: - Knedly! Çek knedly! Ooo, sevgili bayan, ne kadar size teşekkür, dualarda anmak, mutluluk dilemek Georg Henih ve uzun ömür! Her şey iyiden iyiydi, en sonunda bütün aile toplanmıştı: Baba, çocuk, anne ve dede, hepimiz kendimize göre mutluyduk ve hiçbir şey mutluluğumuza gölge düşüremezdi.

Babam yeniden ihtiyarın bardağını doldurdu, kendisi ve annem için ise rakı çıkardı.

-Rakı mı!, dedi o neşeyle. - Bugün olabilir! Çünkü bugün bayram!, diye bardak tokuşturup bir yudumda içtiler. Babamın mermerimsi yüzü kızardı, annemin de yanakları. Onlar gülüyor, şakalaşıyordu, bense usulca sıyrıldım ve mutfağa gittim. Lavabonun altına elimi soktum ve oradan artık yarılanmış olan öteki rakı şişesini çıkardım - büfenin onuruna verilen ziyafetten sonra orada unutulmuştu. Şişeyi açtım ve büyükçe bir yudum aldım, gözlerimden yaş fışkırdı, ama göğüsüme hoş bir sıcaklık yayıldı ve anında başımı hafiften bunalmış hissettim.

-Çamın tepesinde bir sivrisinek... - diye babamın odadan şarkı söylediğini duyuyordum. Benim de içimden söylemek geldi, ama ne sözlerini, ne de melodisini biliyordum. Annem kahkahalarla gülüyordu. Georg Henih bu şarkıyı söylememesini rica ediyordu babamdan, çünkü kadın önünde söylenmek için değilmiş. Babam iki kat daha yüksek sesle söylüyordu.

Döndüm ve yine Georgi Dede’nin yanına oturdum. «Ne kadar güzel !, diye düşünüyordum. - Oysa her günümüz böyle olabilirdi! Niye bizim yanımıza gelmiyor ki?»

Babam trompeti çıkardı.

-Büfe konusunda haklı değilsin!, diye haykırıyordu o. -Söyle şimdi, ne çalayım sana? - Georg Henih halk müziği istiyordu. Babam ona Bulgar, Romen ve Çek halk müziği çalıyordu, sonra bir nefeste «Böceğin Uçuşu» parçasını da icra etti, sonra Monti’nin «Çardaş»ını. Komşular herhalde bizde olup bitene şaşakalıyorlardı, ama hiçbir zaman olmadığı kadar terbiyeli davranıyor ve aile bayramımızın içine etmiyorlardı.

-Çıkar kemanını!, diye buyurdu bir ara babam. - Hadi ikimiz Georgi Dede’ye bir şeyler çalalım!

-Küçük çar çalacak benim için?, diye soruyordu ihtiyar mutlulukla.

«Nasıl çalmayacakmışım!» Kemanımı çıkardım ve ayarını yaptım, Georgi Dede’nin yanına sandalyeye oturdum ve trompet ve kemanla Dokuzuncu Senfoni’nin hani her çocuğun bildiği Bütün İnsanlar Kardeş Olurlar parçasına başladık, ki bu zaten babamla beraber çalabileceğimiz tek melodiydi. Başım dönüyordu, tempo tutarak ayaklarımı savuruyordum, annemin gözleri parlıyordu, babamın alnına siyah perçem salınıyordu. «Ve küçük çar da..., diyordu Georgi Dede, - benim altınım...» -

Ve ayaklarımı sallayarak tempo tutarken, istemeden ona tekme attım, daha doğrusu ayağım, ayak bileğinin biraz daha üstüne hafifçe dokundu,

-Aua! Oh!, diye çığlık attı ihtiyar ve masa örtüsü gibi beyazlaştı.

İnce dudakları morardı. Kirpiklerini sıktı ve ağzını açtı, sanki dayanılmaz bir sancıya katlanıyor ve onu hafifletmek için haykırmak istiyordu.

Babam trompeti yere bıraktı ve bir şey anlamaksızın misafire baktı. Annem sandalyeden kalktı:

-Ne oldu? Ne yaptın?, diye endişeyle sordu.

-Bir şey yapmadım, diye yanıtladım korkuyla, - istemeyerek... - Birden ağlayasım geldi. Nasıl bu kadar ağrıyabileceğim anlamıyordum, çünkü ben ona gerçekten hafifçe dokunmuştum...

-Uzat ayağını göreyim, diyerek babam kalktı. - Ne haltlar karıştırdı yine bu çocuk?

-Lyutven, Marin, diye mırıldanıyordu Georg Henih, -çocuk yok suç, olmaz, bırak beni, şimdi geçmek.

-Neren ağrıyor bir göreyim!

-Yok, istemez, lyutven!

Ancak babam ihtiyarın önüne diz çöktü, pantolonunun paçalarını sıvadı, ayak bileğinden biraz çekti ve hafifçe arkadan tuttu.

İnce ayağı korkunç bir şekilde şişmiş ve morarmıştı.

Hatta neredeyse kararmıştı. Baldırı kirli bezlerle sarılmış ve kınnapla bağlanmıştı. Babam kınnabı çözdü ve bezleri aldı.

Onlar yere düştü. Baldırın bulunması gereken yerde, korkunç kırmızı bir yara açılmıştı. Kenarları irinlenmişti. İhtiyar gerçekten bütün bu zaman içinde insanüstü sancılara katlanmış olmalıydı.

-Bu ne?

-Komşunun köpek. Isırmak. Komşu niye evden gitmek yok diye kızmak ve köpek salmak üstüme. Demiştim sana: Çocuğu yalnız salma, hayvan çok kötü! Kötü komşu, içki içmek, karısı içmek ve köpek salmak...

Babam hafifçe doğruldu ve yavaşça sandalyeye oturdu. Ağzı açıktı ve Georg Henih’in üzerinden bir yerlere bakıyordu. Annemle ikisinin de yüzleri porselen tabakları gibi beyazlaşmıştı. Tek

sözcük bile söylemiyorlardı. İhtiyar, sarılmış paçayla, suçluca başını göğsüne sarkıtarak oturuyordu. Karnıma kramp girdi. Gözlerimin önünde bir anlığına bütün sahne canlandı: Georgi Dede'nin üzerine atlayan devasa Baron güçlü kırmızı çenesini açıyor, keskin dişleri parlıyor ve ihtiyarın baldırına giriyorlar. Ardından onun çığılığı, sancıdan buruşan yüzü, sarhoş komşularının gülüşmeleri. Saçlarım diken diken oldu ve kendi tenim beni sıkıştırıyordu, sanki dehşetin dışarı çıkmasını engelliyordu. Babama bakıyor ve bir şeyler yapmasını bekliyordum, bir şeyler yapması için yalvarıyordum, ayağa kalkmasını ve...

...o kalktı, gözlerinde dehşetengiz bir ateş yanıyordu, benim babama değil, ejderha ve canavarla boğuşan masalsı bir kahramana benziyordu. Geniş adımlarla koridordan yürümeye başladı. Ardından koşmama rağmen ona yetişmekte zorlanıyordum. İskır Sokağı'ndan Volov yönüne koyuldu. Geçtiği yerlerde ağaçların dalları kırılıyor, yapraklar ise dökülüyordu. Her geçen dakika babam daha da büyüyor, adımları trotuvarda çukurlar açıyordu. Ben bu çukurlara yuvarlanıyor, yukarı tırmanıyor ve peşinden koşmaya
devam ediyordum. Yumrukları Aleksandır Nevski'nin kubbeleri kadar büyüktü. İşte, bir binayı adımladı, İkincisini de ve bodrum katında Georg Henih'in ve karısı ve korkunç köpeğiyle Kızıl denilen alçağın yaşadığı evin üzerine eğildi.

-Dışarı çık, pislik herif!, diye gürledi babamın sesi ve binaların camları kırıldı.

-Kimi korkuttuğunu sanıyorsun, babayiğit!, diyerek Kızıl itle beraber dışarı fırladı. «Ole-le», babam ite bir tekme attı ve pestilini çıkardı, sonra iki parmağıyla uzandı, Kızıl'ı tuttuğu gibi ağzına kadar kaldırdı, nefes aldı ve üfledi: Kızıl'ın başı top gibi uçtu ve gökyüzünde tekerlenmeye başladı, durdu, suratı uzadı ve it burnuna dönüştü. «Caf! Caf! Caf!», diye Kızıl'ın başı caflıyordu, babam ise masaya bir iki yumruk attı ve başını ellerinin arasına aldı. Annem ağlıyordu.

...Uzaklarda, Çekya'da bir yerde yeşil ova ve *çayırlar* uzanıyordu, yeşil çayırların arasında eski bir şato yükseliyordu. Etrafında İse üzerlerinde haçlar dikili mezarlar vardı. Mezarların önünde İnsanlar uzun bir sıraya dizilmişlerdi, yüzleri ciddi ve hüzünlüydü, gözleri ise önlerindeki boşluğa ve uzaklara, uzaklara, uzaklara dikilmişti ve bunlar nemli duvarlı ve yıkıldım yıkılacak bodrum katına, üzerinde sancıdan kıvrılan, gölgelerle konuşan ve ölüme merhametli olması ve onu

alması için yalvaran yaşlı Çek ustaya, Bulgar luthier ekolünün kurucusu Georg yosif Henih'in yattığı içi dışına çıkmış mindere doğru bakıyorlardı.

Annem ihtiyarı polikliniğe götürdü. İğne yaptılar ve yaralarını sardılar, yara iyileşinceye dek hastaneye yatırmak istediler, ama ihtiyar hiçbir şekilde bunu kabul etmedi.

Bütün öğleden sonrası benim yatağımda yattı, akşam ise - ne mutlu bana! - bütün protestolarına karşın bizde yatmaya kaldı.

-Ne istiyorsun sen, diye bağırıyordu babam. - o mahluğun seni yemesini mi? Aklını başına devşir, Georgi Dede! -Bugün yememek, yarın yemek!, diye inatlaşıyordu o. -Son! Nokta! Tamam! Burada kalıyorsun, yarın ben ona hesabını soracağım.

-Marin, lyutven...

-Hayır !

O bir perde çekerek Vraja ile Stamen'lerde olduğu gibi odayı ikiye böldü. İhtiyar benim yatağıma yattı. Bense annemle babamın yanına. Köşenin birine ben, ötekine ise onlar sokuldu.

Gece geç saate kadar uyumadık. Karanlıkta Georgi Dede'nin kesik soluması duyuluyordu. Bir ara rahatladı ve uyudu gibime geldi. O zaman anne ve babamın mırıldanmasını duydum. .

-Bizim yanımızda kalsın?, diye fısıldıyordu annem. - Bir denesin, bir iki hafta bir denesin, belki de burasını beğenir.

-Çok zor...

-Böyle olmaz... Sanki kendi dedemi görüyorum..., niye zor olsun ki... Üçün olduğu yerde dördüncüye de yer vardır. Konuş onunla.

-Kolay olmayacak. Önce o mahlukla konuşacağım.

-Dikkatli ol.

-Olurum, uyu.

-İyi geceler.

-İyi geceler.

Konuşmanın hiçbir anlamı yoktu. Georgi Dede'nin hiçbir zaman yanımızda kalmayacağını biliyordum. Onun gölgeleri nerede yaşadığımızı bilmiyorlardı, boş bodrum katına gelecekler ve üzüleceklerdi, nerede olduğunu ve niçin onları terk ettiğini soracaklardı birbirine. Bizim yanımızda ise onlara yer yoktu. Üstelik, son zamanlarda sadece akşamları

değil, günün her vaktinde geliyorlardı - gölgelerin sabrı taşıyordu. Kaldı ki büfe de odanın yarısını kaplıyordu. Hayır, bizde yer yoktu. Ne yazık!

Sabah erkenden babam beni elimden tuttu ve Müzikal Tiyatrosu'nun güçlü timpancısı Grigor Avramov'u uyandırmaya gittik.

-Hayırdır?, diye sordu o, uykulu ve üzerinde gecelikle, bizi içeri alırken. - Yine mi bir şeyler taşıyacağız?

Babam sigara çıkardı ve ona da ikram etti, sonra tellendirdiler, benimse aşağıya oynamaya inmem gerekiyordu.

Çeyrek saat sonra ikisi binanın çıkışında belirdiler. Grigor Avramov sol elini kalın keçeyle sarmış ve üzerine kınnapla deri bağlamıştı. Ceketinin sağ cebinden kısa ahşap bir cop sarkıyordu. Yüzü kötüydü.

-Yürüyelim, dedi o.

Volov kavşağında durduk. Babam önümde diz çöktü, yüzüme dokundu ve suskunca bana baktı. Sonra da okşadı.

-Bak bana, oğlum, dedi, - eğer korkuyorsan, bunu yapmayabilirsin. Biz Crigor amcanla bir şekilde kolayını buluruz. Bak, ne istiyorum senden: Şimdi kapıyı açacaksın, koridora gireceksin ve yüksek sesle Georgi Dede'ni çağıracaksın. Anladın mı?

-Ama o bizde değil mi?

-Olsun. Ona yüksekçe sesleneceksin. Köpekten korkuyor musun?

-Korkmuyorum. (Hem de nasıl korkuyordum.)

-Korkmana gerek yok zaten. Seni ısırmaya yeltenirse, biz arkandayız. O öteki çıkıp üzerine *yürürse,* anında geri kaçıyorsun ve «Baba, imdat!», diye bağırıyorsun. Anladın mı ?

-Anladım.

-Hadi o zaman!, diye hafifçe yüzüme vurdu.

-Koçum! - Grigor Avramov sigarasından son bir fırt çekti ve izmariti attı. - Gel öpeyim seni!

Sakalıyla yüzümü çizikledi, şapırtıyla yanağımdan öptü ve ağzından çıkan rakı bulutundan içim daraldı.

Üç basamağı indim. Kalbim boğazımda çarpıyordu. Kapıyı açtım ve burnuma anında köpek kokusu vurdu. İki üç adım daha attım ve ürkekçe «Georgi Dede» diye haykırdım. Mahlûk anında havlamaya başladı. Kızıl'ın kapısı sertçe açıldı. Kapının

çerçevesinden taştı adeta: İri yarı, saçları dağınık ve mahmurdu. Bir eliyle tasmasından Baron'u tutuyordu.

-yahu sabahın köründe de mi rahat yok sizden?, diye homurdadı o ve üzerime yürüdü.

-İmdat, baba!, diye çığlık atarak geri koştum. Kapıda babam ve Grigor Avramov ile çarpıştım. Düştüm, yuvarlandım ve eşikte top gibi çöreklendim.

-Aç kapıyı! - Ben onu örttüm.

-Çocuğa saldıracaksın, öyle mi?

-Yandın ulan sen!, diye onlar Kızıl'ın üzerine atladılar.

Her şey yıldırım hızıyla gelişti. Kızıl gıkını bile çıkaramadı. Sadece Baron'un tasmasını bıraktı. İt açık çeneyle havaya zıpladı. Grigor Avramov sarılı elini uzattı. Köpeğin dişleri derinin üzerinde gıcırdadı. O havlamaktan boğulurken ve hırıldarken, kendinden geçen timpancı copu kaldırdı ve başına ani ve sert bir darbe indirdi. Baron hırıldadı ve yere serildi. Kızıl bağırmaya yeltendi, ama babam gırtlağına yapıştı. İkisi yerde yuvarlandılar. Köşede dayalı duran teneke leğen üzerlerine yuvarlandı. Çatırtı, kırılma sesi, korkunç çıngırtı, inilti, anlaşılmayan sözler birbirine karıştı. Açık kapıdan Sarışın Kadın, saçı başı dağınık ve fırıl fırıl göz gezdirerek kocasına yardıma koştuğunu gördüm, ama bir masaya takıldı ve ağırlığı altında onu ince yongalara dönüştürdü.

Her şey sallanıyor, başıma sıva düşüyordu. Sağa sola yuvarlanırlarken babam Kızıl'ın göğüsüne bindi ve sağdan soldan ona ağır darbeler indirmeye başladı. Başı zıplıyor, zemin titriyordu. Grigor Avramov, Sarışın Kadın'ı dirseğinden tuttu, kıvırdı ve deriye sarılı elini ağzına soktu: -Sus! Sus, çünkü bu elimdeki kadın kafası da parçalıyor! -Copu yukarı kaldırdı. Kadının nefesi kesildi.

-Çekil sen kenara!, babam kalktı ve pantolonlarını silkmeye başladı. - Tut şunu da bağırmasın! Küçük çocuklara saldıran kimmiş bir de ben göreyim. Grigor, Kızıl'ı bir eliyle kaldırdı, duvara dayadı ve karın boşluğuna bir yumruk attı.

Öteki ikiye katlandı. Grigor Avramov çenesine bir tekme patlattı ve onu köpeğin yanına yere serdi. Sonra eğildi ve iki parmağıyla acımasızca burduğu kulağına:

-Şimdi beni güzelce dinle ve sana söyleyeceklerimi iyi duy. Duyuyor musun?

-Duyuyorum!, diye hırıldadı ötekisi.

-Ha şöyle. Dinle bak: Ben, köpek yerim. Küçüklüğümde, senden daha büyük bir köpek yedim. Bu iti at buradan gözüm görmesin, çünkü yarın geldiğimde onu bulursam, yerim. Sonra da seni. Hiç kimse elimden alamaz. Ne polisi, ne Tanrısı, ne iblisi. Burada polis benim. Senin efendin benim. Söyle ne dedim? Tekrarla!, diyerek başını yere çarptı.

-Sen polissin! - Kızıl'ın burnundan kan geliyordu.

-Ve efendin! Çocuğa veya ihtiyara bundan böyle bir söz söylersen seni parça parça doğrarım. Seninle ben uğraşacağım, bu değil - Grigor Avramov, bakışlarıyla Sarışın Kadın'ı küle çeviren babama doğru çevirdi başını. - Bu yufka yürekli değil, ben uğraşacağım seninle! O seni en fazla kötekten geçirir. Bense kıtır kıtır yerim. Anladın mı? Yerim!

Grigor Avramov ayağa kalktı, copunu cebine sakladı ve avuçlarını pantalonuna sildi. Kızıl, dört ayak üzerinde sürünüyor ve homurtuyla etrafına kan saçtırarak başını sallıyordu.

-Hadi!, dedi Grigor Avramov, serili köpeğe bir tekme savurdu ve dışarı çıktı.

Yara iyileşmiş değildi, ama Georg Henih gitti. Yalvarış ve yakarışlarla yanımızda kalmak için ikna etmeyi denedik, ama tahmin ettiğim gibi, o kabul etmedi. Birkaç gün kaldı, ama rahat değildi, yatağıma oturuyor ve titriyordu. Sürekli su içmek istiyordu. İştahı yoktu ve sigara ardına sigara içiyordu. Bizimle geziye çıkarmayı denedik, ama o ağrıyan bacağını bahane ediyordu.

-Eve gitmek istiyor. Marin, eve götürmek beni.

-Pekâlâ, ama ya köpek?

-Köpekten korku yok. Kapıyı çiviyle kapamak.

-Ne yapacaksın sizde? Niye o ine dönmek istiyorsun ki?

-İş var. Çalışmak istemek.

-Ne işi! Dinlenmek gerek.

-İş var! Sen kendi işini bitirmek, şimdi Henih'in işi var.

Bodrum katma kadar onu uğurladık. Kapıyı açtık. Koridorda duraksadık: Hiçbir ses duyulmuyordu ne de köpek havlaması. Baron'dan iz yoktu.

-Yok köpek, diye şaşkınlığını gizleyemedi Georg Henih.

-Yok, diye karamsarca onayladı babam. - Dikkat et yine de. Sen ise Georgi Dede'nin yanında kal. Ona ilişecek olursa, hemen eve koş.

Kızıl artık onu rahatsız etmedi. Bu, iyiliğe işaret değildi. Zafer sarhoşluğu içinde bu suskunluğun ne anlama geleceği üzerinde düşünmedik. Birkaç kez koridorda Kızıl'a rastladım. Kinle dişlerini sımsıkı sıkmış, beni görmezden geliyordu. Karısı da keza susuyordu.

Sonraki günlerde Georg Henih garip bir duruma kapıldı. Ya minderin üzerinde karşıki duvara bakışını odaklayıp donakalmış duruyordu ya da değneğiyle vurarak ve beni görmeden mırıldanarak bodrum katında ayak sürtüyordu.

Bütün aletlerini çıkarmamı ve bunları tezgâhın üzerine dizmemi istedi. Yenleriyle bunları parlatıyor, gözlerinin yüksekliğine kadar getiriyordu, parlayan metal üzerine soluyor ve yine parlatıyordu. Sonra yeniden dolaşıyor ve yine mırıldanıyordu.

-Georg Henih yakında yolcu gitmek, dedi o aniden bir gün ve beni minderin üzerine yanına oturttu. - Çar Viktor oturmak, dinlemek. Yakında karı, ağabey ve baba yanına gitmek.

-Gitmeyeceksin, diye diretiyordum, - biraz daha beklesinler!

-Biraz beklemek. Daha iş var bitirmek. Sonra gitmek. Ama beni anlamak gerek, çar Viktor!

-Anlıyorum seni!, diye ağlayasım tutuyordu.

-Surat asma. Beni dinle. Yaşlı Henih gidince, aletleri çar Viktor'a bırakmak.

-Ama nasıl? Hepsini mi?

-Hepsini. Bütün sandık. Ama söz vermek, hiçbir zaman satmamak ve Yosif Henih'in aletleriyle büfe yapmamak!

-Ama ben keman yapmasını bilmiyorum!

-Dert değil..., öğrenmek belki? Belki senin oğlan keman yapmak. Veya onun oğlan. Eski aletler bunlar, artık hiçbir yerde yok! İyi bilmek ve korumak.

-Göreceksin, koruyacağım onları!

-Görmek..., her şeyi görmek, diye güldü ihtiyar. -Akşamları gelmek Georg Henih, seninle konuşmak.

-İyisi mi, kendinle al beni!

-Ay! Saçmalık konuşmak! Genç daha, küçük çocuk. Büyümek ve çar olmak, o zaman Georgi Dede'yi hatırlamak.

-O zaman gelecek misin beni almaya?

-Gelebilir..., sen Henih'i unutmadıysan.

-Unutmayacağım seni. Anne ve babamı da alacağız, değil mi?

-Çok ihtiyar olunca, ben gibi. Önce büyük çar olmak, çok çalışmak!

-Hepimiz büyük bir evde yaşayacağız, değil mi?, diye hayaller kuruyordum ben.

-Büyük ev, çok büyük... Herkese yer olmak.

-Ve Tanrı besleyecek?

-Bilmiyor..., belki beslemek, belki beslemek unutmak. Kendimiz beslenmek.

-Hani O'nun hiçbir zaman unutmadığını söylemiştin?

-Söyledim. Yaşlı artık, ahmak. Tanrı'yı görünce daha çok bilmek. Gelip sana söylemek. Aletleri koru, kimseye verme.

-Söz veriyorum, koruyacağım. Hiç kimseye vermeyeceğim!

-Sana çok teşekkür yaşlı Henih. Lyutven, unutma!

Çok geçmeden başımıza uğursuzluklar yığıldı. Bir sabah tam onun kahvaltısını getirmiş ve ders çalışmaya gideçekken, kapı zili çalındı. Açmaya gittim. İki erkek ve annemden daha genç bir kadın kapıda davetkârca gülümsüyorlardı.

-Merhaba, çocuk. Senin adın ne?

-Viktor.

-Harika! Viktor, marangoz Georg Henih'in nerede yaşadığını biliyor musun?

-Burada, ama o marangoz değil, keman ustası. Vangel, marangoz.

-Ooo!, diye büyülendi kadın. - Keman! Girebilir miyiz?

Kenara çekildim ve geçmelerine izin verdim. Onlar koridora girdiler. Georgi Dede'nin kapısını açtım. O, minderin üzerinde oturuyor ve yine karşıki duvara bakıyordu.

Üçü içeriye girdiler. Kadın mendille burnunu tıkadı.

-Gerçekten..., dehşet!, dedi o mendilin altından.

-İnsanlık dışı!, diye onayladı biri.

-Georgi Dede, iyi günler!, dedi öteki. - biz hıfzı sıhhadan geliyoruz.

-İyi günler!, ihtiyar bembeyaz gözlerini onlara çevirdi.

-Kaç yaşındasın?

-Doksan. İhtiyar.
-Ve ne zamandan beri yaşıyorsun bu... odada?
-Hatırlamıyor. Her zaman.
-Georgi Dede'nin pasaportu var, diye araya girdim ben.
-A-ha, pasaport. Bu çocuk torunun mu?
-Torun değil, o, dost.
-Ben dost, dedim gururla, - ve benim babam da!
-Niye böyle konuşuyorsun, ufaklık?, diye sordu acıklı sesle kadın.
-Ben dost!, diye diretiyordum.
-Evet, evet, yakının yok mu?
-Yok. Gitmek öteki dünyaya.
-Hm. Georgi Dede, ama biliyor musunuz ki bu odanın mühürlenmesi gerek?, dedi sevimli bir tonla kadın. - Burada köpek bile yaşayamaz!
-Köpek öteki tarafta yaşamak, dedim ben. - Ama artık yok. Burada sadece Georgi Dede.
-A-ha, dedi özgünce o, - bu odanın tamir edilmesi gerek. Veya, meslektaşım, ne dersiniz? Oda tamirata alınmalı mı?
-Bu benim yetkimde değil, diye yavaş ve önemle yanıt verdi meslektaşı. - Tamir İşleri ve Konut Yerleştirme Birimi'nden Petrov'a danışmamız gerek. Ama bana kalsa - asla! Binanın yıkılması gerek. Buraya yeni binalar yapılacak. Semtin kurtarılması olanaksız.
-E, Georgi Dede, dedi sevecence kadın, - ne diyeceksin? Hiç kimsen olmadığına göre, huzurevine gitmen için yardımcı olmamızı ister misin?
-Gitmiyor, diye inledi Georg Henih. - İş var. Sonra kendim gitmek!
-Peki, peki. Biz yine geliriz. Ama dilekçe vermen gerek. Huzurevinde sana yer bulunması istediğini belirten dilekçe yazman gerek. Yazabilir misin?
-Rahat bırakmak beni!
Onlar asık suratla gittiler.
-Eşşeoğlu eşek!, diye bağırıyordu babam. - Alçak, hain! Onu bitirecek! Huzurevi! Daha ne! Açgözlü, pisboğaz herif! Tanrım, ihtiyarın o inine göz dikmiş!

-Georgi Dede, diye ısrar ediyordu babam ertesi gün, -hiç kimse seni buradan çıkaramaz. Anlıyor musun? Hiç kimse! Sadece iyi belle: İmzalama! Ne derlerse desinler, ne vaadederlerse etsinler - İmzalama! Tamam mı?

-İmzalamamak, diye baş sallıyordu Georg Henih, -Marin, lyutven erteleme yap! Sen ne dersen dinlemek.

-Rahat ol! Bak sen, alçağın yaptığına..., - diyerek Kızıl'ın duvarına yumruk atıyordu.

Birkaç gün sonra başka bir heyet geldi. Kendilerini tanıttılar: Sosyal Hizmetler. Bunların yanında Georgi Dede'yi muayene eden bir de doktor vardı. İhtiyarın muayene sözcüğünü duymak istememesine rağmen. Sonunda soyundu, onu muayene ettiler, sonra doğruldular. Doktor inliyor ve kaş oynatıyordu.

-Eveeet. İyi değil. Hiç de iyi değil. Kim bakıyor sana?

-Meslektaş Marin.

-Neyin olur? Yakının mı?

-Dost. İyi insan.

-Kaç Leva emeklilik alıyorsun?

-On sekiz...

-Duydunuz mu?, diye döndü doktor ötekilerine. - Yahu, adamcağız sefalet içinde! Bir sözle huzurevine gitmesi gerekir. Bu durumda bırakabilir misiniz onu?

Ötekileri bırakılamayacağı konusunu kabul ettiler. Baş sallıyor ve Georg Henih'e hasta bir hayvana bakılan acımayla bakıyorlardı.

Babam sabahtan akşama kadar koşuşturuyordu. Konut Tamiratı Birimi'nden binanın yıkılması ve yerine blok yapılması yönünde artık karar alındığını söylediler. Ama Georgi Dede blok yapılıncaya dek geçici bir konuta yerleştirilemezdi.

-Anlayınız, diyordu üstüne basa basa memur, -yaşamış olduğu mekânla ilgili mahkeme kararı bile yok! Onu yerleştiremeyiz. Üstüne üstlük öteki aile tek bir odada kalıyor. Onların yerine koyunuz kendinizi. İhtiyar ise, blok yapılıncaya kadar, büyük olasılıkla...

-Ne biçim iş bu?, diye karşıladılar onu Sosyal Hizmetlerde. - İhtiyarın hiçbir sigortası, hiçbir güvencesi yok! Ayda 18 Leva ile yaşamasını nasıl isteyebilirsiniz? Babanız olduğunu bir düşünün!

-Aylığını yükseltin!

-Neye dayanarak? Beş yıl bile çalışma stajı yok.

-Öğrencileri uluslararası yarışmalar kazanıyorlar!

-A-ha! O ne kazanıyor bundan?

-Ona bakmayı kabul ediyorum.

-Bu durumda sizi evlât edinmesi gerek..

-Evlât mı edinsin? Annem daha sağ!

-E, işte, görüyor musunuz...

Heyetten heyete dolaştık, gişe ve kapı önlerinde ağaç olduk, ama her yerde omuz silkiyorlardı: Huzurevi'ne gitsin! Yaşlı adam kendini orada daha iyi hissedecek!

En sonunda, birinin gönüllü olarak ihtiyara 60 Leva aylık geçim parası vermesi koşuluyla Sosyal Hizmetler onu rahat bırakmaya razı oldular.

-Bu parayı nereden alayım?, diye dövünüyordu babam. - Ne yapayım? Banka mı soyayım?

-Öğrencilerinin yanına git, diye öneriyordu annem ürkekçe. - Belki razı gelebilirler. Biz 20 vereceğiz ve onlar da...

-Bu pisliklerin yanına mı? Asla!

O, biliyordu. Belli etmiyordu, ama biliyordu. Kimsenin artık yanına girmesine izin vermiyordu. Hattâ gölgeleri bile içeri almayı kesti. Evini yıkacaklarını söylemişti ve onlar da gelmeyi bıraktılar. Bodrum katında ayak sürüyor, aletlerini diziyor ve mırıldanıyordu. Veya saatlerce süren dalgınlığa kapılıyordu.

Bir gün Spindler v Mlyn ve Mittenwald'den olan ağaçları sandıktan çıkardı, bez parçalarından çözdü, tezgâha koydu ve:

-Demişti sana. Keman yapacak. Bak ve dikkat et. Belki öğrenmezsin, ama bak. Tanrı için keman.

-Georgi Dede keman yapıyor, diye heyecanla bildirdim eve. - Düşünebiliyor musunuz? Tanrı için keman!

-Düşünebiliyorum, dedi karamsarca babam. - İhtiyar artık tamamen umudunu kesmiş. Bırak yapsın. Bir şeylerle uğraşsın.

-Ne demek Tanrı için? Tanrı mı çalacak bu kemanı?

-Yüz kez tekrar ettim: Tanrı yok!, diye gürledi babam. -Bir türlü anlamıyorsun... O, Tanrı gibi çalan biri için keman yaptığını demek istiyor.

-Vasko Abaciev için mi?, diye safça sordu annem.

-Saçmalık! Aslına bakarsan, diye döndü o anneme doğru, -sen haklısın. Çaresi yok. O üçkâğıtçıların yanına gidip yalvarmam gerek.

Bir yerlerden kâğıttan bir keman kalıbı, ama daha büyük, çıkarmıştı. Kalıbın çok eski olması gerekirdi, çünkü kenarları birbirine yapışmıştı ve yırtmamak için o bunları dikkatlice söküyordu. Kalıbı Spindfer v Mlyn'den olan ağacın üzerine koydu ve ağır ağır kenarlarından kalemle geçti. Sonra ağacı yukarı kaldırdı ve uzun uzun küçük pencerenin bulanık ışığı altında ona baktı. Sonra tezgâhın üzerine bıraktı, kalıbı aldı ve ağır ağır dört parçaya yırttı. Parçaları bana verdi ve bunları atmamı söyledi.

-Niye?

-Bitti. Kimseye yaramaz artık.

Bütün bir günü aletlerini tezgâhın üzerine dizmekle geçirdi. Onları yerleştiriyor, sonra kenara çekiliyor, yerlerini değiştiriyordu. Hep bir şeylerden memnun değildi ve kendi kendine mırıldanıp duruyordu. En sonunda onu tatmin eden düzeni buldu: En üste çeşitli tür ve boyda beş altı adet oyma makası koydu. Binlerinin oymak, diğerlerinin kazımak, eğik ve hafiften kıvrımlı olan üçüncülerin ise kemanın yüzünün iç tarafını kazımak için olduğunu izah etti. Bunların altına üç ince ve keskin uçlu bıçak dizdi. Sırada törpüler, ince ve yassı bir küçük testere, eğeler vardı. Aletlerin adlarını tekrarlıyor ve bunları bana ezbere öğretiyordu: Kazıma rendeleri, mengeneler...

Sonraki birkaç gün sabahtan akşama kadar minderin üzerinde oturuyor, ağacı okşuyor ve ara sıra derinden iç çekiyordu. Avucunu alnına sürüyor, tahtanın arkasını çeviriyordu ve yine iç çekiyordu.

-Ne oluyor?

-Beni dinlemiyor. İkimiz de çok ihtiyar. Nereye gideceğini nasıl anlatmak bilmiyor.

-Tanrı'nın yanına gittiğini söyle ona.

-Kim olduğunu bilmiyor, ama ben de bilmiyor.

-Ne demek bilmiyorsun? Kaç kez anlattın bana onun hakkında! Hani bana bizden daha büyük olduğunu, herkesin babası olduğunu, herkesi düşündüğünü, herkese ekmek verdiğini söylemiştin...

-Söylemiştim. Sen küçük, çocuk. Ağaçla böyle konuşmamak. Dinlemiyor, yarılıyor.

-Dene! Testereyi al ve kes.

-Ay! Bunu yapmamak! Ağaçla alışmak, onun içine girmek, ağaç gibi düşünmek. Her şeyi söylemek, dost olmak...

-Niye söylemiyorsun o zaman!

-Ama, nasıl?

Susuyor ve düşünüyorduk. Anlayamıyordum. Şimdiye kadar az mı keman yapmıştı? Yaşamında kaç ağaçla konuşmuştu!

-Ötekileriyle konuştuğun gibi konuş? Onlara ne diyordun?

-Nereye gittiğini, nasıl bir insanın yanına gittiğini. Önce insanı görmek, konuşmak, kemanı kalıba göre yapmaya zorlanmak... İnsan nasılsa, keman da öyle, ona göre olacak. Anlamamak?

-Anlıyorum. Demek istiyorsun ki, Tanrı'yı görmemişsin ve nasıl bir insan olduğunu bilmiyorsun?

-Akıllım...

-Bojenka'ya niçin sormadın? Veya babana? Veya ağabeyine? Onlar onu görmüşler, değil mi?

İhtiyar ağzını şapırdatıyor, suratını asıyordu, ağacı okşuyor ve yanıt vermiyordu.

-E?

-Demişler...

-O zaman?

-Sanmak, öyle değil. Görmüş, ama görmemişler.

-İnanmıyor musun onlara?

-Onlarla Tanrı için konuşmamak. Bizde Çekya'da nasıl olduğunu konuşmak.

-Nasıldı?

-İnsanlar neşeli... Acı yok. Köpek yok. Büyük bir ev... Viyana'dan, Almanya'dan, Moskova'dan misafirler. Ustaya saygı. Büyük bir masa kurmak, sevgili hanım anne gibi, bira içmek, şarap..., işte şöyle sigara içmek-ellerini açıyordu, -bizim evin yanında büyük bir tepe vardı. Ve su, su...

-Nehir?

-Nehir.

-Niye kalmadın orada?

-Dostlar davet etmek. Ustalara Bulgaristan'da saygı var, usta yok. Ekol yap, öğrenci var...

-Sonra niye dönmedin?

-Bojenka hastaydı, para yoktu. Ağabey öldü, sonra baba..., ben mezarına gitmedim. Sadece burada oturmak, dua etmek...

-Darılıyorlar mı sana?

-Darılmıyor. Nasıl olduğunu biliyor. Sus, sorma, lyut-ven...

Bana su aldırıyordu. Avluya çıkıyor ve sürahiyi dolduruyordum. Kana kana içiyordu, sürekli susuzdu. Ardı ardına izmarit içiyordu. Bunları bitirince yatağın altına el atıyordu, Buzluca paketi çıkarıyor ve bir sigara yakıyordu. Ağır soluyordu, ara vererek. Göğüsleri hırıldıyordu. Sabahları uzun uzun, tamamen halsiz kesilinceye değin öksürüyordu. Ona bir bardak su verdiğimde de adeta boğuluyor, onunla yüzünü yıkıyordu.

-Acele çalışmak gerek, diye şikayet ediyordu, - yok zaman! Ağaç ise dinlemiyor.

-Bana bak, dedim bir gün, - niçin beni ağaçla konuşmaya bırakmıyorsun.

-Sen ağaçla konuşmak?

-Bir deneyeyim. Belki de olur, a?

Uzun zaman sustu, göz ve şakaklarını ovdu, öksürdü, sigara içti.

-Pekâlâ. Konuş ağaçla. Söylesin nasıl olur. Belki seni duyar?

Yatağa yattı ve bana sırtını çevirdi.

Uzun zaman sustuk. Galiba uyumuştu. Düzenli soluyordu. Kafam tamamen boştu ve ben artık ağaçla konuşmayı önerdiğim için kendimi lânetliyordum. Dağınıkça onu okşuyordum, tıpkı yaşlının yaptığı gibi, sözcükleri arıyordum, ama onlar benden kaçıyordu. Onların yerine kafamda karmakarışık tümceler ters dizilişle-yani ihtiyarın dizilişiyle - dolaşıyordu. Ağaç, parmaklarımın altında parıldıyordu. Sanki hafiften kabarıyordu.

-Dinle beni..., diye beceriksizce başladım.

O sanki ürperdi.

-Dinle beni, ağaç..., gözlerimi kapattım ve sözcüklerin kendiliğinden gelmesini bekledim. - Georgi Dede seni yapmak gerek! Galiba yapmak gerek, nedenini sorma. - Ağaç sertleşti. - Bir saniye! Söyleyeceğim - diye aceleyle devam ettim, - gölgeler onu çoktandır çağırıyorlar. O, onların yanına gitmiyordu, çünkü..., biz burada büfe yapıyorduk. Ancak şimdi keman yapmamız gerek. Seni yanına alacak ve Tanrı’ya götürecek. Biz O'nun kim olduğunu bilmiyoruz, Georgi Dede

de artık bilmiyor. Önceleri biliyordu, ama şimdi sanıyor ki... - ağaç sanki ürperdi, - ...bir saniye, bir saniye... Tanrı... Tanrı'ya keman gerek. Georgi Dede hiçbir zaman kötü bir insana keman yapmaz. Bak - Frantişek, yapar. Vanda - ona keza, ne var ki bu başka bir konu. Bilmen gerekir ki, Georgi Dede sana saygı duyuyor ve hiç kimseye vermeyecek... Hiç kimseye, sadece Tanrı'ya. Tanrı herkes arasında en iyisidir..., seninle çalacak, virtüöz oluncaya dek. Virtüöz ise en iyi çalan insana denir. Virtüöz çaldığı sürece salon doludur, çok çiçek vardır, herkes alkışlar, bazıları hattâ ağlar, ama hüzünden değil, hoşlarına gittiğinden. Tanrı'nın olduğu yerde ise buradan daha büyük salonlar var. Melekler var, Georgi Dede biliyor. Tanrı seninle çalarken bütün melekler dinleyecek ve kanatlarıyla alkışlayacaklar. Orada Georgi Dede'nin eşi Bojenka olacak, ağabeyi Anton, babası Yosif, herhalde Tanrı'nın eşi de orada olacaktır, o, Tanrı Anası, adı böyle. Onların oğlu İsa, o da orada olacak. Herkes sadece seni bekliyor! Ağaç, anlıyor musun? - O, parmaklarımın altında ışıldıyordu. - Etrafında o kadar çok insan var ve hepsi de iyiler! Köpek yok, heyet yok, birinci sırada Georgi Dede oturuyor ve nasıl ses çıkardığını dinliyor. Tanrı'nın çaldığı her zaman, o da orada olacak. Ben daha sonra geleceğimden dolayı bozuluyorum. Georgi Dede önce çar olmam gerektiğini söylüyor. Yaşlanınca, o beni almaya gelecek ve o zaman seni dinleyeceğim. Eminim ki. diye ateşlice devam ediyordum, -Tanrı'nın seni çalacak olması hoşuna gidecek. Senin yerinde olsaydım sevinirdim. Senin yerinde olabilmek için her şeyimi verirdim! Bir düşünsene: Tanrı seni eline alıyor, yastığı çenesinin altına yerleştiriyor ve çalmaya başlıyor... Herhalde saçları ünlü kemancıların gibi uzun ve siyahtır..., ben Paganini'nin fotoğrafını gördüm, onun saçları böyle. Evet, önce gam ve arpejler. Alıştırmak için. Sonra Conus'un konseri. Bunu ben de çalabiliyorum, ama O'nun nasıl icra edeceğini duymayı çok isterdim. Lyutven, ağaç, izin ver Georgi Dede seni yapsın keman! Ben derslerime çalışacağım, notlarımı düzelteceğim, aceleyle çar olmaya bakacağım ve Georgi Dede beni almaya gelince yine görüşeceğiz seninle. Ve yine konuşacağız. Beni dinleyerek ne iyi ettin değil mi, diyeceğim? *Ya* Frantişek ve Vanda'nın eline düşseydin ne olurdu halin? Duyuyorsun beni? Ağaç?

Ağaç, parmaklarımın altında yumuşak ve sıcacıktı. Plastelin gibi. Canlı bir beden gibi. Gözlerimi açmaya cesaret edemiyordum.

Odaya parmaklarımdan kaynayan narin, melodik bir ses yayıldı gibime geldi. Ve bir esinti geliyordu oradan - ağaç iç geçiriyordu.

Vangel kendini astı.

Bir sabah bütün mahalle onun kedilerinin - beş altı tane tüyleri yolunmuş, yarı yabanıl, kötü ve akıl almaz derecede sahiplerine bağlı yaratığın ulumasıyla uyandı.

İlk önce onu Tsanka gördü. O, hiçbir şeyin - ne uyku damlalarının, ne soğuk kompreslerin, ne de kuru bedenine tıkıştırdığı renkli hap ve tozların çare olduğu uykusuzluktan muzdaripti.

Bunlar ekim ayının sonlarına doğru oldu. Sabahtan hava serindi. Ağaçların yaprakları trotuara dökülüyordu, ama öğleye doğru güneş *kızdırıyor* ve küçük *kör sinekler* havada uçuşuyordu.

Pastırma yazıydı.

Sabah altıya doğru Tsanka'nın odasından çığlıklar yükselmeye başladı. Herkes koridora fırladı. Pepi, Rolenska ve annem geceliklerle, erkeklerse pijama ve donlarlaydı. Vançe, Vladko ve ben boşuna anne babalarımızın ayakları arasından sokularak ne olduğunu görmek istiyorduk.

İlk önce babam toparladı kendini.

Tsanka'nın kapısını çaldı ve yanıt alamayınca - kadın çığlık atmaya devam ediyordu, sanki canlı canlı derisini yüzüyorlardı, - sertçe kapıya yüklendi ve bu arada kapının gevşek kolu elinde kaldı.

Bir an sonra dağınık saçları ve morlaşmış yüzle Tsanka onun boynuna sarıldı. Ağzının kenarından köpükler çıkıyordu.

-Dehşet!, diye bağırıyordu o. - Dehşet! - ve arka bahçeye bakan avluyu işaret ediyordu.

Babam onu kendinden uzaklaştırdı, koridora itti ve odaya girdi. Herkes kapıya yığıldı. Ben, penceresinden arka bahçenin de göründüğü tuvalete sokuldum. Tuvalet çinisinin üzerine çıktım ve dışarı baktım.

Vangel, halı silkelenen demirin karşısında asker gibi gerili bir biçimde sabah güneşine karşı asılı duruyordu. Kolları dizlerinin önünde sallanıyordu. Gözleri dışarı fırlamıştı. Siyah diliyle bilinmeyen birine dil çıkarıyordu. Başı bir omzuna doğru salınmıştı. Demir ve boynu arasında keman teli misali gerili ince bir ip görünüyordu.

Çininin üzerinde öylece dururken yüksekten kustum. Tuvaletin bir köşesine büzülerek bir daha kustum. Oradan beni annem kim bilir neden şamarlar eşliğinde çekti çıkardı, ama ben onları hissetmiyordum.

Öğleye doğru kendime gelince milislerin geldiğini ve poliklinikten bir arabayla Vangel'in morga kaldırıldığını öğrendim.

Bu, mahallemizdeki ilk intihardı. Uzun uzun ve anlamsız hıçkırıklarla ağladım. Vangel'e karşı hiçbir zaman sempati duymamıştım. Ne de mahalle çocuklarının uyku hapı verip patilerine ceviz kabuğu giydirdikleri kedilerine.

Canına niçin kıydığına dair, genelde olduğu gibi hiçbiri doğru olmayan çeşitli söylentiler yayıldı.

Bu olaydan iki gün sonra birtakım insanlar gelip yatağı, masayı, iki iskemle ve gardırobu kaldırıp götürdüler, tezgâh ve aletlerini topladılar ve dükkânını mühürlediler.

-Anlıyor musun, böyle bir fırsatı kaçırmamalıyız. Bizim bir kat altımız, üstelik kuru, sıcak... Müstakil tuvaleti
ve çeşmesi de var, diye heyecanla konuşuyordu babam, Georgi Dede'nin bodrum katında ileri geri yürüyerek. -Yerleşme iznini çıkartırız. Gerekirse dünyayı altüst edeceğim, ama bu izni kopartacağım. Bu sorunla ilgilenmesi için şahsen tiyatronun müdürüyle konuşacağım. Sen bizim eski meslektaşımızsın, "Hayır" demeyecekler!

-Burada kalmak. Yok zaman taşınmak.

-Anlamıyor musun, seni buradan çıkartacaklar? Çaresi yok! Buldozerlerle gelip her şeyi yıkacaklar, nereye gideceksin o zaman?

-Bırak beni çalışmak.

-Georgi Dede! Daha nasıl anlatayım? Boş! Kuru! Geniş! Her iki tezgâh için de yer var, mobilya bulacağız, bizim binada yaşayacaksın, duyuyor musun? Bizim yanımızda!

-İstiyor çalışmak.

-Bırak şimdi bunu! Keman, şu sana konuştuklarımdan daha önemli değil. Daha bugün her şeyi kaldırıyoruz ve sen taşınıyorsun. Evrakları düzenlemek için sonra koşturacağız. Yarından itibaren yine çalışabilirsin, kimse engel olmayacak sana!

-Gitmemek ölmüş ustanın eve.

-Çocuk olma! Ne olmuş öldüyse. Hep bir yerlerde birileri ölüyor.

-Doğru...

-E?

-Usta kendi öldürmüş kendini.

-Vangel de ne ustasıysa... Ne yani kendini astıysa? Önemli olan orada olmaması. Gitti, bitti. Dükkân ise boş! Hadi, “Evet” de.

-Hayır.

-Niçin?

-Çünkü zaman yok, Marin. Yalvarmak, bırak beni keman yapmak.

-Dinle beni, Georgi Dede! Gerçekten artık şey... Kafayı üşüttüğünü düşünmeye zorluyorsun beni. Bu senin yaptığın da neye benziyor be, adam? Acele etmezsek bir iki gün sonra odayı başkaları alacak. Ne kemanı? Ver göreyim şu senin kemanını. Neymiş bu böyle?

Babam, kemanın bitirilmiş dibinin gerili olduğu tezgâhın üzerine eğildi. Tam o sırada Georgi Dede kemanın yüzeyinden ince zımparanın sarılı olduğu bir ağaç parçası geçiriyordu.

-Ne ki bu? Kemana benzemiyor!

-Neden benzememek?

-Bana kalsa..., şey gibi görünüyor... Keman için fazlaca büyük değil mi? Niçin burası - ve gövdeyi gösterdi, - o kadar şiş, burası ise - parmağı armudun üst kısmında durdu, - bu denli dar? Ya bu? - tırnağını sapın yerleşeceği yerden geçirdi. - Niye bu kadar geniş? Buraya ne yapacaksın?

-Sap.

-Sap? Kontrbas için mi? Georgi Dede, sen nelerle uğraşıyorsun?

-Demiş, keman yapıyor.

-Ama bu keman değil ki! Bu..., bu..., her halükarda ben böyle bir keman görmedim.

-Görmedin. Kimse görmemek. Eskilerde böyle kemanla çalmak - iki yüz, üç yüz yıl önce.

-Şimdi bununla uğraşmanın zamanı mı? Oyun mu oynuyorsun? Bir dinle! Al kemanını, işte Viktor da yardım edecek. Biz meslektaşlarla bir saat sonra buraya geleceğiz ve eşyalarını taşıyacağız. Daha bu akşam kemanın üzerinde çalışabileceksin.

-Marin, lyutven. Yok zaman, söyledim. Bırak, çalışmak.

-O senin Tanrın bekleyemez mi?, diye yükseltti babam sesini. - Biliyorum! Her şeyi öğrendim! Tanrı için keman yapıyorsun. Farkındayım! Ama yarın öbür gün, en geç bir ay sonra buradan atılacağının ve bunun kemanın da sonu olacağının farkında değilsin!

-Bitirmek bir aya kadar.

-Bitirmek! Ve sonra nereye? Hiç bunu düşünüyor musun?

-yok zaman düşünmek. Şimdi düşünmek aletler.

Babam mindere oturdu. Bir sigara çıkardı, parmaklarının arasında çevirdi, sonra umutsuzca elini savurdu ve tekrar kutuya koydu.

-Marin, yalvarmak, bana darılma.

-Darılmıyorum... Ama ne yapacağız şimdi?

-Oturmak, beklemek.

-Oturmak, beklemek! Sonra? Yarın seni kamyona yükleyecekler, bense oturayım ve bekleyeyim. Eh...

Babam kalktı, etrafa hüzünle bir göz attı, sonra tekrar kemana baktı ve ağzını burnunu kıvırdı. Öğleye evde olmamı söyledi ve çıktı.

Georg Henih köşeden, o ana kadar hiç görmediğim bir kalıbı kaldırdı. Olağanüstü gibi geldi bana. Kemandan epeyce büyük ve viyolonselden önemli ölçüde küçüktü. Ust kısmı gerçekten çok dar, alt kısmı ise gereğinden fazla genişti. Kalıbın İçinde enstrümanın ait kısmı, yani yüzü, minyatür kancalarla gerilmişti. Kancaları söktü ve onu serbest bıraktı. Tezgâhın altını karıştırdı, metalik bir tel çıkardı ve onunla kemanın yüzünü tutturdu. Çekmeceden küçük bir keçe çekiç aldı, ciddi ciddi bana baktı ve:

-Şimdi dikkat etmek. İyi dinlemek?

Enstrümanın yüzünün ortasına hafifçe tıklattı. O, titredi ve çınladı, diyapazondan gibi zor sezilir titreşimler çıkıyordu, ama ton o kadar uzun sürmedi.

-Duydun?

-Duydum!

-Ton hangi?

-Si bemol!

-İyi kulak!, diye memnuniyetle kaydetti o. - Si bemol, doğru!

Bu, enstrümanın alt dibiyle tekrarlandı. O, do tonunu çıkarıyordu.

İncecik makasla iki dibin kenarlarını derinleştirirken Georg Henih bana kemanlar hakkında masallar anlatıyordu. Bir zamanlar bir çocuğun dinlemiş olabileceği en harika masallar. Çeşitli ekoller - Brescia, Cremona, Venedik, Milano, Napoli, Tirol, Saksonya, Viyana - hakkında ve bir kemanın elden ele bütün dünyayı nasıl dolaştığını ve nasıl kâh gerçek ustaya, kâh üçkağıtçıya, kâh zengin prens ve baronlara, kâh saray ve yoksul evlere düştüğünü anlatıyordu. Ustaca yapılmış bir enstrümanın aslında ne garip bir yazgısı vardı! Ne denli çöküş ve trajedi, ama bir o kadar da hayranlık ve şan! Bodrum katının loşluğunda, Georg Henih'in ağzından çıkan adlar çınlıyor ve sanki sonsuz bir melodinin altın notaları gibi art arda parlıyor ve sönüyorlardı: Gasparo Bartolotti, Giovanni Paolo Maggini, Andrea Amati, Antonio Amati, Girolamo Amati, Antonio Stradivarius, Francesko Ruggieri, Andrea ile Pietro Guarneri, Giuseppe Giovanni Battista Guarneri, Guarneri del Gesu, Santo Serafino... Ve unuttuğum daha niceleri...

-İyi konuşmuş ağaçla.

-Sen duydun mu yoksa beni? - Kulaklarım alevlendi.

-Duymadım. Yorgun, uyumuş. Ama ağaç beni dinlemek. Ne söylemek, ağaç kendi yapmak, ben yardım etmek.

-Niye bizimle gelmek istemiyorsun?

-Ölmüş adamın odasına hayır. Orada keman yapamam.

-O zaman gölgelerin senin yanına gelmeyeceklerini mi düşünüyorsun?

-Öyle düşünmek. Yer iyi değil. Usta kendini öldürmüş kendi.

-Ben onu gördüm, korkunçtu.

-Ay, ay. ay! Ölü insana bakmak kötü! - O, makası damarlara çaprazlamasına sürerek kemanın yüzü üzerinde çalışıyordu. - Sen bana söz vermek hiçbir zaman ölüye bakmamak. Cenazeye gitmemek. Sen daha küçüksün, küçük çocuk... - diyordu o ve dikkatlice, yüzün, gerçek ustanın imzası denildiği “f" şeklindeki girişini oyuyordu. Yere, kıl kadar ince olan uzun kıvırcıklar düşüyordu.

-Sen ölmüş insan gördün mü?

-Sen yaşta. Annem benim.

-Ya Bojenka?

-Görmemek. Şeyde öldü, nasıl demek - hospital.

-Hastane.

-Hastane. Cenaze yaparken, nasıl demek - kılıftaydı?

-Tabut.

-Evet, tabut.

-Ölülerden korkuyor musun?

-Hayır. Ama bakmamak ölü insan. Daha iyi yaşarken, konuşurken nasıl olduğunu unutmamak...

Uzun beyaz saçları gözlerinin üzerine düşüyordu ve o, alnına kınnap bağlamıştı. Bodrum katında ikiye katlanmış, yere kadar uzun kolları ve yüzünde çukurlaşmış beyaz gözleriyle yaşlı Kızılderili'ye, kabile reisine benziyordu. Minderle tezgâh arasındaki köşede elle yapılmış ve ispirto ocağına benzeyen birtakım aletin üzerinde metalik çömlek içinde yapışkan kıkırdıyordu. Koyu kahverengi sıvı keskin ve ağır kokuyordu. Cam şişelerin birinde koyu kırmızı ve altınsı renkte bir cilâ parıldıyordu. Sıcak ve boğucuydu, sanki biri gri duvarların yarıklarından bodrum katına sıcak hava üflüyordu.

-Babaya demek aletler için?

-Söyledim.

-Baba ne demek?

-Franta veya Vanda'ya satmanın daha iyi olacağını söyledi. Bunların çocuk oyuncağı olmadıklarını...

-Babaya satmamak hiçbir zaman aletleri! Sen de satmamak, unutma.

-Hiçbir zaman!

Kemanın alt ve üst kısmını bir şeritle birleştirdi. İki milimetreden fazla kalın değildi ve bunu akça ağaçtan, Spindler v Mlyn'denki ağaçtan yaptı, beneklerin çaprazlamasına düşmelerine dikkat ederek. Birbirine yapıştırılmış altı adet şeritten oluşuyordu. Şeritleri, önce suya batırılmış bir bez parçasıyla ıslattıktan sonra kızgın demirle kıvırıyordu.

Kemanın gövdesi hazırdı. Ne kadar da ellerine baksam, kemanın kalbini - kalın bir çubuğa benzeyen o ağaç parçacığı ki, aslında enstrümanın en önemli kısmını oluşturuyordu -içeri nasıl yerleştirdiğini anlayamadım.

-Biraz sola kaydırmak - keman sağır. Sağa oynatmak -zayıf, ses yok. Yeri tam bilmek...

Kemanın arka kısmını, ön kısmından farklı olarak iki ayrı parçadan yaptı ve sonra bunları ortalarından yapıştırdı. Dibin tamamını nasıl kareciklere böldüğünü gördüm. Bu çok zor ve uzun, çok zamanını

aldığı bir işti. Karecikler arasında mesafeyi ölçüyor, sağlamasını yapıyor, defterine bir şeyler not ediyordu. Dikkatini dağıtmamak için ne yaptığını sormaya cesaret edemiyordum. Nasıl izah edebilirdi ki zaten.

Ama kalpçik hakkında kendimi tutamadım ve sordum:

-Georgi Dede, tam nereye yerleştireceğini nereden biliyorsun?

-Ağaca sormak, o kendi söylemek. Kare görmek? E, parmak koymak kareye, beklemek, beklemek, beklemek, ağaç susuyor - başka kareye koymak. Ve yine beklemek. Sormak, değiştirmek, düşünmek - ağaç görmek - usta sabırlı, zaman var - o kendi söylemek. İşte oraya koymak.

Elleri titremiyordu. En azından çalışırken. Sonra dinlenmek için minderin üzerine oturduğunda, onlar yeniden dizlerinin üzerinde sıçramaya başlıyordu. Georg Dede onlara bakıyor, avuçlarını açıyor ve kızgınca baş sallıyordu. Sabahtan akşama kadar çalışıyordu. Günün her vaktinde. Ne zaman gelirsem geleyim - o çalışıyordu. Eminim ki, geceleri de. Sadece enstrümanın veya onun bir kısmının kalıpta kalması gerektiğinde ara veriyordu. Az yiyordu. Sık sık sefertaslarını getirdiğim gibi aynen geri götürdüğüm oluyordu.

Heyet yine onu aramaya geldi. İçeri girmelerine izin vermedi. Bir anlığına sadece imzalaması için çıkmasını rica ediyorlardı. Sonra yine rahat bırakacaklardı, ama o kapıyı sürgülemiş ve sadece "Bırak beni çalışmak! Ne zaman bitirmek, o zaman konuşmak!”, diye tekrarlıyordu.

Georg Henih trans haline düşmüştü. Hareketleri emin ve çevikti. Onu kenardan izlerken her şeyi başkasının diktesi altında yaptığı duygusuna kapılmıştım - bakışı o denli büyülü, hareketleri o kadar titiz, yüzü o denli acayip parlıyordu.

O günlerde Georg Henih başka bir alemde yaşıyordu. Eminim ki orada kendini mukayese edilemeyecek kadar daha mutlu hissediyordu.

Vangel’in odasına yeni bir aile taşındı. Şoförlük yapan iri yarı, suskun ve yağız bir erkek; onun gibi iri yarı, gözbebekleri noktacıklar gibi görünen, duru mavi gözlü karısı ve oğulları - kollarını toplayarak kuru tahta gibi başını yarmadan yere düşme yeteneğine sahip benim yaşlarımda sırık gibi bir oğlan.

Daha ikinci gün kaptanın karısı, üzerinde, bir omzundan bağcıkları kopmuş olduğundan göğsünün biri sürekli dışarıda sallanan pembe bir iç çamaşırıyla arka avluyu süpürdü. Yüzünde hiç değişmeyen -

ne biraz daha genişleyen, ne daralan, ne daha mutlu, ne daha mutsuz olan - bir gülümseme donakalmıştı. Altında herhangi bir yüzün varlığını reddeden maske gibi bir gülümseme.

Kadın ruh hastasıydı. Her gün öğlen tam saat birde avluyu süpürmeye başlıyordu, bitirince de sokağa çıkıyordu. Gelen geçenler kavis çizerek yanından geçiyor ve acırcasına baş sallıyorlardı. Kocası sıkça, sadece birkaç dakikalığına, eve geliyordu. Damperli kamyonu durduruyor, kabinden aşağı atlıyordu, ama yorgun ve sakallanmış yüzünden hangi duygular içinde olduğu okunmuyordu. Dikkatlice karısını omzundan tutuyor ve yine öyle dikkatlice odaya götürüyordu.

Nezaketliydi, herkesi - hattâ biz çocukları da -selâmlıyordu. İçmiyordu. Hiç kimseyle arkadaşlık kurmadı. Taşınmalarından birkaç hafta sonra bir hastane arabası karısını bir yerlere götürdü. Kadın bir daha bizim binamıza dönmedi. Bir sonraki gün merdivenin yanındaki duvarda bir ölüm ilâm belirdi. “Eş ve oğul tarafından” imzalanmıştı. İlânda onun iyiliğinden, anne sevgisinden ve çalışkanlığından söz ediliyordu. Altta. “Seni hiçbir zaman unutmayacağız” yazıyordu.

Her ne kadar kadını kendimizden biri olarak kabul etmeye zamanımız olmadıysa da, mahallemizdeki ikinci ölümdü bu. Ölmeseydi dahi onu kendimizden biri olarak kabul edeceğimizi hiç sanmam.

Babam, Frantişek ile Vanda’ya yapacağı ziyareti günden güne erteliyordu. Ama son heyetten sonra gerçekten hiçbir zamanın olmadığının farkına vardı.

Bir sabah erken kalktık, kahvaltımızı yapıp çıktık. Onların yanına gitmeyi istemiyordum, ama annemle babam
benim orada bulunmamın bir yararı olabileceğini düşünüyorlardı.

-Belki, diye tahmin etti babam, - çocuktan utanırlar hiç olmazsa. Ne bileyim ben?

-Dene bakalım!, diye kabul etti annem.

İlk başta Frantişek bizi kabul etmek istemiyordu, ama Georg Henih’in huzurevine düşebileceğini anlayınca, ansızın ilgilendi.

-O ne diyor? İstemiyor mu?

-Siz onun yerinde olsaydınız ister miydiniz?

-E, ne yapmamı bekliyorsunuz?

-Bundan kurtulma şansı var. Ben onu evime kabul edebilirdim. Ama Sosyal Hizmetler’den düzenli aylık geliri olduğunu

gösteren bir belge istiyorlar. 60 Leva'dan daha az olmayan. Ben 20'sini vermeye hazırım, siz de meslektaşınızla geri kalan miktarı karşılamaya varsanız...

-Ayda 20 Leva? Siz milyonlar kazandığımı mı sanıyorsunuz?

-Ben de kazanmıyorum.

-Hayır. Olmaz. Aletlerini bana satmaya razı gelirse...

-Onları bana hediye etti o!, diye dayanamadım ben. -Kemanı bitirince onları bana verecek. Ben onları satmayacağım!

Frantişek ağır ağır gözlüklerini çıkardı, uzun uzun beni süzdü ve “Bak seeen!", dedi uzatarak.

-Şimdi anlaşıldı... Demek bundan dolayıymış ihtiyara hizmet? Bense şeyden sanıyordum..., bir saniye, ne kemanı?

-O şimdi keman yapıyor, susmam için babam elimi sıkmasına rağmen devam ediyordum, - bitirmeye az kaldı... Sonra bana aletlerini hediye edecek. Babam biliyor!

-İlginç! - O dikkatlice bizleri gözden geçirdi. - Kime yapıyor bu kemanı? Halen çalışabiliyor mu ki? Demek, müşterileri var! Ne desteğinden söz ediyorsunuz o zaman?

-Aylak oturmamak İçin uğraşıyor, dedi aceleyle babam benden önce. - Ben gördüm, hiçbir keman olamaz o yaptığı. Ben müzisyenim.

-Meslektaşız yani? Ama oturunuz lütfen! Niçin ayakta duruyorsunuz? - Frantişek kendini toparlamaya çalıştı, sandalye buldu ve on beş dakika bizi ayakta tuttuktan sonra oturmamızı teklif etti.

-Demek, gördünüz. Niçin hiçbir keman olamaz?

-En azından şimdiye dek öyle bir keman görmediğimden dolayı. Görülmemiş bir şekil. Sanırım belleği ona ihanet ediyor.

-Olabilir, olabilir..., Frantişek Usta buralardan uzak başka bir yerlerdeydi. - Aletlere gelince, çocuğun söyledikleri doğru mu?

-Evet... Var öyle bir şey. Benim hiçbir ilgim yok, hattâ buna karşıyım. Ama ihtiyarın arzusu bu.

-Anlıyorum. Aslında..., biliyor musunuz? İyisi mi birkaç gün düşüneyim. Ben size haber vereceğim. Adresiniz?

Babam adresimizi verdi ve acele etmesini rica etti. Nezaketle ayrıldık.

Vanda Usta bizim teklifimizi daha isteksiz karşıladı.

-20 Leva mı? Asla! Siz 20 Leva için benim çalışmaktan mahvolduğumu biliyor musunuz? Malzemenin, aletlerin, cilâların, boyaların, tellerin ne paralar tuttuğunu biliyor musunuz? Bunlardan haberiniz var mı?

-Ama o sizin hocanız!, diye öfkelendi babam. - O, bileğinize altın bir bilezik takmış! Utanmıyor musunuz?

-Ben mi? Aslında onun utanması gerek! Sakın taktığı bileziğin parasız olduğunu düşünüyor olmayasınız? Onun tek öğrencisi ben miyim sanki? Yaşlılığını da düşünseymiş. Hadi sen de! Ve bir sözle, siz de kim oluyorsunuz? Kim vekil kıldı sizi?

Babam provadan provaya, temsillere, gece yarısına kadar ekstralara koşuştururken, heyet ve kurumlar arasında dolaşırken, birileri kendini asar, diğerleri ölürken, başkaları Amerika'ya kaçmaya hazırlanırken ve annem büfeyi servis takımlarıyla doldurmak için kuruş kuruş para biriktirirken, bir ihtiyarı yanımıza almaya hazırlandığımızı duyan komşularımız ailemize gittikçe daha kötü gözle bakmaya başlamışlarken... Bu karmaşık dünyanın dışında, ayakları üzerinde zorla duran ihtiyar, her şey ve herkese kulaklarını tıkayarak kemanını tamamlıyordu.

Onu konuşturmam çok zordu. Yemiyordu. Sigara ve çok büyük miktarda su içiyordu. İnce dudaklarını sıkıyor ve susuyordu. Bazen o eski donakalmışlık durumuna düşüyordu - mindere oturuyor, köşeye gözlerini dikiyor ve çenesine doğru bir şeyler mırıldanıyordu, ama bu uzun sürmüyordu. En fazla çeyrek saat, sonra kalkıyor ve yeniden çalışmaya başlıyordu.

O dinlenirken ben sıyrılıyor, enstrümanı sardığı mendili kaldırıyor ve onu gözden geçiriyordum. Aman Tanrım! Ne kemanı bu! Sekizlik var, çeyrek, dörde üçlük ve bütün kemanlar vardı, artık her türlüsünü görmüştüm, ama böylesini - hayır. Bu şimdiye dek yapılmış olan en büyük kemandı herhalde. Belki viyoladan da daha büyüktü. Kim bilir ne uzun olduğundan değil - uzunluğu viyolanın uzunluğunu kim bilir ne aşmıyordu, ama çok daha derindi, dolayısıyla kalpçiği daha büyüktü. Şimdiye dek bir kemana yerleştirilmiş olan en büyük kalpçik!

Sap, salyangozla doğrudan bağlanıyordu. Bunlar iki ayrı parça değil, bir bütündü. Kemanlarda görmeye alışmış olduğumuz o salyangoz yoktu. Georg Henih ağaçtan kadın başı oymuştu. Onun kemanı, olağanüstü bir ustalıkla takımdaki en ince oyma makasıyla işlenmiş bir

kadın başıyla bitiyordu. Yoksa başlıyor muydu? Baş, inanılmaz derecede Bojenka’nın çiviyle duvarda çakılı silik fotoğrafını andırıyordu. Aynı zamanda saçları, hüzünle aşağıya eğilmiş başı, elmacık kemiklerinin çıktığı yüzü ve saçtığı yumuşaklık belirgince ikonadaki Tanrı Anası’nı - "Ave Maria, grazia plena!” - anımsatıyordu. Kadının gözleri, düğümü başının arkasında topuz gibi duran bir bağla bağlıydı.

-Beğenmek sana?

-Çok! İsa'nın anasına benziyor. Karına da. Sadece biraz daha yaşlı. Bu baş ne böyle?

-Amour. Bulgarca denilecek - sevgi. Küçük sen, anlamamak. Küçük çocuk.

-Niye anlamayayım? Sevgi, tamam. Ama gözleri niçin bağlı?

-Çünkü aşk, diye iç geçiriyordu Henih Usta, - kördür. Anlamamak?

-Başı çok hüzünlü.

-Yok hüzünlü. Müzisyen çalarken, tam kafaya bakmak. Önce kafa için çalıyor, sonra başkalarına. Kafa her şey duyuyor, anlıyor her şey. Yüreğinde aşk yoksa, yüzde aşk görmezse müzisyen usta değil. Belki virtüöz, ama usta değil. Anlamak? Kafa kör, müzisyen doğrudan yüreğe bakıyor. Ama yürek yoksa?

-Bu, Tanrı için yapılmıyor mu?

-Yalvarıyorum, evet. Tanrı'ya. Çalışmak bırak beni. Bakmak, düşünmek.

Babamla yaptığı görüşmeden birkaç gün sonra Frantişek Usta Georg Henih’in yanına geldi. Güneşli bir öğleden sonrasıydı, birkaç güneş ışını ihtiyarın bodrum katına dahi delik bulmayı başararak yerde neşeyle oynaşıyorlardı. Bu sabah keyfi yerindeydi. Çalışmanın sona doğru yaklaştığından mıdır, yoksa güneş ışınlarından dolayı mı, ama Georgi Dede baştaki son ayrıntılar üzerinde çalışarak ve ara sıra metalik kutudaki yapışkana bakarak şakalaşıyordu.

Yine Çekya hakkında anlatıyordu. Eski şövalye gibi giyinmiş, belinde kılıç elinde korno, at koşturmaktan daha büyük keyfi olmayan coşkun ağabeyi Anton hakkında, ki atla koşarken elindeki kornoyla en zor pasajları - Der Freischütz’ün uvertürünü, hatta Mozart’ın konserini çalabiliyormuş ve Ceorgi Dede sapı gevşeterek bu konseri mırıldanmayı deniyordu. Sesi paslı ve tizdi ve hiçbir şekilde ağabeyinin bir zamanlar çaldığı ünlü enstrümanın çıkardığı parlak

seslere benzemiyordu. Eninde sonunda kendimi gülmekten zor tuttuğumu görüyor ve kendisi de büsbütün sarsılarak gülmeye başlıyordu. Gülmesi öksürüğe geçiyor ve rahatlayıncaya dek ben sırtına vuruyordum.

Kapı sertçe çalındı. Sonra biri hemen açmayı denedi, ama artık Georg Henih sadece kapalı kapı ardında çalışıyordu. Heyetin onu gafil avlamaması için çivi her zaman çekiliydi.

-Kim?, diye sordu ihtiyar ve seslendi.

-İhtiyarcık, aç! Ben'im. Franta. Yoksa beni unuttun mu artık, a? Ama ben seni unutmuyorum bak, son sefer kovmuş da olsan. Hadi!

-Git! Yok zaman. Alet satmamak!

-Aletlerin senin olsun, istemiyorum onları. Anladım ki hediye etmişsin.

-Kim söylemek?

-Bunu da mı unuttun? O ikisini - babayla oğlu, - sen göndermedin mi yanıma? Onlar söylediler.

-Kimi göndermiş? Kimseyi göndermemiş! Yürü! İhtiyar Henih var iş. Franta, git!

-Olur mu öyle? Onca yıl beni öğrettin, böyle geri çevirmek olur mu şimdi? Hadi, Frantişek'i içeri al da nasıl bir keman yaptığını görsün. Kimin bu sipariş?

-Keman için biliyor?

-Çocuk söyledi bana. Hadi, kart Çek pintisi! Göster onu! Vanko'ya yine çalışmaya başladığını söyledim. O da uğrayacak. Ne yani, rakip değil miyiz şimdi? - Frantişek kapı kolunu zorlamaya devam ederek boğuk sesle güldü. -Gitmek! Söyledim. Keman hazır değil.

Frantişek Usta kapının arkasından bir küfür çekti ve zorlamayı bıraktı. Komşu kapı kapandı. Kızıl ve karısının seslerini duyduk.

Georg Henih'in elindeki sap aşağıya sarktı. Kadın başı yere değiyordu.

-Söylemek bana, niye babanla Frantişek'e?

-İşte şundan, diye izah etmeye başladım, - onlar Vanda Usta ile ayda 20'şer Leva yardımı kabul ederlerse, o zaman biz de vereceğiz ve seni rahat bırakacaklar. Hiç kimse sana dokunmayacak.

-Baba gitti Frantişek? Henih'e 20 Leva?

-Evet! Öğrencilerin değiller mi?

İhtiyar kederle kemanı tezgâha koydu ve iri avuçlarıyla yüzünü kapattı. Uzun zaman sustu. Bir şeylerin yerinde olmadığını seziyordum. Kendimi beceriksiz hissediyor ve nedenini de bilmiyordum. Her şey onun iyiliği için değil miydi? Bizim yanımızda kalmasından daha iyi ne olabilirdi? Niçin anlamıyordu?

-Git şimdi, yorgun, istiyorum biraz dinlenmek. Kovuyor muydu beni? Hiçbir zaman beni göndermemişti. Dinlenmek istediğinde yatağa yatıyor ve sırtını dönüyordu. Ben kendi kendime oyalanıyor, aletlere bakıyor, engel olmuyordum. Ne yaptım da onu kırdım?

-Georgi Dede, ne olur, kalayım! Sen yat, ben beklerim. Uyanınca yine konuşuruz. Hani Gasparo da Salo'nun o kemanını anlatmaya söz vermiştin? Benvenuto Cellini'nin süslediği? yalvarıyorum!

-Yok. Gitmek. Gelmek yarın, öbür gün. İstemek yalnız olmak.

Çaresi yoktu. Kalkıp gittim. O beni kapıya kadar geçirdi. Bana doğru bakmayarak "Hoşça kal!", diye mırıldandı ve ardımdan kapıyı kilitledi.

-Büyük enayilik yapmışsın! Söylememen gerekiyordu!, diye pişmanlık duyuyordu babam evde.

-Frantişek söyledi ona!

-Olan olmuş. Ne istiyor ondan?

-Kemanı görmek istiyor. Aletleri istemiyor.

-Onun ne işine girer ihtiyarın neyle uğraştığı? Hayır, keman için geldiğine inanmıyorum.

Bir akşam Frantişek bir şişe rakı ve bir kutu çikolatayla bize geldi. Annemin elini öptü ve zor gizlediği bir nefretle etrafına bakarak kendini iskemleye saldı.

-Prensip olarak, dedi o, - sizin teklifinize karşı değilim, meslektaş. Dostum İliya Konov ile konuştum ve düşünüyorum ki bir şeyler yapılabilir. Ama bazı şartlar var.

-Dinliyorum.

-İlk olarak, ihtiyarın neyle uğraştığını görmemiz için bize yardımcı olmanız gerekiyor.

-Niçin?

-Bakınız. Kemancılık yeni bir zanaat. Biz şimdi temelleri atıyor, müşteri topluyoruz. Müşterilerimizin çoğu yaşlının bizim ustamız olduğunu biliyor, ki doğru konuşmak gerekiyorsa, bu, böyledir. Neyle

uğraştığını ve kime çalıştığını bilmemiz gerekiyor. Epey bir zamandır keman yapmıyordu. Hatırlıyorum, zamanında siz sekizliği sipariş ederken..., öyleydi değil mi? Ben daha o zaman buna karşıydım.

-Hatırlıyorum. E?

-Anlayamıyor musunuz? Böyle oyunlar zanaatın saygınlığını ayaklar altına alabilir. Müşteriler saftır. Georg Henih'in bir zamanlar çok büyük usta olduğunu duymuşlar ve sanıyorlar ki, o, şimdi de mucizeler yaratacak. Böyle bir sipariş uzun zaman için bizim saygınlığımızı düşürebilir. Onun ellerinden çıkan her saçmalık bizim kampımıza atılmış bir oktur. Yargınızı kendiniz yapın - usta saçmalamaya başladıysa, öğrencilere ne kalmış!

-Ne öneriyorsunuz?

-Onu himaye altına alalım. Akli dengesinin yerinde olup olmadığının kesin ve net bir şekilde uzman doktor tarafından belirlenmesi gerekiyor. Birinci Belediye Hastanesi'nde iyi bir tanıdığım var, büyük sanat hayranıdır kendisi. Belli ki, ihtiyar, ne yaptıklarının hesabını verecek durumda, ne de herhangi bir karar verebilecek durumda. Bana katılıyor musunuz?

Mavi damar babamın alnını yardı geçti.

-Onu himaye altına aldığınızı varsayalım. Sonra?

-Ne sonrası? Bir sözle saçmalıklarla uğraşmayacak. Üçümüz 20'şer Leva vereceğiz ve bu kadar. Yaşlılığının sefasını sürsün. Zaten de kim bilir ne ömrü kalmadı. Bu birinci şarttı. İkincisi de var.

-Merak ettim.

-Evet. Bakınız, aletler için... Onlar için hiç de küçümsenmeyecek bir parayı ödemeye hazırım. Siz müzisyensiniz ve fiyatların farkındasınız. Sanırım ki anlaşacağız. Bu denli değerli aletlerin herhangi bir pratik kullanımı olmadan buralarda toz toplamalarında bir anlam göremiyorum. Sizin burada - nasıl desem? - onların hiçbir değeri yok. Anlatabiliyor muyum?

-Çık dışarı!

-Efendim?

-Dışarı!, diye bağırdı babam.

Frantişek kalktı. Yüzü kıpkırmızı oldu.

-Pişman olacaksınız..., diye başladı, ama babam kuşku götürmeyen anlamlı bir harekette bulundu ve o kapıdan dışarı uçtu. Ardından rakı şişesi ve çikolata kutusu da.

Ertesi gün Ceorg Henih'in yanına gittik ve Frantişek ile aramızda geçen konuşmamın tamamını aktardık. Farklı beklentimize rağmen, o dinçti. Bizi dinledi, hattâ ara sıra gülümsüyordu. Müşterilerle ilgili olay onu iyice neşelendirdi. Sonunda babamın gözlerine bakarak ciddi ciddi:

-Gitmemek gerekmiş Frantişek ve Vanda'ya.

-Bay Georgi, diye başladı babam, - biliyorsun ki, bunu şeyden dolayı yapıyorum...

-Biliyor, diye ihtiyar onun sözünü kesti. - Ama iyi düşünmemek. Sonuna kadar düşünmemek. Ne zaman gerek, Georg Henih vermiş bildiği her şeyi öğrenciye. Franta'ya vermiş. Vanda'ya vermiş. Ne kadar almış, almış. Bu iyi -zanaat öğrenmiş. Ama ihtiyar Georg Henih, dedi o daha büyük bir ciddiyetle, - almamak bir şey öğrenciden. Böyle olmuş eski Çekya'da, böyle olmak hep. Anlıyor? Karar verince, Henih kendisi gidecek biliyor nereye. Gerek olmamak bana Vanda, gerek olmamak bana Franta. Anlıyor?

Babam susuyordu.

-Şimdi, diye devam etti o, - Frantişek demek var, ihtiyar Henih kafası hasta. Marin, alet tapusunu ver!

-Aletlerini ne yaptığının farkında değilken hediye ettiğin kanıtlanınca bunun ne anlamı olacak ki!

-Biliyor!

-Evet, ama onlar şey olduğunun, nasıl desem, akli dengenin tamamıyla...

-Deli olduğunu?

-Aşağı yukarı.

-Beni doktora götürmek. Tapu almak deli değil.

-Bu da artık çok!

-Benim dost beni doktora götürmek, sonra gidiyor notere. İhtiyar Henih ne zaman hazır, göstermek kemanı Franta ve Vanda!

İkisi günaşırı geliyorlardı. Bodrum katının etrafında dönüp dolaşıyor, onları içeri alması için ısrar ediyor, yalvarıyor, tehdit ediyorlardı. İhtiyar onları kovuyor, bitirdiğinde gelmelerini söylüyordu. Onlar Kızıl'ın yanına giriyor ve uzun zaman orada kalıyorlardı. Ne konuştuklarını duymak

için kulağımı duvara dayıyordum, ama Georg Henih bana çekişiyordu ve çekiliyordum.

Tam her şeyin yitirilmiş göründüğü anda sevindirici bir haber aldık. Müzikal Tiyatrosu'nun yönetimi yaşlı ustaya ömür boyu emeklilik aylığı bağlamayı kabul etmişti. Bütün orkestra üyeleri aylıklarının bir kısmını eski meslektaşları için ayırmaya ve onu desteklemeye karar vermişlerdi.

Biz üçümüz sevinçten havalara uçuyorduk. Ama bunu Georg Henih'e söylemeye acele etmiyorduk, çünkü nasıl bir tepki göstereceğini bilmiyorduk.

Kemanı bitirmesini beklemeye karar verdik.

Ve işte, o, kemanı bitirdi.

Bir akşam yarın sabah ikimizin gelmesini söyledi. Erkenden. Keman, kalın bir kumaş parçasına sarılmış, köşede dayalı duruyordu. Bana göstermesini rica ettim, ama o başını salladı: "yarın".

Bütün gece heyecandan uyumadım. Kemanın bütün parçalarını ayrı ayrı görmüştüm - üst dibini, alt dibini, gövdesini, kalpçiğini, köprüsünü, boyuncuğunu, kadın başlı sapını (aşk!), telliğini, ama onu bir bütün olarak tahayyül edemiyordum. Aklımda sürekli devasa ve kaba saba bir şey - büfe gibi veya büsbütün köşeli ve kabul edilemez bir şey beliriyordu. Rüyamda büfe ve keman arasında acayip bir karışım belirdi: Çekmeceli bir keman veya daha doğrusu -keman şeklinde bir büfe. Bir babamın, bir Georg Henih'in bu mucizevi nesneden müzik çıkarmayı denediklerini görüyordum, ama bunu beceremiyorlardı. Sonra iri yarı, karanlık, burnundaki altın gözlükleri parıldayan üçüncü biri geliyordu ve o Frantişek Usta'nın kaba sesiyle: "Ben Tanrı! Vermek bana bunu buraya!", diye homurdanıyordu, ellerinde keman benim sekizliğimin boyutlanna kadar küçülüyordu ve Tanrı: "Ama ne yapmış böyle yaşlı Georg? Zanaata ayıp!", diye ağlamaya başlıyordu. Rahat uyuyamadım, gergin uyandım ve kahvaltı ettiğimiz süre boyunca bir tek sözcük çıkmadı ağzımdan.

Bir zamanlar olduğu gibi yine İskır Sokağı'ndan Volov Sokağı'na doğru yöneldik. Ağaçların yaprakları dökülmüştü. Onlar başlarımızın üstünde siyah dallarını uzatarak sanki bir şeylerden vazgeçiyorlardı, sanki bir zaman yeniden yeşerecekleri inancını yitirmişlerdi. Ara sıra cılız bir atın çektiği bir at arabası topurduyor veya herhangi bir Moskviç hızla geçiyordu - otomobillerin çağı başlıyordu.

Komşularımıza rastlıyorduk, onlar baş eğip geçiyorlardı. Çevremizde olup bitenleri gözlemliyordum. Kayda değer hiçbir şey yoktu.

Yoksul mahalle yoksul hayatına uyanıyordu.

İnsanlar asık suratlı ve gergindiler. Evimizin duvarlarında iki ölüm ilânı göze çarpıyordu. Biri daha eski - fotoğraftaki gözler karalanmış ve bir köşesi yırtılmıştı, daha yeni olan diğeri ise fotoğrafsızdı.

Büyük olasılıkla Vraja ve Stamen perdelerle ayrılmış odalarında şimdi uyanıyor, onlara ayrılmış bölümün tavanına göz dikiyor ve susuyorlardı, perdeler ise dalgalanıyordu, arkalarında çocukları uyuyordu.

Büyük olasılıkla Frosa kör kütük sarhoş kocasını merdiven deliğinin esaretinden kurtarmak için kendini zorlayarak omuzlarından tutmuş çekiştiriyordu, üç çocukları da ona yardım ediyorlardı. Kadıncağız yüksek sesle yazgısına lanet okuyordu. Bu güne. Bu hayata. Bir ölünün ardından ağlar gibi.

Büyük olasılıkla Tsanka baş ağrısına karşı sabah aldığı tozlarını içiyordu, afnı sirke ve suyla ıslatılmış mendille sarılıydı, sağ sola başını sallıyordu ve bu eski ve pis eve lanet okuyordu, çünkü her şey için o suçluydu, çünkü buraya giren iyi gün yüzü görmemişti. Ve başındaki sancıdan dolayı hayalindeki görüntüleri - başka sokak, başka semt, başka yaşam... - canlandırmaya gücü yoktu.

Büyük olasılıkla Rolenska ile Rolenski yataklarında Amerika'ya nasıl kaçacaklarının plânını yapıyorlardı.

Büyük olasılıkla Manolço, önceki gece onları baltayla doğramaya kalkıştığından yaşlı gözlerle eşi ve çocuklarından özür diliyordu. Onlar ağlaşıyor ve her şeyi bağışlıyordu. Akşama kadar.

Büyük olasılıkla Sakatela birer metre geniş ve uzun, mezardan da daha dar ve sabahtan akşamın geç vaktine kadar zamanını geçirdiği dükkânına ayçiçeği çekirdeği külâhiarını diziyordu. Ve beş külâhtan fazla satamayacağından emindi.

Büyük olasılıkla Brım Amca yeşil büyüteci gözüne takıyordu.

Büyük olasılıkla Yordan beyaz önlüğünü bağlıyordu.

Yoksulluk.

Yoksulluk.

Köşeye varınca Volov Sokağı'na saptık. Kapıyı açıp koridora girdik. Havlayan Baron çoktandır yoktu. Kızıl ve karısı duyulmuyordu.

Georg Henih'in kapısını çaldık ve onun dinç sesini duyduk:

-Giriyor!

Uzun beyaz saçlarını yıkamış ve taramış, eski siyah ceketi ve boynundaki papyonuyla Georg Henih bizi bir eliyle tezgâha dayanmış şekilde karşıladı. Diğer koltuğunda kemanı tutuyordu.

Arkamızdaki kapıyı kapatınca, o, onu iki eline aldı, damaklarına doğru götürdü, öptü ve bize doğru uzattı.

Önce babam aldı. Dikkatlice, yeni doğan çocuğun tutulduğu gibi. Keman gerçekten büyüktü, hattâ gayet büyüktü, sabahın alacakaranlığında kırmızımsı ve altınsı bir parıltıyla parlıyor ve babamın yüzüne yansıtıyordu.

Şaşkınlık içinde babam onu tutuyor ve halen bir şey söyleyemiyordu. Keman gibi keman değildi. Görüntü olarak viyola kadar veya belki biraz daha büyüktü. Geniş sapında yedi tel geriliydi; bir o kadar da iskemlecik ve sap tahtası altından geçiyordu ve ufacık anahtarlarla ayarlanıyorlardı. Kadın başı, sapın ince ucundan nazikçe kıvrılıyordu. Babam altını çevirdi ve dikkatlice parmakla gövdesine ve bir de kalpçiğin bulunduğunu tahmin ettiği yere tıkladı. Bodrum katına bir ses yayıldı, sanki bodrum katında değil de mükemmel akustiği olan bir salondaydık. Georg Henih *tezgâhın çekmecesini* çekti ve beyaz at kıllarının parladığı sedef saplı uzun bir yay çıkardı. Reçine çıkardı ve yayı onun üzerinden yavaşça geçirmeye başladı.

-İstiyor denemek?

Babam başını çevirerek enstrümanı ona uzattı. Georg Henih kemanı aldı, mindere oturdu ve yeniden küçüldü. Keman ellerinde devasa görünüyordu. Beş yıl önce burada, aynı yerde gördüğüm büyücü yeraltı cücesine benzedi.

O, uzun uzun kemanı çenesinin altına yerleştirdi, sonra titreyen parmaklarını tellerin üzerine koydu, siyah abanoz sapa dokundukları anda titreme durdu ve yayı üzerine sürdü.

Güçlü bir üç sesli majör gürledi, sanki filarmoninin bütün birinci kemanları aynı anda çalmaya başladılar. Ton, tanıdığım kemancıların hiçbirinde olmadığı kadar yumuşak ve kadifemsi, o denli sıcak ve ihtiraslıydı!

Ton, gümüşümsü ve havaimsi kayboluyordu, sanki kışın iki çalılığın buz tutmuş küçük dalları arasında incecik bir örümcek ağı geriliydi ve rüzgâr onu kaldırıp gitmişti.

-Nedir bu? Ne bu? Nasıl başardın bunu?

-Beğeniyor sen?

-Fantastik..., ama bu keman değil.

-Haklı. Belki değil tam keman. Beklemek, duymak Franta Usta ve Vanda Usta ne demek. Çağırdı dün buraya. Keman görmek istedi, gelmek görmek. İhtiyar Ceorg Henih yok saklamak.

On dakika kadar sonra geldiler. Önce Franta girdi, ardından da sırıtarak Vanda daldı içeri.

-Hey, moruk, diye homurdandı Frantişek, -merakımızdan çatladık! - O üstten üstten bize baktı ve selâm verdi. - Hadi göster bakalım! Bu mu? Ama ne ki bu?

İhtiyar ona kemanı verdi. O eline aldı ve altını üstünü çevirmeye başladı, yüzü daha çok ve daha çok uzuyordu. Vanda merakla arkasından başını uzatıyordu.

-Bunu mu yapıyordun bunca zamandır? - Frantişek kemanı çeviriyor, her tarafından onu inceliyor, gözlerine yakınlaştırıyor, burun büzerek kokluyordu ve sonunda Vanda’ya verdi.

-Sence ne bu? Nedir bu?

-Hm, bilemiyorum..., aslında viyolaya benziyor, ama bu tellerle?

-Kim sipariş etti bunu sana?

-Kimse, diye yanıt verdi Henih. - Usta zanaatın şanı için yapmış!

-Evet! - Franta gözlerini kıstı. - Nedir bu, söyleyecek misin? Nasıl çalınır bu, biliyor musun? Ve kim bu saçmalığı çalmak isteyecek?

-Tanrı!, diye ciddi ciddi yanıtladı Ceorg Henih.

-Kim?

-Evet, dedim ben. - Tanrı!

-Anlaşıldı. - Frantişek ona kemanı geri verdi. - Bunamış, öyle de tahmin ediyordum zaten, diye Vanda’ya döndü, -deli, ne diyeceksin?

-Tam deli, dedi o. - Bir düşününce...

-Franta ve Vanda!, dedi sertçe ihtiyar. - Dinle beni! Pişman, sizi eski iyi zanaata öğretmek! Hiçbir şey öğretmemiş size Georg Henih, çok üzgün. Ne zaman hiçbir şey yok, ne zaman yalnız ve ihtiyar ve hasta... Hayatın gittiğini bilmek - nasıl çalışır usta. Üzgün siz için! Öğrenmiş, ama öğrenmemiş - zanaat daha büyük en büyük ustadan! Zanaat en büyük dünyada ve usta mutlu, çünkü çalışıyor... Olsun para yok, olsun yalnız, ihtiyar, hasta ve aç. Zanaat için çalışmış! Bilmiyor ne kemanı? Söylemek

size: Viola d'amore! Bulgarca demek - aşk kemanı! Niye keman büyük? - Çünkü ustanın aşkı büyük! Kimse viola d'amore çalmamak? - Çalmamak, çünkü sevmeyi unutmak. Usta unutmuş zanaatı sevmek. Müşteri unutmuş kemanı sevmek. Keman unutmuş müzisyeni sevmek. İnsan kendi unutmuş kendini sevmek.

-Kart bunak!, diye Frantovyere tükürdü. - Hadi, Vanko. Bırak şu... Hıristiyan'ı. Tanrı için keman!, diyerek güldü ve çıkmaya yöneldi.

Onunla Vanda da çıktı.

Biz bize kaldık.

-Marin, sen gördün yoksul ne?

-Evet, Georgi Dede.

-Küçük çar Viktor gördü?

-Evet.

-Unutma! Aklında tutmak! Franta ve Vanda gibi hiçbir zaman yoksul olmamak. Duydu beni?

-Georgi Dede, babam ayağa kalktı, - iyi bir haberim var. Müzikal Tiyatrosu'ndan emekli aylığı alacaksın. Her şey halledildi. Bizim yanımızda kalacaksın!

-Çok teşekkür etmek!, dedi ihtiyar. - İyi meslektaş, altın meslektaş! Ama unutmuş sana söylemek, heyet vardı
burada dün...

-Ve ne oldu? Aldın mı onları içeri?

-Almış. İmzalamış. Yaşlı insan evine gitmek.

-Ne diyorsun?, o inanmayan bir bakış attı. - Sen mi imzaladın?

-Evet. Kızmamak, Marin, yalvarıyor. Çok sana teşekkür her şeye, yemeğe, küçük benim dosta, ama burada kalmamak. Gitmek.

-Ama niçin? Nereye? Kırdık mı seni?

-Yalvarıyor, Marin, kırmamış. Her şey bitirmiş. Yorgun. Gitmek.

-Sen huzurevinin ne olduğunu biliyor musun? Hiç bunun farkında mısın?

-Bilmek istemiyor. Nereye gitmek önemli değil. İşini bitirmiş. Marin, rica, kafa için doktora götür. Yazsın tapu. İstiyor bilmek, ihtiyar Henih kafa iyi. Sonra noter imzalamak. Franta'ya alet bırakmamak. Alet için rahat olmak.

-Hemen şimdi heyete gidip imzaladığın her şeyi iptal ettiriyoruz. Kalk!

-Demiş! Öyle istiyor. Rica son, doktora götür!

Hiçbir şey yapılamazdı. Daha uzun zaman onu ikna etmeye çalıştık, ama o ısrarla reddediyordu. Babam Dr. Berberyan ile irtibata geçti. O da onları bir uzman psikiyatra yönlendirdi.

Doktor, mesleki deyimle, Georg Yosif Henih'in akli ve ruhi dengesinin tam olarak yerinde olduğunu tespit etti. Sonra notere gittiler ve vasiyetname hazırladılar. Georg Henih aletlerini bana vasiyet etti.

Ertesi gün babam, Robertoviç, Robert Dimov ve Grigor Avramov bodrum katına geldiler ve iki tezgâhla afetlerin bulunduğu sandığı kaldırıp götürdüler. Üzgün ve suskundular. Kızıl, kapıyı aralamış onları izliyordu.

-Pislik', diye Grigor Avramov kendine hakim olamadı ve kapıya bir tekme attı. Kızıl hemen kilidi çevirdi.

Her şeyi bizim bodrum katına taşıdılar. Oda boşaldı. Sadece yatak, altındaki tahta valiz, duvardaki ikonalar ve Bojenka'nın fotoğrafı kaldı.

Ertesi gün gelecek ve onu götüreceklerdi.

Akşam üzereydi. Minderin üzerinde oturuyor ve karşı duvara bakıyorduk. Uzun zamandır gelmemişlerdi. Georg Henih işini bitirebilmesi için rahat bırakmalarını rica etmişti. Şimdi Tanrı'nın kemanı minderin üzerinde duruyordu, biz ise onları bekliyorduk.

Gölgeler gecikiyordu.

-Belki daha yemek yiyorlardır?, diye fısıltıyla soruyordum.

-Sanıyor ağabeyin atı göklerde koşuyor ve ağabey onu tutamıyor. Azgın at! yelesi ihtiyar Henih'in saçları gibi ve bu kadar gözler. -Baş ve işaret parmağıyla büyük daireler çiziyordu. - Ne zaman koşuyor, nallarından kıvılcım çıkıyor, burundan ateş fışkırıyor.

-Hemen mi götürecekler seni?

-Sanıyor, hayır. Henih için yok atın üzerinde yer. Orada Bojenka oturuyor. Söylüyor ağabeye, yalnız beni almaya gelmek. İkimiz ata binmek ve gitmek.

-Beni almaya ne zaman geleceksin? Söz verdin, değil mi?

-Ay! Saçma söylemek. Söylemek sana - oku, ol çar. Georg Henih unutmuyor, geliyor, konuşuyoruz, altın benim dost... Sen unutmak Georg Henih?

-Hiçbir zaman!

-İyi, iyi...

Geldiklerinde iki tezgâhın ve diğer şeylerin olmamasına çok şaşırdılar. Boş odanın içinde dönüp dolaşıyor, duvarlara dayanıyor, oturmaya yer arıyorlardı. Apar topar yere yerleştiler. Georg Henİh'in minderinin karşısına geçtiler.

Biz ikimiz ise diz çökerek son kez "Ave, Maria, grazia plena"yı söyledik.

Sonra gittim. Bütün gece konuşmaları için onları bıraktım.

Ertesi gün okuldan kaçtım. Sabahtan amaçsızca evde döndüm dolaştım, Evsiz'i okumayı denedim, ama yoksul Remi'nin hikâyesi birden çok aptalca geldi bana, harfler adeta gözlerimin önünden kayıyorlardı.

Babam provadan döndü, öğle yemeğini her zamankinden daha erken yedik. Sonra annem Georgi Dede için bir çıkın temiz iç çamaşırı, babamın birkaç eski gömleğini, bir çift pantolon ve ceket hazırladı. O artık her türlü - geniş ve dar, kısa ve uzun - giysinin insanın üstüne oturduğu bir durum veya haldeydi. Naylon bir torbanın içine yiyecek ve meyve de koydu annem ve biz çıktık.

Minderin üzerinde oturur bulduk onu. Ayaklarının kenarında bir tahta valiz duruyordu. Tanrı için yaptığı kemanı bezlere sarmış ve koltuk altına sıkıştırmıştı. Boş bodrum katı öncelerden daha ezici görünüyordu bana. Gözyaşlarını boşandı boşanacaktı, ama o beni bir çarın ağlamaması gerektiği için uyarmıştı. Durmadan "Ben bir çarım! Ben bir çarım! Ben bir çarım!" diye tekrarlıyordum ve hüngür hüngür ağlayasım geliyordu içimden. Georg Henih selâmımızı aldı, annemin elini öpmeye yeltendi, ama o, elini arkasına doğru çekti. Henih döndü, karşı duvara gözlerini dikti ve o bildik dalgınlığa kapıldı. Bir şey konuşmuyorduk. Minderin üzerinde, onun iki tarafında eğik başlarla oturuyorduk. Babam parmaklarını çekiyor ve kemikçikleri çıtlatıyordu. Kuru ve boğuk ses canımı sıkıyordu.-Annem elini uzatarak onun avucuna dokundu. O çıtlatmayı kesti. Sigara çıkardı, Georg Henih'e ikram etti ve ikisi içmeye başladılar. Sonra aklına bir şey geldi, alnına vurdu ve para
vererek beni on paket Buzluca almaya gönderdi.

Dükkândan koliyle döndüğümde ambulans bodrum katının önünde bekliyordu. Bir doktor ve iki hemşire arabaya dayanmış neşeyle sohbet ediyorlardı.

Dış kapı açıldı. O, ikiye katlanmış yürüyordu. Sağ elinde, annemin sapına naylon torbayı tutuşturduğu tahtadan valizi taşıyordu. Sol koltuğunda - kemanı. Ambulansa kadar olan birkaç metreyi yürürken yardım etmelerine izin vermedi. Desteklemelerini istemiyordu.

Acelece koştum, önünde durdum ve sigaraları uzattım. O duraksadı, valizciği yere koydu ve beni okşadı. Sonra elini uzattı. Ben elimi onun avucuna bıraktım. Sıcacıktı, kuruydu ve çizikliyordu. Kulaklarımda "Vereceksin küçük elceğizi ihtiyar dedeye?", diye çınladı.

Babam valizi ambulansa yerleştirdi. Doktor hoşnutsuzca ona baktı.

-Hadi, dede!, dedi o. - Desteklememize gerek var mı? -ve koltuğuna girmeyi denedi.

-yok, diye yanıtladı Georg Henih, döndü, sakince gözlerini kaldırdı ve: - Elveda, kıymetli bayan! Elveda, meslektaş Marin! Elveda, benim sevgili çar Viktor! Size dua etmek. Her şeye çok teşekkür, beni unutmayın, ihtiyar Henih. Affedin, gücendirmek varsa bir şey. Darılmayın. Elveda!, dedi.

-Pazar günü ziyaretine geleceğiz, dedi babam. - Sesine sertlik vermeye çalışıyordu. Annem hıçkırıklara boğulmuş, gözlerini ovuşturuyordu. Ben ağlamaya başladım. Doktor hayretle bize bakıyordu.

-Akrabanız değil mi?, diye sordu.

-Hayır, diye karşılık verdi babam. - Arkadaş. Sadece arkadaş.

Georg Henih ambulansa girdi. Ardından hemşireler de.
Doktor şoförün yanına oturdu. Araba ani hareket ederek köşenin arkasında kayboldu.

Onu istasyonun yakınlarında bulunan geçici huzurevine götürdüler. Oradan yaşlı insanları ülkenin çeşitli huzurevlerine dağıtıyorlardı. Georg Henih on gün kadar kaldıktan sonra Hayrettin Köyü'ndeki huzurevine gönderildi.

yeni evinde onu iki kez ziyaret ettik. Önünde ağaçtan bir bank vardı. Üzerine kuru bir ağacın çıplak dalları iniyordu. Soğuktu. Rüzgâr esiyordu. Kışın sert geçeceği konuşuluyordu. Banka oturduk ve beklemeye başladık. Bekliyorduk. Belki yarım saat kadar bekledik. Geldiğinde, bu birkaç gün İçinde daha çok küçüldüğü gibime geldi. Tanrı için yaptığı kemanı yine koltuk altında tutuyordu. Selâm vermeden yanımıza oturdu ve uzun uzun yüzlerimize baktı - sanki kim olduğumuzu çıkartmakta zorlanıyordu.

-Georgi Dede, dedi babam dikkatlice. - bizi tanıyamıyor musun? Meslektaş Marin, eşim, çar Viktor?

O gülümseyemedi, ama gözleri ışıldadı:

-Küçük çar, diye mırıldandı, - oku, oku, ol büyük çar!

Boşuna kendini nasıl hissettiğini, bir ihtiyacı olup olmadığını soruyorduk. O susuyor ve ayaklarına bakıyordu. Başını kaldırdığında sancıyla Adem elmacığının altı üstüne geliyordu, sanki Henih Usta gözyaşlarını yutkunuyordu.

Gitmesine iki gün kala onu ikinci kez ziyaret ettiğimizde kim olduğumuzu sanki daha az hatırlıyordu. Yine kemanı koltuğunun altına sıkıştırmıştı, hattâ hemşire, gece gündüz onu yanından ayırmadığını söyledi. Başını sallıyor ve yere bakıyordu. Sadece yüzümün üzerinde bir an için bakışını tuttu, sanki gözlerinde bir hatıra canlandı, ama sonra yine bulandılar ve o. başını eğdi. Babam not defterinden bir yaprak kopardı, adresimizi yazdı ve ceketinin cebine koydu.

-Adresi unutma, Georgi Dede, dedi net olarak o. - Çar Viktor'un adresi, hatırlıyorsun değil mi?

-Çar Viktor, diye fısıldadı ihtiyar. Sonra kapak taşlan üzerinde ayak sürükleyerek ve arkasına dönüp bakmadan toplandı.

Gideceği gün okuldan kaçtım, Hal'den tramvaya atlayarak huzurevine gittim, yanına bırakmadılar. Görüşmeye izin vermiyorlardı. O zaman binanın önünde durdum ve beklemeye başladım. Uzun zaman bekledim - belki bir, belki iki saat.

Sonra kapı açıldı ve çıktılar - birbirlerine benzeyen elli civarında yaşlı erkek ve kadın. Hepsi hayırsever birinin bağışladığı, bedenlerine uymayan bol giysiler içinde, hepsi kamburlaşmış, cılız ve hüzünlü yüzlerle, hepsi korkunç derecede yardıma muhtaç. Bir yığın insan mutsuzluğu!

Binanın önünde durdular, birbirlerine sokuldular ve başlarını eğdiler. Öyle sanıyorum ki, nereye götürüldüklerine kayıtsızdılar.

Hemşire önlerine çıktı, bir şeyler söyledi ve onlar yürüdüler. Kabullenmişlik içinde yazgılarını usulca sürüklediler. Tamamıyla korumasız küçük çocuklara benzemeleri için el ele tutunmaları kalmıştı.

Gara doğru üçer kişilik sıralar halinde yürüyorlardı. Bense onların birkaç adım kenarından. Georg Henih kemanı koltuğuna kıstırmış ikinci üçlünün ortasındaydı.

Garda bekleme salonuna götürüldüler. Bankların üzerine kendilerini saldılar. Banklarda yer bulamayanlar yere oturuyordu. Georgi Dede ayakta kaldı.

Cesaretimi toplayıp yanına yaklaştım ve arkadan ceketini çektim. O, kemanı daha sağlam sıktı ve arkasına bakmadı.

O zaman önüne geçtim ve hafifçe:

-Georg Henih. Georg Yosif Henih, Tanrım, bağışla ağabey Anton'u, baba Vbsif'i ve eşim Bojenka'yı! Beni tanıyor musun? Ne söz verdiğini hatırlıyor musun?

O, gözlerini kaldırdı ve ince damakları yavaşça ürkek bir gülümsemeyle gerildi.

-Çar Viktor, diye fısıldadı ihtiyar, - küçük dost.... çok sevinmek, hatırlamak..., her şey hatırlamak..., alet unutmamak. Onları satmamak.

-Her akşam seni bekleyeceğim, dedim, - yakında yanıma gelmeni bekleyeceğim. İstersen ötekilerini de al. Onlar beni tanıyor, herhalde rahatsız olmazlar. Tanrı'nın kemanı beğenip beğenmediğini anlatmanı istiyorum. Unutmayacağına söz ver!

-Söz, dedi Georg Henih, - beklemek beni. Dostun unutmamak seni!

Sonra onları trene bindirdiler. Trenin kalkmasını beklemedim.

Uzun zaman Sofya garı çevresindeki semtlerde başıboş dolaştım, ağlamamak için dişlerimi sıkıyor ve "Çar, çar, çar!", diye tekrarlıyordum içimden. İşte, daha bu gece gölgeler onu almaya gelebilirler, diye düşünüyordum, ne kadar erken, o kadar iyi. Yarın veya öbür gün ise görüşeceğiz. Onun gibi yatağa oturacağım, karşı duvara gözlerimi dikeceğim ve annem varsın makineyi tıkırdatsın. Nasıl da olsa onu görmeyecek. Gelince hafifçe bizim "Ave Maria, grazia plena!"yı söyleyecek. Doyuncaya kadar konuşacağız.

Elveda, Georg Henih!

Ama gölgeler onu hemen almadılar. Gittiğinden az bir süre sonra - belki bir ay, belki iki, - eve, bu hikâyenin başında bahsettiğim ve defter kâğıdına kurşunkalemle ve okunaksız yazıyla yazılmış iki mektup geldi. İşte kelimesi kelimesine içerikleri:

Sayın benim Marin ve bütün altın kıymetli siz aile.
Çok mutlu oLmak var hediyeleRe göndermiş.
Teşekkür etmek çok Sizin aitm çocuk.

Bana altın kavalye

Anne Böyyük sevinç bu kadar böyyük hediye İnşallah sağlam ve mutluluk versin Tanrı. Çok sağlık ve mutluluk Bütün hayat ve senin anne baba yok ne gözlük ne kalem ne mürekkep Bağışlayın beni Yalvarmak tatlı küçük oku oluyorsun büyük çar Öpüyor seni Ben iyi. sadece üzgün yalnızım isterdim sizin eve yakın sizi seviyorum sizin Çeorg Henih

Ve bu mektup yine de oldukça sakin bir tonla yazılmışsa, onun ikinci - ve sonuncu - mektubunu şimdi dahi boğazıma bir topaç düğümlenmeden okuyamıyorum:

Kıymetli meslektaş benim Marin dilemek senin kıymetli aile çok sağlık Kısmet ben sağlam ve rahat Çok sağlık ve mutluluk bunun *dışında rahat her şeyle unutmak nasıl yazmak sefalet sadece tütün içmek yok çok sağlık senin çocuklara, çar oğlan?* unutmuş *ben adı yollarsan altın ad*

Aklıma geldi!!! Çar Viktor yalvarmak çok yollamak izmarit topluyor izmarit isli kâğıtla postada sor nasıl paketlemek izmarit yaz görünsün yiyecek yok yaz içilmiş izmarit yazık varmış *kalmak benim evde ama geç Çok üzgün var kalmak sofya bitmiş final*

Çok sağlık çar Viktor. öpüyor kalpten sadece izmarit kâğıt çok yalvarıyor izmarit kıymetli Viktor oku el Veda sadece izmarit

-Ama niye, diye sordu annem yaşlı gözlerle, - niye bu kadar izmarit olmalarında ısrar ediyor? Niçin izmarit? Niye sigara değil?

-Çok basit, diye karamsarca karşılık verdi babam, -çünkü izmaritleri hiç kimse çalmayacak. O yüzden.

Birkaç gün sonra babam Hayrettin Köyü’ne ziyaretine gitti. Aynı akşam döndü - karamsar ve ağzına kilit vurmuş. Anca kahvaltıda Georg Henih’in onu hiç tanımadığını öğrendik. Bir banka oturmuşlar, babam kim olduğunu hatırlatıyormuş, ama ihtiyar sadece başını sallıyor ve boş gözlerle bakıyormuş. Kemanı koltuğunun altında sıkıyormuş.

-Belki, diye tahmin ediyordu babam, - kemanı kendisiyle ne için taşıdığını dahi hatırlamıyor.

Birkaç kez çar Viktor’dan selâm söylemiş. Georg Henih buna da bir tepki vermemiş.

Sonra ölümünü duyuran o tebliğ gelmiş. Annemle babam bunu benden gizlediler.

Bizden hiç kimse cenazesine katılmadı.

Georg Henih yaşamımızdan çıktı. Çok zaman geçmemişti ki, adı evimizde tamamen unutuldu.

Dert ve kahırlar anne ve babamı yıprattı. Onlar artık gerçekten yaşlı insanlar ve sıkça yatağın üzerine oturmuş büfeye boş gözlerini dikmiş vaziyette yakalıyorum onları.

Benim saçlarım da ağardı. Etrafımızdaki her şey değişti. Mahalle artık eskisi gibi değil. Mahalle diye bir şey kalmadı.

Mirço ikinci enfarktüsü geçirdi. Ağırbaşlı bir ninecik olmuş olan Malinka ona hizmet ediyor. Stanka ile Stanko uzaklarda bir yerde yaşıyorlar.

Stamen kamyon altında kaldı.

Bir yıl sonra Vrana da vefat etti. Oğullan ünlü bir sanatçı oldu. Kızlarına felç indi.

yorde içkiden öldü. Oğlu Mitko elçilik şoförü oldu ve Çekoslovakya'da görevde. Lyubka birkaç kez evlenip boşandı ve bir yığın çocuk doğurdu. Karşılaşsak birbirimizi tanıyacağımızı hiç sanmam.

Manolço da içkiden öldü. Şişti, devasa bir ipekböceği gibi kabardı ve üç gün içinde yok olup gitti. Ölümü çok sancılıymış. Pepi iyice yaşlandı ve yüz yirmi kilo oldu. Yabancılarla düşüp kalkan ve çalışmayan kızıyla sürekli kavgalı.

Rolenska ile Rolenski Amerika'ya kaçtılar. Onlar da artık aramızda değiller. Kızları Silvia Amerikalı ve bir şey bilmiyor. Bizim sokağımız ve bizim evimiz hakkında hiçbir şey bilmiyor.

Tsanka da vefat etti. Delirmeden önce onu aynen bizimki gibi bir eve götüren komşu mahalleden biriyle evlendi. Daha sonra akıl hastanesinde öldü.

Fırıncı Yordan çoktandır müteveffa.

Brım Amca da.

Sakatela. o da.

Birilerini unuttum mu? Unutmuş olsam dahi ne önemi var. Burada adı geçen insanların neredeyse hepsi yaşamları boyunca aynı boyunduruğu çektiler. Birbirine o kadar çok benziyorlar ki. onları aklıma getirince sanki bir sıra hem erkek, hem kadın yüzü üzerinde aynı fizyonomiyi görüyorum.

Çok üzgünüm bu insanlar için. Yaşamış oldukları yıllar için de çok üzgünüm. Bazen, o lânetli ev olmasaydı bambaşka olurlardı, diye düşünüyorum, ama hiç sanmam.

Frantov ile Vanda mı? - Ceorg Henih'in aletlerinden dolayı babama karşı şikayette bulunduklarını hatırlıyorum. Avuçlarını yaladılar. Aletler halen evimizin bodrum katında eski ağaç sandığın içinde duruyorlar.

Bazen aşağıya iniyorum, kapıyı açıyor ve sandığın kapağını kaldırıyorum. Maksul olmanın ne olduğunu bilmediğimden dünyanın en yoksul çocuğu olmak istediğim çocukluğumun kokusu vuruyor burnuma.

Herhangi bir eski keman kalıbını çıkarıyorum, o veya bu oyma makasını kaldırıyorum, karanlıkta gözlerimin önünde onu çeviriyorum. İçinde, beni ihtiyara yaklaştıracak bir şeyleri koruduğunu umut ederek ağaç sapının kokusunu içime çekiyorum.

Sıkça hayal kırıklığı içinde her şeyi yerine bırakarak yukarı odama çıkıyorum.

Hakkında anlatacaklarım burada bitiyor, Georg Henih.

Ayrıldığımız günden bu yana çeyrek yüzyıl geçti. Artık küçük bir çocuk değilim. Gelmeni bekledim, söz vermiş olduğun gibi, ama gelmedin. Ne o geç sonbaharın son gecelerinde, ne de ondan sonra. Odamda gölgeler sürünüyor, ama aralarında seninki yok.

Buna rağmen, eminim ki sen beni unutmadın.

Ne var ki ben kim olduğumu unutmuştum!

Georg Henih, kalk! Yanıt ver! En büyük tutkuyla yarattığımız o şeylerin, yaratabilme durumunda olduğumuz o yegane şeylerin yazgısı nedir?

Zanaat mı daha büyük yaşamdan, yoksa yaşam mı - zanaattan?

Niye dünyada ustaları gücendiren ve aşağı düşüren insanlar vardır?

O büfeyi hatırlar mısın? Evimizde durmaya ve sararmaya devam ediyor ve devasa gölgesi üzerime düşüyor. Hele akşam olup gölgelerin krallığı bastırınca. O gölge üzerime çullanıyor, büyüyor, pencereye kadar uzuyor, dışarı sokağa seriliyor, yelpaze şeklinde diğer sokaklara doğru sürükleniyor, ötelere ilerliyor... Dur!

Yoksulluk şiddet, karanlık, alçaklık, namussuzluk ve ölümdür!

Neler bizi açgözlü, kötü ve yüreksiz kılıyor?

Neler bizi alçaltıyor ve aşağılatıyor?

Melankoliye kapılan Kral Saul arp çalar.

Goiyat'ı yenen Davut mizmara el uzatır.

Kral Süleyman kamıştan çubuğu çıkararak “Her şey boş, boşların boşu...”, diye yazar.

Ya beni, neler bekliyor beni?

Küçük çocuklar büyüyor, yanarım hallerine.

Çünkü mezarını bulamadığım ve adının yazılı olduğu hiçbir haccı göremediğim gün, ne olduğunun farkına vardım. Gözlerimin önündeki sis kalktı ve gördük ki, akşam çöküyor, uzaklarda ise, gökyüzünün bir noktasından yıldız tozu kalkmaya başlıyor, onun içinden esrikçe koşturan bir atlı beliriyor: Nokta durmadan büyüyor ve sen ağabeyin Anton’un sana doğru koşturduğunu görüyorsun. Atın siyah yelesi yelleniyor, burun deliklerinden ateş fışkırıyor, kulaklarına ise bir ses geliyor: Anton korno üflüyor.

Hazırlan!

Düş yola!

Bekliyorlar seni!

Önünde at şahlanırken ve ağabeyin bir eliyle dizgini tutarken, sen huzurevindeki yatağından kalkıyor, koltuk altına kemanını sıkıştırıyor, bedenini kırıtıyorsun ve artık Volov Sokağı’ndan tanıdığım o yeraltı cücesi değil, yüzyılımızın başında Bulgaristan’a öğrenci bulmaya gelen genç, sağlam ve mavi gözlü adama dönüşüyorsun...

-Yine mi gidiyorsun? Dersini almadın mı?, diye çığlık atıyor yoksullar korosu ardından, ama sen arkana dahi bakmıyor, sadece gülümsüyor ve ata, ağabeyinin arkasına atlıyorsun.

Nereye koşturuyorsunuz? Yol, yukarı göklere doğru kıvrılıyor, jaspis ve yakut parıldıyor, yedi şamdanlık yanıyor ve Tanrı’nın yaşadığı evin kapısını aydınlatıyor.

Ve işte herkesin - melek ve baş meleklerin, Bojenka, Masif ile Anton’un, Stamen ile Vraja’nın, Yordo ile Manolço’nun, boynunda iple Vangel’in, iç çamaşırı ve bir göğsü dışarı fırlamış Deli Kadın’ın, Tanrı oğlu ve annesinin toplandığı devasa gökyüzü salonu. Hepsi en sonunda enstrümanı bu kaba saba herifin ellerine sunman ve O’na viola d’amore konusunda ilk dersi vermen için sana yalvarıyorlar, çünkü O’nun buna ihtiyacı var. Hiçbir yaratıcı olmaz ondan! Dünyayı işte alelacele altı günde yaratmış ve en tiksindirici hataları yapmış.

O’na gam ve arpejleri, aşkın bütün minör ve majör üç sesini öğret, çalışmaktan anasını ağlat O’nun!

Her gün! Önünde tamamen cahil biri varmış gibi.

Bense zanaatımın krallığında köleliğe devam edeceğim ve belki bir gün usta olacağım. İşte o zaman..., o zaman oturacağım ve bir son kitap yazacağım. Biliyor musun ne olacak o? - Sıradan bir alfabe kitabı.

Onun yaşamını kolaylaştırmayacağız! Ustaların cahilliğe ve kabalığa maruz kalmamaları gerek!

Sen, göklerdeki Georg Henih!

Çar Viktor konuşuyor!

Acelem yok, ama sen de verdiğin sözü unutma. Bir akşam gökyüzü faytonuyla gelmeni bekleyeceğim. Herhalde orada seviliyor ve sayılıyorsundur. Bir zamanların genelevi önünde dizginlere vur, atları durdur ve haykır:

-Usta, yola çıkmak! Mak zaman! Tanrı rica ediyor - kitap unutma!

O zaman senin sağ tarafına oturacağım, var gücümüzle göklere doğru koşturacağız, etrafımız gürleyecek ve çatırdayacak, yıldırımlar çakacak ve parlayacak, bizse nefesimiz çıktığınca:

-Kutsaldır, kutsaldır... Var olmuş, var olan ve var olacak sanat kutsaldır!, diye haykıracağız.

Halaluya!
Halaluya!
Halaluya!